

Olivia Viktoria Jensen Levinsen
Katja Lindskov Jacobsen

RUSSISKE
INDFLYDELSKAMPAGNER
I AFRIKA

Entré, valgpåvirkning og fragmentering

DJØF FORLAG
I SAMARBEJDE MED
CENTER FOR MILITÆRE STUDIER

Russiske indflydelseskampagner i Afrika

Entré, valgpåvirkning og fragmentering

Olivia Viktoria Jensen Levinsen
Katja Lindskov Jacobsen

Russiske indflydelseskampagner i Afrika

Entré, valgpåvirkning og fragmentering

Djøf Forlag
i samarbejde med
Center for Militære Studier
2026

Olivia Viktoria Jensen Levinsen & Katja Lindskov Jacobsen
Russiske indflydelseskampagner i Afrika –
Entré, valgpåvirkning og fragmentering

© 2026 Djøf Forlag og Center for Militære Studier

Denne bog er beskyttet af gældende dansk lov om ophavsret.
Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven.
Det betyder fx, at kopiering til undervisningsbrug
kun må ske efter aftale med Tekst & Node.

Publikationen er fagfællebedømt

Omslag: Kelly Chigozie Kjelsø Arazu

Print: Ecograf

Printed in Denmark 2026

ISBN 978-87-574-6628-7

Djøf Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
E-mail: forlag@djoefforlag.dk
www.djoefforlag.dk

Redaktørens forord

Denne udgivelsesrække indeholder ny forskning om forsvars- og sikkerhedspolitiske emner, som er relevante for især danske beslutningstagere og den danske offentlighed.

Udgivelsesrækken viderefører de studier, der hidtil har været udgivet som CMS-rapporter. Den udgør dermed en væsentlig del af Center for Militære Studiers forskningsbaserede myndighedsbetjening for Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget. Center for Militære Studier er omfattet af Københavns Universitets retningslinjer for forskningsbaseret myndighedsbetjening, herunder forskningsfrihed og armlængdeprincippet. Analyserne er udført uafhængigt og er ikke udtryk for holdninger hos den danske regering, det danske forsvar eller andre myndigheder.

Rapporterne fokuserer på at tilvejebringe akademisk holdbar og anvendelsesorienteret viden. Udgivelsesrækkens analyser har gennemgået ekstern fagfællebedømmelse, og alle analyser afsluttes med anbefalinger til danske beslutningstagere. Det er mit håb, at vi med disse udgivelser både kan informere og styrke dansk politikformulering såvel som den demokratiske debat om forsvars- og sikkerhedspolitik i Danmark.

Center for Militære Studier er et forskningscenter på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. På centret forskes der i sikkerheds- og forsvarspolitik samt militær strategi. Læs mere om centret, dets aktiviteter og andre udgivelser på: <https://cms.polsci.ku.dk/>.

København, marts 2026
Katja Lindskov Jacobsen

Indholdsfortegnelse

Oversigt over billeder, figurer, tabeller og tekstboks	9
Resumé og anbefalinger	11
Abstract and recommendations	15
1. Russisk indflydelse i Afrika	21
2. Typologi: entré, valgpåvirkning og fragmentering	31
3. Russiske indflydelseskampagner i Afrika: Eksempler	41
3.1. Kampen om narrativet	42
3.2. Eksempler på entré	43
3.2.1. Libyen	43
3.2.2. Burkina Faso	46
3.2.3. Mali	50
3.2.4. Niger	54
3.3. Eksempler på valgpåvirkning	56
3.3.1. Sudan	56
3.3.2. Falske valgobservatører: Zimbabwe, DRC, Sydafrika og Mozambique	60
3.3.3. Den Centralafrikanske Republik	64
3.3.4. Madagaskar	68
3.4. Eksempler på fragmentering	70
3.4.1. Elfenbenskysten (Côte d'Ivoire)	71
3.5. Andre cases: Nigeria, Uganda, Ghana, Chad, Kenya	74
3.6. Konsekvenser	77
3.7. Opsummering	80

4. Modstrategier i forhold til russiske indflydelseskampagner i Afrika ...	83
4.1. EU – størst fokus på Østeuropa	84
4.2. NATO – en generel strategi	86
4.3. FN – russiske indflydelseskampagner rettet mod fredsmissioner	87
4.4. Frankrig – ingen særlig strategi for landets sydlige partnere	88
4.5. USA – ingen særlig strategi for afrikanske lande	89
4.6. Lokal fact-checking og digital dannelse	91
5. Konklusion og anbefalinger	95
5.1. Anbefalinger	99
Appendiks A	103
Appendiks B	105
Litteraturliste	107

Oversigt over billeder, figurer, tabeller og tekstbokse

Billeder

1. Et Twitterindlæg, der promoverer antifranske holdninger	51
2. En prorussisk side udgav en karikatur af den sudanesiske premierminister Abdalla Hamdok, der stjæler russisk nødhjælp fra et grædende barn	59
3. Billedet til venstre viser Hamdok som en bonde under amerikansk imperialisme, mens billedet til højre sammenligner Det Suveræne Råd med et cirkus	60
4. Skærmbillede af video udsendt af Wagnergruppen	72
5. Tegneserie fra Wagnergruppen	73

Figurer

1. Oversigt over lande med russiske indflydelseskampagner	33
2. Ruslands afrikanske ambitioner – lækket dokument	39
3. Interaktion i forbindelse med libyske Facebooksider, 2019	46
4. Omtaler af Wagnergruppen i traditionelle medier i Burkina Faso	48
5. Ordsky af titlerne fra Kémi Sébas og Nathalie Yambs YouTube-kanaler	76
6. Ordsky af kommentarerne til Kémi Sébas og Nathalie Yambs YouTube-kanaler	76
7. Månedlige forekomster af ”Frankrig”/”Rusland” i kommentarerne på YouTube-kanalerne fra Kémi Séba og Nathalie Yamb, 2013-2024	77
8. Stemmemønstre blandt afrikanske lande på FN’s Generalforsamling omhandlende Ruslands krig i Ukraine, februar 2022 til februar 2023	103

Tabeller

1. Typologi over russiske indflydelseskampagner	32
2. Tidslinje over russiske indflydelseskampagner (2019-2023)	41
3. Afrikanske staters holdning til økonomisk og politisk indflydelse, 2019-2021 .	79
4. Mediestatistik for udvalgte lande inkluderet i rapporten, 2023	105

Tekstbokse

1. Eksempel på en russisk indflydelseskampagne	66
2. EU’s modarbejdelse af desinformation i Europa	85

Resumé og anbefalinger

Ruslands indflydelse i Afrika er stigende og har været det i en årrække. Før den russiske invasion af Ukraine den 24. februar 2022 var det ikke alle vestlige aktører, der så med bekymring på Ruslands og Wagnergruppens aktiviteter i Afrika. Det har ændret sig, og nu gentænker vestlige aktører, herunder NATO og EU, hvordan russisk indflydelse i Afrika kan imødegås. I mellemtiden bliver Rusland tilvalgt af statsledere og militærjuntaer i flere afrikanske lande, mens Vesten fravælges. I den sammenhæng spiller både synlige og mere usynlige aktiviteter, som den semiprivate russiske gruppe Wagnergruppen (nu Africa Corps) udfører, en vigtig rolle. De mere usynlige aktiviteter i form af indflydelseskampagner er stærkt underbelyste, hvad angår både deres form og deres konsekvenser. Denne rapport kaster lys på netop dette emne ved at præsentere en typologi over russiske indflydelseskampagner med typerne *entrée*, *valgpåvirkning* og *fragmentering* (kapitel 2) og belyser hver af disse gennem casestudier fra 17 afrikanske lande (kapitel 3). I kapitel 4 diskuteres måder at imødegå forskellige typer af indflydelseskampagner på. Kampagnerne har det til fælles, at de understøtter Ruslands ambition om øget indflydelse i Afrika, både politisk, økonomisk og militært. Dette har implikationer for mange afrikanske lande, men også på den globale scene, blandt andet i FN, hvor stemmemønstre påvirkes og Ruslands status som global magt formes. Rapportens centrale anbefaling er, at **Danmark skal støtte kritisk journalistik, demokratiske værdier og monitorering af eksterne indflydelseskampagner i partnerlande**. Samtidig skal der foretages en kritisk granskning af danske støttemidler og involvering i lande, hvor Wagnergruppen er til stede. På denne baggrund anbefales tre overordnede aktionsspor:

Fact-checking, valgobservation og demokratistøtte

- Fact-checker-missioner kan bidrage til at skabe klarhed over, hvad der er rigtigt og forkert i et rodet medielandskab, især i forbindelse med russiske indflydelseskampagner. Danmark kan med fordel gå forrest med hensyn til at støtte og udvikle disse missioner, både i FN, i NATO og i EU – og i samarbejde med Den Afrikanske Union og ECOWAS.
- Da meget af Ruslands og Wagnergruppens aktivitet er foregået i forbindelse med valg i afrikanske lande, kan det være en fordel for danske aktører og valgobservatører at støtte valgobservationer i afrikanske lande med særligt fokus på at eksponere russiske indflydelseskampagner. Det kan være lande, der endnu ikke har oplevet indflydelseskampagner, men også lande, hvor Wagnergruppen og Rusland tidligere er blevet afsløret i at blande sig i valgprocessen og valgresultatet. Dette kunne fx være i form af en EU-mission med fokus på at observere før, under og efter et valg og med observatører, der har særlige kompetencer til at identificere russiske indflydelseskampagner.
- Danske beslutningstagere kan gennem FN og EU være med til at yde demokratistøtte til lande, hvor man har mistanke om, at Rusland kan blande sig i kommende valg, eller hvor der før har været russisk indblanding i valgkampen. En sådan demokratistøtte kan blandt andet bestå i at gøre medier mere tilgængelige for befolkningen.
- Danske beslutningstagere kan især i EU være med til at opfordre til, at der i højere grad promoveres et samarbejde mellem AI, *machine learning*, globale teknologifirmaer og mållandene for indflydelseskampagnerne, som det fx ses i Kenya og Uganda, hvor man forsøger at styrke befolkningens resiliens.

Uddannelse og monitorering

- Det stærkeste våben mod indflydelseskampagner er at uddanne befolkningen og støtte den frie presse. Danmark kan med fordel sørge for at støtte den kritiske journalistik, fact-checking og det generelle mediekendskab (*media literacy*) hos almindelige borgere i landene,

som en ekstra dimension i forbindelse med eksisterende bidrag og interventioner.

- Danske beslutningstagere kan, hvis det efterspørges af Danmarks partnerlande, være med til at udforme en strategi for at modarbejde indflydelseskampagner fra eksterne aktører, herunder dagligt monitorere mistænkelig aktivitet. Dette kunne med fordel inddrage techgiganter i landene. Danmark kan, hvis det ønskes af mållandet, være med til at opfordre til en *code of practice* i disse partnerlande – en *code*, som techgiganterne så kan tilslutte sig, ligesom det er sket i EU.
- Danmark kan gennem støttemidler bidrage til at investere i uddannelsessystemer, der fremmer kritisk tænkning om medier og information. Dette kan tænkes som en form for kapacitetsopbygning med henblik på at opbygge et bedre digitalt kendskab, gennem samarbejde med civilsamfundet og akademien, for derved at give befolkningen redskaber til at identificere og evaluere information og kilder.

Større viden om økonomisk og politisk kontekst

- Rapporteringen af talrige russiske indflydelseskampagner – også i lande, som Danmark samarbejder med – understreger vigtigheden af at kende konteksten i de lande, hvor Danmark støtter eller bidrager. Det gælder især opmærksomhed på, hvad midlerne fra Freds- og Stabiliseringsfonden går til, så støttemidlerne ikke ender i de forkerte hænder. Dette er specielt vigtigt i de lande, der også samarbejder med Africa Corps.
- I forbindelse med indsættelsen af specialstyrker i Afrika virker det nu endnu mere relevant at have et overblik over informationslandskabet i landet, både online og offline. Derudover anbefales det at have en konkret plan klar i form af et eventuelt modsvar, hvis en indflydelseskampagne påvirker ens aktivitet i landet eller foregår på samme tid.
- Danske beslutningstagere kan støtte modstrategier i partnerlande ved i høj grad at være i tæt kontakt med lokale organisationer, der kender til mediekonteksten i landet. Derudover bør man have et

godt kendskab til informationsmiljøet, herunder ejerforholdene i dette.

- Danske beslutningstagere kan med fordel opfordre til at finde en fælles terminologi for indflydelseskampagner, FIMI, propaganda, desinformation. Organisationer og lande bruger forskellige termer for det samme begreb, hvilket ikke er produktivt i forbindelse med at imødegå indflydelseskampagner. Denne rapport foreslår 'indflydelseskampagner' eller 'FIM(I)' – Foreign Information Manipulation (and Interference).

På tværs af disse indsatser kan Danmark med fordel afsætte ressourcer til at følge nøje med i, hvordan andre lande vælger at imødegå russiske indflydelseskampagner, for at identificere muligheder og hente inspiration og afsøge eventuelle samarbejds muligheder.

Abstract and recommendations

Russia's influence in Africa is growing and has been doing so for quite some time. Before the Russian invasion of Ukraine on 24th of February 2022, not all Western actors were concerned about the activities of Russia and the Wagner Group in Africa. This has changed, and now Western actors – including NATO and the EU, - are rethinking how to counter increased Russian influence in Africa. Meanwhile, Russia is being chosen as a partner by heads of state and military juntas in several African countries while Western countries are being deselected. In this context, both the visible and invisible activities of the Russian private group, the Wagner Group (now the Africa Corps), play a major role. The increasingly invisible activities in the form of influence campaigns are greatly underexposed both in terms of how they are carried out and with regards to their consequences. However, Russia's influence campaigns should be high on the agenda when Western countries rethink their approach to African countries. This report sheds light on the topic by presenting a typology of Russian influence campaigns in the categories *entry*, *electoral influence*, and *fragmentation* (chapter 2) and illustrates these through case studies from seventeen African countries in Chapter 3. Chapter 4 discusses ways to counter different types of influence campaigns. The campaigns all have in common that they support Russia's ambition of increased influence in Africa politically, economically, and militarily. This has implications for African countries but also far beyond the African continent in terms of Russia's self-perception as a global and local power, as well as for voting patterns in international fora. The report's central recommendation is that **Denmark supports critical journalism, democratic values, and monitoring of external influence campaigns in cooperation with its partner countries** while performing a critical review of Denmark's own funding and involvement in countries where the Wagner Group is present. Against this background, the report presents recommendations along three overall paths of action:

Fact-checking, election observation, and democratic support

- Fact-checking missions can help clarify what is right and wrong in a chaotic media landscape, especially in connection with Russian influence campaigns. Denmark should take the lead in supporting and developing these efforts both in the UN, NATO, and the EU, as well as in collaboration with the African Union and ECOWAS.
- Since the activities of Russia and the Wagner Group predominantly occur in connection with elections in African countries, Danish actors and election observers could support election observations in African nations, particularly focusing on exposing Russian influence campaigns. This could include countries that have not yet experienced influence campaigns, as well as those where the Wagner Group and Russia have previously been exposed as interfering in the electoral processes and outcomes. This could take the form of an EU mission focused on observing before, during, and after an election, with observers possessing specific skills in identifying Russian influence campaigns.
- Danish decision makers could, through the UN and EU, contribute to democratic support for countries where Russian interference in upcoming elections is suspected or where there has been previous Russian interference in electoral campaigns. Such democratic support could include making media more accessible to the population.
- Danish decision makers could encourage greater collaboration between AI, machine learning, global tech companies, and host countries for influence campaigns, as seen in Kenya and Uganda, where efforts are made to increase the resilience of the population.

Education and monitoring

- The strongest weapon against influence campaigns is informing the population and supporting a free press. Denmark could contribute to ensuring support for critical journalism, fact-checking, and general media literacy among ordinary citizens in these countries as an additional dimension to existing contributions and interventions.
- Danish decision makers could, if requested by Denmark's partner countries, help formulate a strategy to counteract influence cam-

paigns from external actors, including daily monitoring of suspicious activity. This should also involve tech giants in these countries. Denmark could, if desired by the host country, encourage a Code of Practice in these partner nations – a Code that tech giants could then subscribe to, similar to what has been done in the EU.

- Through funding, Denmark could contribute to investing in educational systems that promote critical thinking about media and information. This could be seen as a form of capacity building aimed at developing better digital literacy through collaboration with civil society and academia, thereby equipping the population with tools to identify and evaluate information and sources.

Greater knowledge of the economic and political context

- The reporting of numerous Russian influence campaigns, also in countries that Denmark collaborates with, raises the importance of understanding the context in the countries which Denmark supports or makes financial contributions to. Particular attention should be paid to how the means from the Danish Peace and Stabilization Fund are used to ensure that support does not end up in the wrong hands. This is especially important in countries that also collaborate with the Wagner Group or Africa Corps.
- In connection with the deployment of special forces in Africa, it is now even more relevant to have an overview of the information landscape in the country, both online and offline. Additionally, we recommend having a concrete plan ready in the form of a potential response if an influence campaign affects one's activities in the country or occurs simultaneously.
- Danish decision makers can support counter strategies in partner countries by being in close contact with local organizations that understand the media context in the country. Furthermore, they should have a good understanding of the information environment, including its ownership structures.
- It would be advantageous for Danish decision makers to encourage finding a common terminology for influence campaigns, FIMI, propaganda, and disinformation. Organizations and countries use different terms for the same concept, which is counterproductive

when addressing influence campaigns. This report suggests using the term influence campaigns or FIM(I) – Foreign Information Manipulation (and Interference).

Across these efforts, we recommend that Denmark allocates resources to closely monitor how other countries decide to counter Russian influence campaigns, identify opportunities, and gather inspiration and potential collaboration opportunities.

TAK

En stor tak skal gå til Anemone Mariane Thode Skovgaard, Marianne Kramer, studenterkontoret på Center for Militære Studier og Yevgeniy Golovchenko for diskussioner samt medlemmer af Disinfo Hub for kommentarer.

1

Russisk indflydelse i Afrika

Russisk interesse for Afrika er stigende og har været det i en årrække. Men det har vestlige aktører ikke altid set som en udfordring på samme måde som i dag. Før den russiske invasion af Ukraine den 24. februar 2022 var det langt fra alle vestlige aktører, der så med bekymring på tilstedeværelsen af russiske Wagnersoldater, der dengang stadig var *plausibly deniable*, benægtet af Putin og typisk uden for offentlighedens søgelys.¹ I mellemtiden har Rusland opnået større indflydelse og er blevet tilvalgt af en række statsledere og militærjuntaer i flere afrikanske lande, mens Vesten parallelt hermed i flere tilfælde er blevet fravalgt og nogle steder smidt ud. Men hvis Vesten fortsat ser med bekymring på migration, TOC (transnational organiseret kriminalitet), pirateri og terrorisme, ønsker adgang til uran, guld og metaller, som er afgørende for den grønne omstilling, værdsætter ligeværdige samarbejder med afrikanske lande og ønsker et FN, som kan handle og beslutte, når den internationale regelbaserede verdensorden vakler, og suveræne staters sikkerhed sættes på prøve, så skal udfordringerne fra Rusland tages alvorligt. Ikke på bekostning af, men parallelt med, en intern granskning af, hvordan Vesten bedst forvalter liberale principper og bliver en attraktiv partner.² Muligheden for at adressere blandt andet migration og terrorisme i samarbejde med afrikanske lande udfordres nemlig ikke kun af russisk aktivitet i

-
1. Karen Philippa Larsen, "From mercenary to legitimate actor? Russian Discourses on private military companies", *Post Soviet Affairs* 39, nr. 6 (2023): 420, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1060586X.2023.2247782>.
 2. Katja Lindskov Jacobsen og Karen Philippa Larsen, "Liberal intervention's renewed crisis: Responding to Russia's growing influence in Africa", *International Affairs* 99, nr. 1 (2023): 259, <https://academic.oup.com/ia/article/99/1/259/6967332>.

afrikanske lande, men også af Vestens egne fejltrin og egen arrogance. For så vidt angår de vestlige lande er en større gentænkning nødvendig. For så vidt angår Rusland er det ikke kun de synlige Wagnersoldater på jorden, hvis aktivitet er steget markant, men også fortsat relativt usynlige aktiviteter som offline og online kampagner mod provestlige aktører. Sådanne kampagner har betydning for Ruslands indflydelse på det afrikanske kontinent i forbindelse med både parlaments- og præsidentvalg (valgpåvirkning), som en indgangsstrategi for russisk indflydelse i landet (entrée) og som en kilde til splittelse både lokalt og globalt (fragmentering).

Selvom russiske aktiviteter i Afrika ikke er noget nyt,³ er russisk indflydelse i afrikanske lande steget markant de seneste år trods vestlige landes forsøg på at fordømme og isolere Rusland, især efter invasionen af Ukraine i februar 2022. Rusland har ved at engagere sig med prorrussiske statsoverhoveder i en række afrikanske lande opnået **politisk** støtte fra flere af disse lande, navnlig i FN's Sikkerhedsråd.⁴ Samtidig har Rusland nydt godt af den voksende kritik af Vestens dobbeltmoral, som konflikter i blandt andet Sahel har givet anledning til. Ikke kun efter invasionen i 2022, men også tilbage i 2014 har Rusland "lænet sig" op ad prorrussiske afrikanske stemmer i FN, fx ved 2014-afstemningen om en FN-resoluti-

-
3. Ruslands Afrikaengagement mindskedes efter Sovjetunionens opløsning. Allard Duruma og Niklas Masuhr, "Russia's return to Africa in a historical and global context: Anti-imperialism, patronage, and opportunism", *South African Journal of International Affairs* 29, nr. 4 (2022): 407, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10220461.2022.2136236>; Den inddeling har også været brugt i forhold til engagement, se fx Kimberly Marten, "Russia's Back in Africa: Is the Cold War Returning?", *The Washington Quarterly* 42, nr. 4 (2019): 155, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0163660X.2019.1693105>; Katja Lindskov Jacobsen og Karen Philippa Larsen, "Wagner group flows: A two-fold challenge to liberal intervention and liberal order", *Politics and Governance* 12 (2024): <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/7367>.
 4. At Ruslands aktivitet i Afrika har konsekvenser både i og uden for Afrika, ses blandt andet, når der afgives stemmer i FN's Sikkerhedsråd. Det skete blandt andet til afstemningen om Resolution ES-11/1 (UN Nations General Assembly Resolutoin ES-11/1) den 2. marts 2022 omhandlende fordømmelsen over "Ruslands aggression mod Ukraine", hvor 28 afrikanske lande stemte for, 1 stemte imod, 17 undlod at stemme, og 8 valgte ikke at deltage. Blandt de lande, der undlod at stemme, var Mali, Burkina Faso og CAR. I de seks resolutionsafstemninger, der har været mellem februar 2022 og februar 2023, ses ikke et entydigt mønster i retning af øget støtte til Rusland, men de afrikanske landes stemmemønstre står alligevel i kontrast til de asiatiske og sydamerikanske lande, hvor de fleste har støttet resolutioner, der fordømmer Ruslands invasion. Se fx DIIS, "How African States Voted on Russia's War in Ukraine", DIIS, 15. november 2023, <https://www.diis.dk/en/research/how-african-states-voted-on-russias-war-in-ukraine-the-united-nations-and-what-it-means>.

on vedrørende Ruslands annektering af Krim (for en oversigt over stemmemønstre, se appendiks A).⁵

Økonomisk er Rusland heller ikke helt så isoleret, som Vesten kunne ønske sig. Rusland har siden annekteringen af Krim i 2014 formået at omgå vestlige sanktioner, blandt andet gennem øget russisk økonomisk aktivitet uden for Europa.⁶ Fra 2006 til 2018 steg Ruslands handel med lande i Afrika syd for Sahara med 336 %.⁷ Der er dog langtfra tale om et ligeligt handelsforhold, hvilket blandt andet understreges af, at Rusland aftager mindre end 2 % af Afrikas eksport.⁸ Dertil kommer, at Rusland i 2018-2022 var den største våbeneksportør til kontinentet, ansvarlig for cirka 40 % af eksporten,⁹ dog nu overgået af Kina. Den økonomiske aktivitet har betydning for Ruslands militære aktiviteter andetsteds, herunder i Ukraine. Det er ikke usandsynligt, at noget af det guld, som Rusland betalte med, da Putin købte droner af Iran, kan have stammet fra afrikanske miner.¹⁰

5. Paul Stronski, *Late to the Party: Russia's Return to Africa* (Carnegie Endowment for International Peace, 2019), https://carnegieendowment.org/files/WP_Paul_Stronski_-_Russia-Africa-v31.pdf; Rusland har derudover opskaleret officielle statsbesøg til afrikanske lande og pr. 2024 afholdt to Russia-Africa Summits, hvor Putin har inviteret afrikanske statsoverhoveder til Rusland, dog med blandet succes, se Vadim Zaytsev, "Second Russia-Africa Summit Lays Bare Russia's Waning Influence", *Carnegie Politika*, 31. juli 2023, <https://carnegieendowment.org/russia- Eurasia/politika/2023/07/second-russia-africa-summit-lays-bare-russias-waning-influence?lang=en>; Elias Götz og Jonas Gejl Kaas, Russia's quest for influence in Africa after the 2022 Ukraine invasion: Instruments, causes and consequences, DIIS Report 2024: 02 (DIIS, 2024), https://pure.diiis.dk/ws/files/23606439/Russia_s_quest_for_influence_in_Africa_DIIS_Report_2024_02.pdf.
6. Chandana Seshardi, "Western Sanctions on Russia and the Global South's Stance", *RUSI*, 23. november 2023, <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/western-sanctions-russia-and-global-souths-stance>.
7. Den er dog stadig lav i sammenligning med andre partnere, se The Economist, "Vladimir Putin flaunts Russia's increasing influence in Africa", *The Economist*, 14. oktober 2019, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/24/vladimir-putin-flaunts-russias-increasing-influence-in-africa>.
8. IMF, "Direction of Trade Statistics (DOTS)", 23. februar 2024, <https://data.imf.org/?sk=9d6028d4-f14a-464c-a2f2-59b2cd424b85&csid=1514498277103>.
9. Pieter D. Wezeman, Justine Gadon og Siemon T. Wezeman, "SIPRI Trends in International Arms Transfers, 2022", 13. marts 2023, <https://www.sipri.org/publications/2023/sipri-fact-sheets/trends-international-arms-transfers-2022>.
10. Andrew Buncombe, "Russia paid Iran 'in gold bullion' for drones used in attacks on Ukraine", *The Telegraph*, 7. februar 2024, <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2024/02/07/russia-paid-billions-gold-bullion-shahed-drones-ukraine-war/>, Jessica Berlin et al., *The Blood Gold Report* (21. december 2023), <https://bloodgoldreport.com/wp-content/uploads/2023/12/The-Blood-Gold-Report-Dec-2023.pdf>.

Militært startede Ruslands Wagnergruppe (nu Africa Corps¹¹) sit engagement i Sudan i 2017,¹² i Libyen i 2018 og i den Centralafrikanske Republik (CAR) i 2019. Siden er der sket en *markant stigning* og udvidelse af denne oprindeligt mindre officielle (*plausibly deniable*¹³) del af Ruslands militære engagement. Hertil kommer et skifte, hvorved russiske ”private” militære aktører ikke kun har ændret navn, men også er gået fra at være ”uofficielle” til i stigende grad at være kendte aktører, hvis ”ankomst” i nogle tilfælde blandt andet offentliggøres via egne Telegramkanaler.¹⁴ Disse aktører har stadig tættere og mindre usynlige forbindelser til det officielle Rusland.¹⁵ Efter den tidligere Wagnergruppeleder, Jevgenij Prigozjins, mytteriforsøg i juni 2023 og hans omdiskuterede dødsfald i et flystyrt den 23. august 2023 ser Wagnergruppens aktivitet i Afrika ud

-
11. Russisk aktivitet i Afrika er til dels udført af Wagnergruppen, som siden Wagnergruppens tidligere leder, Jevgenij Prigozjins, død har været under omstrukturering og nu hedder Africa Corps. Frédéric Bobin og Morgane Le Cam, ”Africa Corps: Russia’s Sahel presence rebranded”, *Le Monde*, 17. december 2023, https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/12/17/africa-corps-russia-s-sahel-presence-rebranded_6352317_124.html; John A. Lechner og Sergey Eledinov, ”Is Africa Corps a Rebranded Wagner Group?”, *Foreign Policy*, 7. februar 2024, <https://foreignpolicy.com/2024/02/07/africa-corps-wagner-group-russia-africa-burkina-faso/>.
 12. Al Jazeera, ”Russian mercenaries in Sudan: What is the Wagner Group’s role”, *Al Jazeera*, 17. april 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/17/what-is-the-wagner-groups-role-in-sudan>.
 13. Dertil kommer, at Wagnergruppen blot er (eller var) en af flere ”private” russiske aktører, der opererer i Afrika. Gruppens aktiviteter i Afrika er tæt forbundet med Ruslands strategiske ambitioner i Afrika. Alle sammen mål, der er på linje med Ruslands udenrigspolitiske mål. Wagnergruppen er dermed et eksempel på en ”ikke-helt-privat” enhed, der ikke alene er drevet af profit, men også bliver brugt til at fremme Ruslands udenrigspolitiske mål. Putin har ikke officielt anerkendt, at Wagnergruppen er med til at varetage Ruslands udenrigspolitiske interesser. På den måde har Rusland kunnet nyde godt af den indflydelse, som Wagnergruppens engagement har medført. Paul Stronski, ”Implausible Deniability – Russia’s private military companies”, Carnegie Endowment, 2. juni 2020, <https://carnegieendowment.org/2020/06/02/implausible-deniability-russia-s-private-military-companies-pub-81954>.
 14. Telegram er en beskedtjeneste.
 15. Ud fra et juridisk perspektiv kan Wagnergruppen ikke operere direkte for den russiske stat i Afrika, da ”private” lejesoldater er ulovlige, jævnfør russisk lov. I praksis er der dog utallige eksempler på, at Wagnergruppen har været involveret i mange forskellige aktiviteter i Afrika – aktiviteter, der flugter med russiske udenrigspolitiske interesser. Disse spænder fra økonomiske afkast fra eksport af guld og andre naturressourcer, til at Rusland bliver politisk anerkendt som en global aktør, der udfordrer Vesten – også i mange afrikanske kontekster, hvor Rusland tilvælges, mens vestlige aktører bliver smidt ud. Frederica Saini Fasanotti, ”Russia’s Wagner Group in Africa Influence Commercial Concessions Rights Violations and Counterinsurgency Failure”, *Brookings*, 8. februar 2022, <https://www.brookings.edu/articles/russias-wagner-group-in-africa-influence-commercial-concessions-rights-violations-and-counterinsurgency-failure/>.

til at fortsætte, om end nu primært under navnet Africa Corps og med en tættere relation til det russiske forsvarsministerium.¹⁶

Rapportens fokus og bidrag

Denne rapport fokuserer på russiske indflydelseskampagner i Afrika og stiller dermed skarpt på den fortsat relativt usynlige, og ikke let håndgribelige, politiske indflydelse, som Rusland tilstræber at opnå – og til en vis grad har – i forskellige afrikanske lande. Dette med et blik for, hvordan politiske indflydelseskampagner ikke kan ses isoleret fra russisk økonomisk og militært engagement, som vi derfor kort har beskrevet ovenfor. Russisk engagement i Afrika foregår på mange måder: ved at sende ”**lejesoldater**” til at støtte en prorussisk præsident mod oprørere som i CAR, ved at sikre adgang til **ressourcer**, men også ved at samle stemmer imod antirussiske **FN-resolitioner** og nedlægge veto mod den FN-resolution, der fordømte krigshandlinger i Sudan, eller gennem antifranske indflydelseskampagner i Mali med betydning på tværs af Ruslands og Vestens økonomiske, politiske og militære engagement. Her er det vigtigt at huske på, at Ruslands flerdimensionelle indflydelse på det afrikanske kontinent er afgørende for Putins ambition om at blive anerkendt som en global – frem for ”blot” en regional – aktør.¹⁷ Det er desuden værd at bemærke, at Ruslands øgede indflydelse i Afrika ikke kan forstås som adskilt fra, men derimod på mange punkter er sammenhængt med, Ruslands aggression mod Ukraine.¹⁸

Denne rapport bidrager ved at stille skarpt på de *mindre* synlige kanaler for russisk indflydelse: brugen af **indflydelseskampagner** online og offline.¹⁹ Dette gøres nærmere bestemt ved at udvikle en typologi

16. Bobin og Le Cam, ”Africa Corps’: Russia’s Sahel presence rebranded”; Todd Prince, ”Russia In Africa: Coups, Anti-Western Messaging Offset Setbacks From Ukraine War, Prigozhin’s Demise”, *RadioFreeEurope*, 27. december 2023, <https://www.rferl.org/a/russia-africa-wagner-prigozhin-ukraine-war-putin/32749091.html>.

17. Jacobsen og Larsen, ”Wagner group flows”; Jacobsen og Larsen, ”Liberal intervention’s renewed crisis”, 12.

18. NATO, *Independent Expert Group Support NATO’s Comprehensive and Deep Reflection Process On The Southern Neighbourhood* (NATO, 2024), https://www.nato.int/nato_static_#2014/assets/pdf/2024/5/pdf/240507-NATO-South-Report.pdf.

19. Noget, der ikke er en ny strategi for Rusland, men som har været en del af russisk krigsførelse siden under Den Kolde Krig. Council of the European Union, ”Soviet and Russian disin-

over disse indflydelseskampagner, eksemplificere dens brug gennem 17 casestudier samt diskutere forskellige måder at imødekomme indflydelseskampagner på. Det bør nævnes, at disse kampagner ikke kun foregår i Afrika, men længe har været praktiseret af Rusland både offline i aviser, i bøger og på reklameskilte og – i nyere tid – også i stigende grad online på sociale platforme som Twitter (nu X), Facebook, WhatsApp, Telegram og YouTube. Blandt andet har pro-Kreml-indflydelseskampagner søgt at påvirke den offentlige debat på Twitter under Ruslands annektering af Krim i 2014²⁰ og i forbindelse med præsidentvalget i USA i 2016.²¹

Når vi stiller skarpt på russiske indflydelseskampagner i afrikanske lande, er det af flere grunde, herunder at der siden 2017 har været en stigning i omfanget af russiske indflydelseskampagner her – og i nogle tilfælde med de samme aktører, som søgte at påvirke præsidentvalget i USA.²² Derudover er systematisk og mere detaljeret viden om den dimension af russisk engagement i afrikanske lande, der omhandler indflydelseskampagner, afgørende for, at Vesten og Danmark – med partnere i og uden for Afrika – kan imødegå de udfordringer, som øget russisk indflydelse indebærer. Det gælder både der, hvor lokalbefolkningen udsættes for Wagnergruppens voldsomheder, og der, hvor Danmark ikke længere ses som den foretrukne samarbejdspartner, hverken hvad angår støtten til demokratiske principper, retsstatsprincipper og transparens, eller hvad angår støtten til at imødegå udfordringer, som det er i Danmarks interesse at adressere. Hvis ikke Danmark og dets allierede er inviteret i første omgang, er der hverken mulighed for at adressere migration, organiseret kriminalitet, terrorisme eller andre udfordringer i samarbejde med afrikanske lande, som naturligvis også skal kunne genkende deres sikkerhedsprioriteter i det, som samarbejdet har fokus på. Der er brug for en stigende anerkendelse af nødvendigheden af ligeværdige partnerskaber.

formation”, 10. juli 2020, <https://www.consilium.europa.eu/fr/documents-publications/library/library-blog/posts/soviet-and-russian-disinformation-reading-references/>.

20. Yevgeniy Golovchenko, “Measuring the scope of pro-Kremlin disinformation on Twitter”. *Humanities and Social Sciences Communications* 7, nr. 176 (2020), <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00659-9>.
21. Steve Abrams, “Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin’s Russia,” *Connections* 15, nr. 1 (2016): 5-31, <http://www.jstor.org/stable/26326426>.
22. John Irish, Elizabeth Pineau og Bate Felix, “France targets Russian and Wagner disinformation in Africa”, *Reuters*, 21. juni 2023, <https://www.reuters.com/world/africa-france-targets-russian-wagner-disinformation-2023-06-21/>.

Der er nødt til at være en fælles interesse, også med hensyn til hvordan indflydelseskampagner imødegås og prioriteres i forhold til andre dele af samarbejdet. Det har der været brug for længe, om end det er noget, der først nu tages mere alvorligt, ikke kun i litteraturen, men også i strategier og gentænkningen af disse hos mange vestlige aktører.

En forudsætning for at imødegå russiske indflydelseskampagner er at kortlægge, hvor de foregår og hvordan (det vil sige med hvilke midler). Dette gøres i rapporten gennem en præsentation af en typologi, der kortlægger midler og eksempler på forskellige typer af ”værktøjskasser”, som har været anvendt i flere afrikanske lande. I vores læsning af omfattende empiriske eksempler på russiske indflydelseskampagner forskellige steder i Afrika har vi fundet frem til tre typer af indflydelse: en indgangsstrategi for en videre økonomisk eller militær indflydelse samt en exit af den eksisterende samarbejdspartner (entré), en indblanding i valg (valgpåvirkning) og en mere uklar splittelse mellem mållandet og den tidligere kolonimagt samt mellem Rusland og vestlige lande (fragmentering).

Metode og struktur

For at undersøge Ruslands indflydelseskampagner i Afrika trækkes der på eksisterende studier på området²³ i et omfattende deskstudy. Dette gøres ved at indsamle eksisterende viden på området og afdække eventuelle huller i litteraturen, samtidig med at vi bruger eksisterende viden som baggrund i forbindelse med udviklingen af vores typologi. I udviklingen af typologien arbejder vi induktivt, hvilket vil sige, at typerne er baseret på vores læsning af data. Typologien bruges herefter deduktivt ved at applicere og analysere dens brugbarhed på casestudier. Eksempler fra typologien spænder bredt geografisk samt med hensyn til dybde og bredde og består ikke af en udtømmende liste over Ruslands indfly-

23. Dette indebærer forskellige kilder fra især Africa Center For Strategic Studies (akademisk institution under det amerikanske forsvarsministerium), Global Initiative Against Transnational Organized Crime samt All Eyes On Wagner (begge uafhængige NGO'er baseret i Schweiz), Carnegie Endowment for International Peace (nonprofit og upartisk organisation), Code for Africa – Afrikas største netværk for civilteknologi og datajournalisme, politiske analyser fra BBC, CNN, Al Jazeera, Le Monde, The Economist, sociale medier samt akademiske artikler.

delseskampagner i Afrika, men giver et illustrativt overblik over nogle af de afrikanske lande, som Rusland har ført indflydelseskampagner i mellem 2017 og 2023, og hvordan. Valget af afrikanske lande er blandt andet begrundet med, at russisk aktivitet her er særligt underbelyst. For det andet er især disse lande relevante for danske beslutningstagere, da flere af landene har indgået partnerskabsaftaler med Danmark.²⁴ Betydningen af at se på russiske indflydelseskampagner i netop nogle af de lande i Afrika, hvor Danmark har forskellige indsatser og programmer, understreges yderligere af regeringens nye Afrikastrategi, hvor Freds- og Stabiliseringsfonden øges med 25 millioner kroner for at ”imødegå desinformation i Afrika”.²⁵ Danmark og andre liberale aktører står over for svære dilemmaer, når der ydes støtte til lande, hvor Wagnergruppen, nu Africa Corps, er eller kan komme til at være til stede, synligt eller usynligt.²⁶

Kildebegrebet i nærværende rapport er bredt, da vi undersøger et underbelyst emne, der ofte optræder på sociale medier i utraditionelle former. Kildekritik med hensyn til oprindelsen og ægtheden af den enkelte kilde har været særligt vigtig, da vi undersøger et område, der i sagens natur indeholder en stor mængde falsk eller fordrejet information. Ud over skrevne kilder har vi trukket på podcasts og dokumentarer fra blandt andet BBC. Vi har suppleret vores deskstudy med en analyse af to prominente panafrikanske influencere, Kémi Séba og Nathalie Yamb.²⁷ Disse er kendt for at støtte russisk indflydelse i Afrika, blandt andet

-
24. Gennem Freds- og Stabiliseringsfonden har Danmark lanceret en ny fase omkring Afrikas Horn på knap 300 millioner kroner fra 2023-2026, som indbefatter Kenya, Somalia og Etiopien (se Danida, ”Peace and Stabilization Programme 2023-2026”, <https://somalia.um.dk/en/danida-en/peace-and-stabilisation-4>). Danmarks udviklingsprogram med Burkina Faso er budgetteret til 1.050 millioner kroner for 2021-2025, men sat i bero fra februar 2022 i lyset af de politiske udviklinger i Burkina Faso (se Udenrigsministeriet, ”Burkina Faso”, 23. februar 2024, <https://um.dk/danida/lande-og-regioner/partnerlande/burkina-faso>). Derudover ydede Danmark 426 millioner kroner i udviklingsbistand til Uganda i 2022 (se Ministry of Foreign Affairs of Denmark, ”Uganda”, OpenAid, 2022, <https://openaid.um.dk/country-region/UG/2022?appBasePath=countries-and-regions&activeTab=Sectors>).
 25. Udenrigsministeriet, ”Afrikas århundrede” (faktaark), n.d., <https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/afrikas-aarhundrede>.
 26. I værste fald risikerer den danske støtte direkte eller indirekte at være med til at styrke Wagnergruppens profil i landet, hvis det ser ud, som om Wagnergruppen og Rusland har skabt sociale fremskridt, se Jacobsen og Larsen, ”Liberal intervention’s renewed crisis”.
 27. Udarbejdet af Marianne Kramer, tidligere studentermedhjælper, The Hub for Mis- and Disinformation Research, Københavns Universitet.

gennem spredningen af pro-Kreml-beskeder samt samarbejde med den tidligere Wagnergruppeleder.²⁸ Kémi Séba blev arresteret af de franske myndigheder den 14. oktober 2024, hvilket yderligere understreger betydningen af at se nærmere på den påvirkning, som både han og Nathalie Yamb har. Ved at analysere indholdet af deres YouTube-kanaler har vi søgt at se, hvilke emner de fokuserer på. Vi har downloadet samtlige af deres YouTube-videoer fra den 23. juli 2010 til den 5. januar 2024, hvilket resulterede i 362 videoer for Nathalie Yamb og 185 videoer for Kémi Séba. I første analyse fokuseres der på titlerne i videoerne, mens anden analyse fokuserer på kommentarerne til videoerne. Her er der downloadet op til 50 kommentarer pr. video. Ord uden mening samt influencerens navne er slettet²⁹ for at skabe en såkaldt 'ordsky'³⁰ først af titlerne og dernæst af kommentarerne, i statistikprogrammet R. Metodisk kan en sådan ordsky ikke hjælpe os til at sige noget konkret om, hvilke effekter deres videoer har, men den kan give en idé om, hvilken generel retning deres påvirkning søger at gå i.

Rapportens struktur er som følger: Kapitel 2 præsenterer en typologi over de former, som russiske indflydelseskampagner kan antage. Kapitel 3 bruger denne typologi til at analysere og eksemplificere, hvordan forskellige værktøjer bliver brugt af Rusland og Wagnergruppen. Kapitel 4 diskuterer, hvordan danske beslutningstagere kan imødegå russisk indflydelse der, hvor det har alvorlige negative konsekvenser både for mållandet, for vestlige institutioner og for danske beslutningstagere.

28. Morgane Le Cam, "The faces of Russia's influence across the African continent", *Le Monde*, 6. august 2023, https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/06/the-faces-of-russia-s-influence-across-the-african-continent_6082513_124.html.

29. Det drejer sig om følgende ord: det, alle, og, den, som, kémi, séba, nathalie yamb.

30. Ordskyen er en visuel præsentation af tekst, hvor de ord, der er størst, er de ord, der forekommer oftest.

2

Typologi: entré, valgpåvirkning og fragmentering

Russiske indflydelseskampagner i Afrika dækker alt fra målrettede kampagner i forbindelse med præsidentkampagner over udsendelse af tegneseriefilm på YouTube til fysiske filmforevisninger i større byer. De er diverse med hensyn til dybde og bredde, men har det til fælles, at de alle skal underbygge ambitionen om øget russisk indflydelse i Afrika. Vores læsning af empirien har givet anledning til at inddele russiske påvirkningsværktøjer i en typologi. Figur 1 viser en række lande, hvor vi via en bred vifte af kilder har identificeret russiske indflydelseskampagner.³¹

Vi har via et omfattende deskstudy identificeret 17 lande, hvor Rusland har igangsat indflydelseskampagner. På tværs af disse tegner der sig tre forskellige typer af indflydelseskampagner, som vi kalder entré, valgpåvirkning og fragmentering (se figur 1).

I den første kategori, entré, bruges indflydelseskampagner typisk som led i at opnå adgang til et land: Nogle gange sker dette, parallelt med at vestlige aktører bliver bedt om at forlade landet. I den anden kategori, valgpåvirkning, støtter russiske aktører typisk prorussiske magthavere i perioden op til et valg. Dette sker på forskellige måder, herunder ved at betale lokale for at demonstrere imod provestlige præsidentkandidater, medfinansiere valgkampe, sprede falske narrativer med videre. I den tredje kategori, fragmentering, ses en lidt mere uklar brug af indflydelseskampagnerne. Kategorien er dog oftest kendetegnet ved, at Rusland bruger indflydelseskampagner til at øge spændinger lokalt i et land og/

31. Ud over Rusland er også Kina, Frankrig og lokale aktører blevet beskyldt for at gennemføre indflydelseskampagner i Afrika.

eller mellem vestlige aktører og mållandet. Rusland gør i nogle tilfælde brug af flere af kategorierne i forskellige lande. Kategorierne er ikke gensidigt udelukkende, men værktøjer til at kortlægge russisk aktivitet. Derfor kan specifikke elementer gå igen på tværs af forskellige kategorier. Fx kan det at betale lokale for at demonstrere mod nuværende samarbejdspartnere i landet (fx Frankrig) forud for et valg indgå både under valgpåvirkning og under fragmentering, da det ofte skaber uro og forsøger at skubbe et bredere narrativ om Rusland som ”de gode” og Frankrig som ”de onde”. Typologien er udviklet som en idealtipe, der har til formål at give os analytisk indsigt i, hvordan og i hvilke kontekster Rusland søger at få politisk indflydelse. Tabel 1 viser et overblik over, hvilke lande vi har identificeret de forskellige strategier i.

Tabel 1 – Typologi over russiske indflydelseskampagner

Kategori	Kendetegn	Midler	Eksempler
Entré	Som et led i at opnå adgang til et land (økonomisk, militært og/eller politisk). Kan ske, parallelt med at vestlige aktører målrettet omtales som ”de onde”.	Prorussiske og antivestlige kampagner på Twitter og Facebook, russiske spindoktorer, online hyldest af prorussiske magthavere, prorussiske demonstrationer.	Libyen, Mali, Burkina Faso, Niger.
Valgpåvirkning	Støtte af prorussiske magthavere eller kandidater, målrettede kampagner imod provestlige magthavere eller kandidater.	Betale lokale demonstranter, finansiere kandidaters valgkampe, give politiske strategier til den siddende magthaver, online indflydelseskampagner, fysiske filmforevisninger.	Sudan, Zimbabwe, DRC, Sydafrika, Mozambique, Madagaskar, CAR.
Fragmentering	Målrettede kampagner til at øge en eksisterende splittelse i landet eller en splittelse mellem Vesten og Rusland.	Prorussiske og antivestlige kampagner på Facebook, Facebook-reklamer, tegneserier.	Elfenbenskysten, Nigeria, Uganda, Ghana, Chad, Kenya.

Figur 1 – Oversigt over lande med russiske indflydelseskampagner³²

Fælles for de tre typer af indflydelseskampagner er, at de alle bidrager til at opfylde Ruslands ambition om øget indflydelse i Afrika med fordele for Rusland, som rækker langt ud over det afrikanske kontinent.³³ En del af typologien er inspireret af Africa Center for Strategic Studies' rapport fra april 2022, der identificerer 23 indflydelseskampagner i afrikanske lande, dateret tilbage til 2014.³⁴ Af disse kampagner har de 14 en

32. Kilde: Africa Center for Strategic Studies, "Mapping disinformation in Africa", 26. april 2022, <https://africacenter.org/spotlight/mapping-disinformation-in-africa/>, (egen version og oversættelse).

33. Herunder økonomiske interesser, blandt andet i form af råstofudvinding, som blandt andet menes at være med til at finansiere Ruslands krig i Ukraine: Nima Elbagir, Barbara Arvanitidis, Tamara Qiblawi og Gianluca Mezzofiore, "Russia is plundering gold in Sudan to boost Putin's war effort in Ukraine", *CNN*, 29. juli 2022, <https://edition.cnn.com/2022/07/29/africa/sudan-russia-gold-investigation-cmd-intl/index.html>.

34. Africa Center for Strategic Studies, "Mapping Disinformation in Africa".

forbindelse til Rusland. Disse varierer med hensyn til form og formål: Nogle har til formål at ændre et valgresultat til fordel for en prorussisk præsident, andre søger at lobbye for en russisk militærbase, og atter andre skaber positive fortællinger om Wagnergruppen som ”den store redningsmand” gennem forevisning af prorussiske film på et offentligt stadion.³⁵ Disse og mange flere vil blive analyseret i kapitel 3.

Hvad er indflydelseskampagner?

Vi definerer ’indflydelseskampagner’ som kampagner, der søger at ændre den offentlige holdning til samfundsmæssige spørgsmål af bred karakter. Dette indebærer også den offentlige holdning til samarbejdspartnere. Kampagnerne er ofte indført for at fremprovokere særlige holdninger, herunder uforholdsmæssigt forstærke eksisterende kritik og frustration – alt sammen for at øge egen appel og ødelægge modpartens appel over for et givent sæt af aktører. Oftest bruges indflydelseskampagner i kombination med andre former for indflydelse, herunder militær og økonomisk. Flere aktører kalder politiske indflydelseskampagner for ’desinformation.’³⁶ Men betegnelsen ’FIMI’ (Foreign Information Manipulation and Interference) er mange steder (eksempelvis i EU,³⁷ USA, Frankrig

-
35. Dybden og bredden af disse indflydelseskampagner viser, at afrikanske lande – befolkninger og statsoverhoveder – møder nogle af de samme udfordringer, som rigtig mange andre samfund i verden i stigende grad står over for. I Afrika kobles udfordringerne oftest til en forandret geopolitisk situation, hvor fremmede regeringer viser øget interesse for regionens geopolitiske signifikans. Den geopolitiske vigtighed samt sårbarheden over for indflydelseskampagnerne gør afrikanske lande til vigtige emner for nærmere undersøgelse.
 36. Men hvad er desinformation? Ifølge FN’s Flygtningeorganisation (UNHCR) er *desinformation* bevidst og kan have form af fupnumre, propaganda og andet ondsindet indhold, der spreder mistænksomhed og frygt blandt befolkningen. Derimod er *misinformation* uøjsagtig eller falske oplysninger, såsom ”rygter, fornærmelser og drengestreg”, der ikke bevidst er ondsindede. UNHCR, “Factsheet 4: Types of Misinformation and Disinformation”, UNHCR, 2024, <https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf>. UNHCR opdeler mis- og desinformation i ti underkategorier, der spænder fra fabrikeret indhold, satire, sponsoreret indhold og propaganda til fejl. Ifølge FN findes der altså mange former for desinformation og misinformation.
 37. Tidsskriftet *European Security* kalder indflydelseskampagner for “Foreign Information Manipulation and Interference” (FIMI), frit oversat til “fremmed informationsmanipulering og indblanding”. ”Russian Information Manipulation Efforts in Sub-Saharan Africa”, *European Security*, 2. oktober 2023, <https://european-security.com/russian-information-manipulation-efforts-in-sub-saharan-africa/>.

og NATO) blevet den foretrukne terminologi til at tale om noget, der i stigende grad bekymrer og derfor er kommet i fokus hos mange vestlige aktører, nemlig Ruslands brug af indflydelseskampagner mange steder på det afrikanske kontinent.³⁸ FIMI defineres som et adfærdsmønster, der truer eller har potentialet til negativt at påvirke værdier, procedurer og politiske processer. Aktiviteten er manipulativ og fremført på en intentionel og koordineret måde. Aktører kan være stater, ikke-statslige aktører samt deres proxyer inden for og uden for eget territorie.³⁹ I nærværende rapport vil både 'FIMI' og begrebet 'indflydelseskampagner' blive brugt.⁴⁰ Vi ser indflydelseskampagner som en underkategori af FIMI.

Hvilke aktører udfører russiske indflydelseskampagner?

Wagnergruppen er en af de aktører, der udfører en bred vifte af aktiviteter, som på forskellig vis fremmer russiske interesser i Afrika. Wagnergruppens rolle og forbindelse til den russiske præsident Vladimir Putin og magthaverne i Rusland har længe været omdiskuteret. Men i 2019 blev der lækket et dokument (se figur 2), som beskrev Wagnergruppens strategi, som blandt andet var at øve indflydelse i Afrika, gå

38. Vi forklarer senere i rapporten, hvorfor dette er en af flere grunde til, at vi i denne rapport derfor ikke taler om 'disinformation', men om russisk FIMI-aktivitet.

39. European External Action Service, "Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI)", 6. februar 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/tackling-disinformation-foreign-information-manipulation-interference_en.

40. Dette af tre grunde. For det første bidrager dikotomien 'desinformation' over for 'information' ikke til en nuanceret debat. Det er fx vigtigt at nævne, at det ikke kun er Rusland, der er afsender af det, der kaldes 'desinformation', mens Vesten står for 'information'. Fransk militær er fx anklaget for at stå bag 84 Facebook-kontoer, der har spredt falske informationer i CAR og Mali (David Roe, "Facebook closes disinformation accounts linked to French military, Russia", *RFI*, 16. december 2020, <https://www.rfi.fr/en/africa/20201216-facebook-closes-disinformation-accounts-linked-to-french-military-russia>). Man kan nemt foranlediges til at tro, at det er Vesten, der har information, mens ikke-vestlige lande spreder desinformation. For det andet fratager dikotomien mellem et Rusland, der antageligt "mis- eller desinformerer", og et Vesten, der antageligt "informerer", agens fra de afrikanske lande. De vælger, ligesom vestlige lande, i et svært og uklart informationsmiljø, hvem de vil arbejde sammen med og ikke vil arbejde sammen med. Ydermere er det ikke produktivt at bruge dikotomien, når man tænker over modstrategier i forhold til russiske indflydelseskampagner. Ikke al desinformation er uægte, og en del af strategien fra aktører, der benytter sig af indflydelseskampagner, er netop at sætte spørgsmålstegn ved nyheders og narrativers ægthed. For at omgå denne uproduktive dikotomi er begrebet 'indflydelseskampagner' mere anvendeligt.

imod vestlige regeringer og forstyrre provestlige politiske bevægelser på kontinentet, hvilket alt sammen flugter med Putins ambitioner. Dertil kommer, at navneændringen til Africa Corps også betød en strukturforandring, som forankrer gruppen endnu tættere på Putin.⁴¹ Selvom Wagnergruppen primært er kendt som en ”privat lejehær”,⁴² består gruppen af et mere komplekst netværk af virksomheder og aktører, der også øver politisk og økonomisk indflydelse.⁴³

Jevgenij Prigozjin, som i 2014 oprettede Wagnergruppen⁴⁴ i forbindelse med Ruslands annektering af Krim, oprettede også i 2013 ”den russiske troldehær” i Skt. Petersborg – Internet Research Agency (IRA),⁴⁵ der blandt andet stod bag indflydelseskampagner i forbindelse med det amerikanske præsidentvalg i 2016.⁴⁶ IRA, der er støttet af den russiske regering, er kendt for at promovere indflydelseskampagner på Twitter, Facebook og andre platforme. IRA er også blevet associeret med Association for Free Research and International Cooperation (AFRIC) – som Africa Center for Strategic Studies mener står bag russiske indflydelseskampagner, der sponsorerer problematiske valgobservationer i Zimbabwe, Madagaskar, Den Demokratiske Republik Congo (DRC), Sydafrika og Mozambique.⁴⁷

Agenturer med forbindelser til den tidligere Wagnergruppe spiller fortsat en central rolle med hensyn til at øve politisk indflydelse via ind-

-
41. Luke Harding og Jason Burke, ”Leaked Documents Reveal Russian Effort to Exert Influence in Africa”, *The Guardian*, 11. juni 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/jun/11/leaked-documents-reveal-russian-effort-to-exert-influence-in-africa>.
 42. Gruppen blev kendt for dens aktivitet i forbindelse med Ruslands annektering af Krim i 2014, hvor den blev indsat i det østlige Ukraine, og efterfølgende for dens aktivitet i Syrien i 2018. Christopher Faulkner, ”Undermining Democracy and Exploiting Clients: The Wagner Group’s Nefarious Activities in Africa”, *CTC Sentinel* 15, nr. 6 (2022): 1-15, <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2022/06/CTC-SENTINEL-062022.pdf>.
 43. Jacobsen og Larsen, ”Wagner Group Flows”.
 44. Pjotr Sauer, ”Putin ally Yevgeny Prigozhin admits founding Wagner mercenary group”, *The Guardian*, 26. september 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/26/putin-ally-yevgeny-prigozhin-admits-founding-wagner-mercenary-group>.
 45. Dzvinka Kachur, ”Manifestations of Russian formal and informal strategies in Southern and Eastern Africa, 2000-2022”, *South African Journal of International Affairs* 29, nr. 4 (2022): 509-534, <https://doi.org/10.1080/10220461.2022.2150302>.
 46. Sophie Tanno og Lauren Said-Moorhouse, ”From Putin’s ‘personal chef’ to rebel: Who was Wagner chief Yevgeny Prigozhin?”, *CNN*, 23. august 2023, <https://edition.cnn.com/2023/08/23/europe/wagner-chief-yevgeny-prigozhin-russia-intl/index.html>.
 47. William Rampe, ”What Is Russia’s Wagner Group Doing in Africa?”, Council of Foreign Affairs, 23. maj 2023, <https://www.cfr.org/in-brief/what-russias-wagner-group-doing-africa>.

flydelseskampagner. Men sammenlignet med Wagnergruppe-soldaters tilstedeværelse har forskellige typer af indflydelseskampagner i Afrika, som også udgør en del af Wagnergruppens katalog, i mindre omfang været genstand for kortlægning og analyse. Dermed ikke sagt at Wagnergruppen, og nu Africa Corps, er den eneste aktør, der har FIMI som sit fokus og sin ”ekspertise”.

Hvorfor fokusere på indflydelseskampagner?

Ved at zoome ind på Wagnergruppens, Africa Corps’ og andre russisk orkestrerede gruppers indflydelseskampagner i Afrika fokuserer denne rapport på en relativt lille del af Ruslands og Wagnergruppens Afrika-tilstedeværelse. Det er dog essentielt at afdække dette aspekt af russisk aktivitet i Afrika, da russiske indflydelseskampagner kan have en ret direkte effekt med hensyn til andre dimensioner af både Ruslands og Wagnergruppens engagement og Vestens og Danmarks relation til partnerlande. Med Ruslands fortsat stigende indflydelse i Afrika som bagtæppe fokuserer vestlige aktører i stigende grad – bilateralt og/eller gennem institutioner som fx EU – på at imødegå Ruslands brug af indflydelseskampagner til at understøtte ambitionen om en øget russisk indflydelse i Afrika – ofte på bekostning af vestlige aktørers tilstedeværelse.

Omkostningerne ved Ruslands øgede indflydelse er dog langtfra ”kun”, at vestlige aktører mister terræn. Det er også vigtigt at understrege, at Wagnergruppen er blevet anklaget for grove overtrædelser af menneskerettighederne, fx brug af tortur og henrettelse af civile.⁴⁸ Den amerikanske regering registrerede i januar 2023 Wagnergruppen som en

48. CNN, “Russian Mercenaries Accused for Atrocities in the Central African Republic”, *CNN*, 15. juni 2021, <https://edition.cnn.com/2021/06/15/africa/central-african-republic-russian-mercenaries-cmd-intl/index.html>; The Economist, ”Wagner Routinely Targets Civilians in Africa”, *The Economist*, 31. august 2023, <https://www.economist.com/graphic-detail/2023/08/31/wagner-routinely-targets-civilians-in-africa>. Dertil kommer våbenimport i uoverensstemmelse med FN’s sanktionsregimer. Gruppen er også anklaget for at blande sig illegalt i andre landes valg, sprede falsk information og puste til konflikter i afrikanske lande. Jason Stanyard, Thierry Vircoulon og Julian Rademeyer, *The Grey Zone: Russia’s Military, Mercenary and Criminal Engagement in Africa* (Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2023), <https://globalinitiative.net/analysis/russia-in-africa/>.

transnational kriminel organisation,⁴⁹ Storbritannien terrorlistede gruppen i september 2023,⁵⁰ og EU tilføjede Wagnergruppen og Prigozjins "troldehær", IRA, til sanktionsregimet i april 2023.⁵¹ Konsekvenserne går altså langt ud over snævre, vestlige interesser.

-
49. U.S. Department of the Treasury, "Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization", U.S. Department of the Treasury, januar 2023, <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220>.
 50. UK Government, "Wagner Group Proscribed", 6. september 2023, <https://www.gov.uk/government/news/wagner-group-proscribed>.
 51. Council of the European Union, "Russia's War of Aggression Against Ukraine: Wagner Group and RIA FAN Added to the EU's Sanctions List", 13. april 2023, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/13/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-wagner-group-and-ria-fan-added-to-the-eu-s-sanctions-list/pdf>.

Figur 2 – Ruslands afrikanske ambitioner – lækket dokument

Al tekst er oversat direkte fra dokumentet. Grafikken skildrer kun lande, hvor ambitionen er en samarbejdsgrad på niveau 4 eller 5 (de to højeste niveauer)

Kilde: The Guardian, "Leaked Documents Reveal Russian Effort to Exert Influence in Africa" (egen oversættelse).

3

Russiske indflydelseskampagner i Afrika: Eksempler

Dette kapitel analyserer russiske indflydelseskampagner i 17 afrikanske lande. Kapitlet fungerer som en konkretisering af den typologi, der blev præsenteret i kapitel 2. Første afsnit gennemgår det overordnede narrativ, som de russiske indflydelseskampagner typisk søger at skubbe frem. Dernæst gennemgås eksempler fra afrikanske lande under typologiens tre overskrifter: "entré", "valgpåvirkning" og "fragmentering". Kapitlet afsluttes med en opsamling. For overblikkets skyld præsenteres en tidslinje over de russiske indflydelseskampagner, som vi har identificeret i udvalgte afrikanske lande, startende med kampagner i 2017 i Sudan og sluttende med kampagner i Niger i 2023. Dette er ikke en udtømmende liste, men fungerer i højere grad som et bidrag til en mere oplyst debat om russiske indflydelseskampagner i Afrika i nyere tid.

Table 2 – Tidslinje over russiske indflydelseskampagner (2019-2023)

2017	2018	2019	2020	2021	2023
Sudan	Madagaskar	Libyen	Mali	Burkina Faso	Niger
	DRC	CAR		Elfenbenskysten	
	Zimbabwe	Mozambique			
	Sydafrika				

3.1. Kampen om narrativet

Et essentielt aspekt af de russiske indflydelseskampagner er deres narrativ, det vil sige den fortælling, der forsøges skubbet frem. Fælles for de russiske kampagner er, at de ofte promoverer et antifransk og/eller anti-vestligt narrativ og samtidig promoverer et positivt narrativ om Rusland. I flere kampagner henviser Rusland til Sovjetunionens støtte til antikonioniale grupper i Afrika under Den Kolde Krig.⁵² Ofte bygger russisk FIMI videre på eksisterende antivestlige (og ofte antifranske) holdninger i befolkningen i mållandet. Men også som et bredere narrativ, herunder for at retfærdiggøre invasionen af Ukraine.⁵³ I Vestafrika er indlæg om krigen blevet delt af influencere med antivestlige holdninger og anti-NATO-holdninger. Efter at Rusland nægtede at stå bag drab på civile i den ukrainske by Butja, spredte influencere som Adimbola og Nathalie Yamb narrativet om, at drabene var ”desinformation” og propaganda fra Vesten og dets allierede.⁵⁴ Dette narrativ blev delt i Facebook-grupper i Burkina Faso, CAR, Elfenbenskysten og Mali. Code for Africa fandt også et netværk af fem Facebook-grupper, der delte indlæg fra Chris Yapi, en influencer fra Elfenbenskysten. Historien her var i samme boldgade, nemlig at Ukraines præsident, Volodymyr Zelenskyj, og vestlige medier stod bag propagandaen og havde snydt befolkningen, og de fremførte Butja-drabene som et eksempel.⁵⁵ Som en del af det såkaldte ”battle of narratives” for at vinde fortællingen om, hvilken verdensorden og hvilke aktører der er mest attraktive, er krigen i Ukraine altså et

52. Marten, ”Russia’s Back in Africa: Is the Cold War Returning?”, 155-170.

53. Best of News Afrique, Facebookside, <https://www.facebook.com/Best-Of-News-Afrique-109706217374160/>.

54. Adimbola (@Adimbola), ”#Ukraine La Russie a demandé qu’une enquête soit diligentée par l’Union Européenne sur les événements qui ont eu lieu à Bucha” [”#Ukraine Russia has requested that an investigation be carried out by the European Union into the events that took place in Bucha”], *Twitter*, 4. april 2022, 5:11 a.m., <https://twitter.com/Adimbola/status/1510907946238197763>; Nathalie Yamb (@Nath_Yamb), ”Leurs mécanismes d’intox et de désinformation sont toujours les mêmes #Moura #Bucha” [”Their mechanisms of intoxic and disinformation are always the same #Moura #Bucha”], *Twitter*, April 4, 2022, 9:41 p.m., https://twitter.com/Nath_Yamb/status/1511066386965086215.

55. CHRIS YAPI TV OFFICIEL (YouTube-kanal – nedlagt, fordi den overtrådte YouTube’s guidelines), ”Rien ne prouve que Moscou soit responsable des événements de Bucha. Cela a été déclaré sur CNN par l’ancien ambassadeur américain en Russie, Jack Matlock.” YouTube-video, 7. april 2022, <https://web.archive.org/web/20220407111928/https://www.youtube.com/watch?v=YeeENdyIX3Q>.

eksempel på et emne, som Rusland søger at påvirke afrikanske aktørers holdning til, blandt andet gennem FIMI. Ikke al FIMI bevæger sig på det mere overordnede plan, som fx Ruslands brug af desinformation til at retfærdiggøre krigen i Ukraine. I det følgende giver vi nogle mere konkrete eksempler på tre forskellige typer af indflydelseskampagner.

3.2. Eksempler på entré

Dette afsnit præsenterer en række eksempler på, hvor og hvordan Rusland bruger indflydelseskampagner som værktøj til at skabe (øget) adgang til et land, politisk, økonomisk og/eller militært. Typisk ledsages den russiske entré af en vestlig *exit*. Aktører knyttet til den tidligere Wagnergruppe og til Rusland søger ofte at skabe splittelse mellem aktører i det pågældende land (befolkningen og/eller de magthavende og vestlige aktører såsom Frankrig, men i stigende grad langt bredere, gennem anti-vestlige og antifranske narrativer, samtidig med at samarbejdet med Rusland promoveres positivt gennem indflydelseskampagner. Dette har i de følgende eksempler haft konsekvenser for vestlige aktører, der er blevet bedt af magthaverne i landet om at forlade det, hvilket har stoppet det militære samarbejde med Frankrig, USA og andre lande relativt abrupt. Dette foregår primært, men ikke kun, i Sahel-regionen.

3.2.1. Libyen

Libyen kan kategoriseres som et land, hvor Rusland har brugt indflydelseskampagner som led i at skaffe sig adgang til landet, dog uden ubetinget succes. Konflikten i Libyen er kompliceret og fyldt med indblanding fra eksterne aktører. Rusland, Egypten, Saudi-Arabien og De Forenede Arabiske Emirater støtter krigsherren Khalifa Haftar i øst, mens FN støtter GNA-regeringen, der er baseret i Tripoli i vest. I april 2019 blokerede Rusland en FN-resolution, der opfordrede Khalifa Haftar til at stoppe sin offensiv i Tripoli.⁵⁶ Der blev efterfølgende dokumenteret flere møder mellem Haftar og magtfulde russiske aktører, herunder Prigozjin

56. Samuel Ramani, "Russia's Mediation Goals in Libya", *Carnegie Endowment for International Peace*, 18. april 2019, <https://carnegieendowment.org/sada/78940>.

og den daværende russiske forsvarsminister, og i 2019 blev der indsat et ukendt antal Wagnersoldater i Libyen til støtte for Haftar.

Medielandskabet i Libyen er fragmenteret og har ry for at ændre sig alt efter den politiske og militære situation i landet.⁵⁷ Facebook er det mest brugte medie med 6,6 millioner brugere i december 2021, hvilket udgør 94 % af befolkningen.⁵⁸ I forbindelse med konflikten i Libyen er der blevet registreret indflydelseskampagner på sociale medier ved flere eksterne aktører, herunder Rusland, Egypten og De Forenede Arabiske Emirater – der alle støtter Khalifa Haftar. Selvom Rusland ikke er den eneste aktør i Libyen, har Rusland på indflydelsesfronten udviklet mere subtile metoder end andre aktører. Der er registreret kampagner på Facebook, hvor Wagnergruppen ansatte libyske konsulenter til at oprette lokale grupper, hvor de kunne slå indlæg op. Den nu afdøde Prigozjins strategi i Afrika kaldes af nogle for ”franchising”. Hvor IRA’s kampagner i USA blev styret fra Skt. Petersborg, med mange af tweetene skrevet på dårligt engelsk,⁵⁹ er dette ikke tilfældet i Libyen. IRA betaler lokale konsulenter, der kan skabe mere troværdigt indhold til lokale brugere. Derudover er kvaliteten af indlæggene bedre, hvilket gør det sværere at lokalisere, hvor indflydelseskampagnerne kommer fra.

I maj 2019 blev tre russiske statsborgere, Maksim Shugalej (kendt politisk spindoktor og indblandet i valgpåvirkning i Madagaskar), Samer Khasan og Ali Sueyfan arresteret i Tripoli beskyldt for at blande sig i de forestående valg. De arbejdede alle tre for Foundation for National Values Protection, en russisk NGO, der ledes af Aleksander Malkevich. Sidstnævnte var på det amerikanske finansministeries sanktionsliste for at sprede splittende og falske historier på sociale medier i forbindelse med præsidentvalget i USA i 2016.⁶⁰

Narrativerne i indlæggene fra Rusland i Libyen har ofte været modstridende, hvilket muligvis kan være, fordi Rusland har brugt Libyen

57. Ibid.

58. BBC News, ”Libya Media Guide”, *BBC News*, 9. juni 2011, <https://www.bbc.com/news/world-africa-13754900>.

59. Ruslands kampagner i Afrika startede for alvor, efter at størstedelen af IRA’s Facebook- og Twitterkontoer blev lukket i USA i 2018 efter indblanding i det amerikanske præsidentvalg i 2016. Se Shelby Grossman, ”Libya Scene Set-ter”, *Stanford Internet Observatory*, 2020, <https://cyber.fsi.stanford.edu/io/news/libya-scene-setter>.

60. *Stanford Internet Observatory*, ”Libya Scene Setter”, 2020, <https://cyber.fsi.stanford.edu/io/news/libya-scene-setter>.

som en form for pilotcase og afprøvet, hvad der kunne skabe den største effekt.⁶¹ De russiske sider har ofte støttet Haftar, men der har også været sider med nostalgiske beskeder om tiden under Muammar Gaddafi og hans søn, Saif al-Isam Gaddafi, hvilket kan have til formål at skabe antivistlige holdninger, da det var ”Vesten”, der væltede Gaddafi, hvilket stadig huskes af mange og ofte med negative konnotationer grundet den ustabilitet, der fulgte. Ved at støtte begge parter sikrer Rusland sig at være ”på den rigtige side”, uanset om magtforholdene skifter i Libyen. I oktober 2019 fjernede Facebook omkring 12 sider, der var ”uautentiske, koordinerede kontoer”.⁶²

Effekten af de russiske indflydelseskampagner er ikke klare. Med tilknytning til de 73 sider, som Facebook fjernede, var der blevet postet 48.000 gange og registreret 9,7 millioner interaktioner, og 1,7 millioner kontoer havde liket opslagene. Men når man kigger på aktiviteten, er der noget iøjnefaldende ved den. Aktiviteten registreres i bølger, hvorefter den stagnerer, hvilket indikerer, at andre kontoer forstærker effekten ved fx at genopslå, hurtigt efter at indlægget er blevet offentliggjort (se figur 3).⁶³

Om entré-strategien for Wagnergruppen og Rusland har virket, er svært at vurdere. Siden 2019 har Wagnergruppen ydet militær hjælp til Khalifa Haftar. Libyen er en afgørende ”base” for meget af den tidligere Wagnergruppes aktiviteter, ikke kun i Libyen, men også i andre lande, navnlig i Sahel. Et bud på, hvad Wagnergruppens interesse er i Libyen, er altså, at landet ses som et vigtigt geopolitisk og strategisk sted, hvor Wagnergruppen blandt andet kan bruge flybaser som helt afgørende for at støtte sine operationer i Mali og andetsteds.⁶⁴ Derudover ønsker Rus-

61. Africa Center for Strategic Studies, ”Spotlight: Libya Fog Disinformation”, 9. oktober 2020, <https://africacenter.org/spotlight/light-libya-fog-disinformation/>.

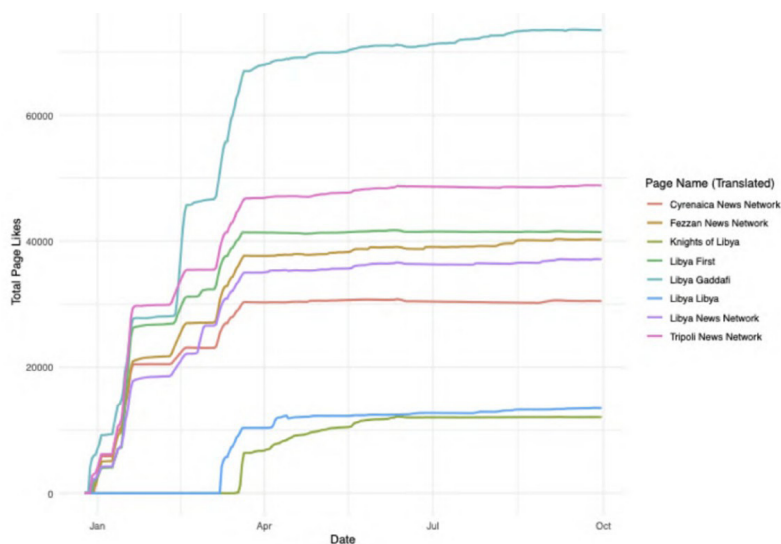
62. ’Uautentiske, koordinerede kontoer’ defineres som ”En gruppe af mennesker eller sider [, der] arbejder sammen for at mislede andre omkring hvem de er, eller hvad de laver. Det kan være et netværk, der måske ikke poster falske indlæg, men som fx skjuler deres lokation af ideologiske eller finansielle grunde”, Facebook Newsroom, ”Coordinated Inauthentic Behavior”, 6. december 2018, <https://about.fb.com/news/2018/12/inside-feed-coordinated-inauthentic-behavior/>.

63. Africa Center for Strategic Studies, ”Russian Disinformation Campaigns Target Africa: An interview with Shelby Grossman”, 18. februar 2020, <https://africacenter.org/spotlight/russian-disinformation-campaigns-target-africa-interview-shelby-grossman/>.

64. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

land angiveligt at opføre en flådebase i Libyen.⁶⁵ Hvorvidt informationskampagner har været afgørende i den forbindelse, kan vi ikke sige med sikkerhed. På den økonomiske front er tegnene uklare. Libyens primære naturressource er olie, der kun må sælges via statens oliefirma National Oil Corporation (NOC), der ligger i Tripoli. Prigozjin har da også tidligere klaget over, at NOC er kontrolleret af vestlige interesser, der forhindrer andre i at operere inden for industrien.⁶⁶

Figur 3 – Interaktion i forbindelse med libyske Facebooksider, 2019

Kilde: Africa Center for Strategic Studies, "Russian Disinformation Campaigns Target Africa: An interview with Shelby Grossman".

3.2.2. Burkina Faso

Militærkuppet i januar og september 2022 i Burkina Faso har fået vestlige aktører til at bekymre sig om Wagnergruppens efterfølgende invol-

65. Andrew Rettman, "Russian military base in Libya alarms EU", *EUobserver*, 19. maj 2024, <https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar3302d38e>.

66. Prigozjin sammenligner rygterne om Wagnergruppen med Robin Hood. *Afrique Media*, "Prigozhin compare les rumeurs autour de Wagner à la légende de Robin des bois", *Afrique Media*, 20. februar 2022, <https://afriquemedias.tv/2022/02/20/prigozhin-compare-les-rumeurs-autour-de-wagner-a-la-legende-de-robin-des-bois/>.

vering i landet.⁶⁷ Det store politiske spørgsmål har været, om Burkina Faso ville vende sig mod sin tidligere kolonimagt, Frankrig, eller mod Rusland.⁶⁸ Forud for kuppet i januar 2022 steg omtalerne af Wagnergruppen på lokale Facebooksider markant, typisk omhandlende Wagnergruppens involvering i nabolandet Mali. Flere Facebooksider såsom ”Wagner Burkina Faso” og ”Défendons notre pays le Burkina Faso”,⁶⁹ har oprettet positive indlæg om Wagnergruppens og Ruslands operationer i Mali og CAR. En analyse foretaget af DFRLab viser, at omtalerne af Wagnergruppen steg eksponentielt, efter at Reuters den 13. september 2021 skrev, at Mali var på kanten til at underskrive en aftale med gruppen.⁷⁰ Et opslag fra en af Burkina Fasos radiostationer, Radio Omega, omhandlede tilbuddet fra en anden russisk lejesoldatshær, Community of Officers for International Security (COSI), om at sende russiske soldater til Burkina Faso. Dette blev kopieret af mindst 42 andre sider, hvoraf de 24 var lokaliseret i Burkina Faso, mens andre var hjemmehørende i Mali, Chad og Europa. All Eyes On Wagner kunne bevise, at en gruppe af koordinerede kontoer, der blev lukket af Facebook i 2021, var styret af Harouna Douamba – en organisation finansieret af Lobaye Invest, som var styret af Prigozjin.⁷¹ En del af kampagnerne havde altså bånd til Rusland. I lokale medier accelererede omtalen af Wagner også. Mens Wagnergruppen blev omtalt 4 gange mellem 1. januar 2021 og 12. september 2021, blev gruppen nævnt i 93 artikler mellem 12. september 2021 og 3. februar 2022 (se figur 4). De lokale mediers omtale var dog ikke altid lige så positiv som de sociale mediers. Offentligt hyldede Prigozjin januar-kuppet i Burkina Faso i 2022 og udtalte, at dette var en ny epoke i afkoloniseringen af Afrika, og at afrikanske lande havde søgt frihed fra vestligt styre. På Twitter støttede COSI kuppet og tilbød at

67. Jack Detsch og Amy Mackinnon, ”Burkina Faso Could Be Next for Russia’s Wagner Group, U.S. Intel Fears”, *Foreign Policy*, 27. juli 2022, <https://foreignpolicy.com/2022/07/27/burkina-faso-russia-wagner-group/>.

68. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

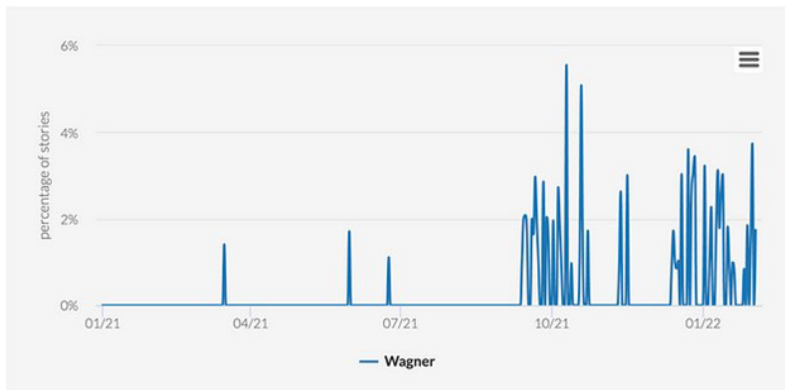
69. ”Lad os forsvare vores land, Burkina Faso” (forfatterens oversættelse).

70. Tessa Knight og Allan Cheboi, ”Local support for Russia increased on Facebook before Burkina Faso military coup”, *Digital Forensic Research Lab (DFRLab)*, 17. februar, 2022, <https://medium.com/dfrlab/local-support-for-russia-increased-on-facebook-before-burkina-faso-military-coup-a51df6722e59>.

71. All Eyes On Wagner, ”Burkina Faso Under Influence”, 5. februar 2023, <https://alleyesonwagner.org/2023/02/05/burkina-faso-under-influence/>.

træne Burkina Fasos hær, ligesom COSI havde gjort i CAR.⁷² Der sås altså en villighed til at engagere sig i Burkina Faso fra både Wagnergruppens og COSI's side.

Figur 4 – Omtaler af Wagnergruppen i traditionelle medier i Burkina Faso

Kilde: Knight og Cheboi, "Local support for Russia increased on Facebook before Burkina Faso military coup".

Der findes også bevis for en prorussisk indflydelseskampagne forud for september-kuppet i 2022. Prorussiske Facebooksider styret fra Frankrig samt mikroinfluencere har søgt at påvirke befolkningens holdning i en mere prorussisk retning ved at dele opslag i forbindelse med specifikke events, såsom en prorussisk demonstration i Ouagadougou i juni 2022, en ceremoni for medlemmer af den russiske militærmission i juli 2022, en fælles militærøvelse i august 2022 samt Burkina Fasos præsidents møde med den russiske udenrigsminister i september 2022.⁷³

Delingen af demonstrationen fra juni viser, at prorussiske strateger ønsker at vise, at der er lokal støtte til Ruslands engagement i Burkina Faso. Om dette er møntet på befolkningen eller eliten, er svært at sige.

72. Knight og Cheboi, "Local support for Russia increased on Facebook before Burkina Faso military coup".

73. African Digital Democracy Observatory, "Burkina Faso Pro-Russian Campaigns Leading up to the Coup", 27. september 2023, <https://disinfo.africa/burkina-faso-pro-russian-campaigns-leading-up-to-the-coup-940b229849f2>.

55 % af Facebookindlæggene var kopieret fra et andet indlæg fra lokale nyhedsmedier. Flere af indlæggene var desuden delt med sekunders mellemrum, hvilket tyder på en koordination. De fleste indlæg kom fra Burkina Faso, dernæst fra Frankrig. Ud over delingen af indlæg fra falske kontoer på Facebook ses også brugen af influencere såsom Nathalie Yamb, en panafrikansk aktivist, der tydeligt er imod fransk indflydelse i Afrika. Narrativer, som at interim-præsidenten Paul-Henri Sandaogo Damiba var i ledtog med Frankrig, og at han nægtede at samarbejde med Rusland og Wagner, blev delt. Generelt var der tale om en gødning af jorden, via indflydelseskampagner, for en mere prorussisk holdning hos befolkningen forud for kuppet og for en vestlig exit.

Under kuppet sås flere hundrede demonstranter i Ouagadougou viftende med det russiske flag, foruden angreb på den franske ambassade og det franske kulturcenter.⁷⁴ Lederne af september-kuppet udtalte, at de ønskede at søge ”andre partnere, der var klar til at hjælpe dem i deres kamp mod terrorister”.⁷⁵ Amerikanske efterretningsfolk udtrykte i juli 2022 bekymring for, at Burkina Faso var det nye mål for Wagnergruppen.⁷⁶

I januar 2023 sluttede Burkina Faso sit militære samarbejde med Frankrig, der blev bedt om at forlade landet inden for en måned.⁷⁷ Hvor langt indflydelseskampagnerne nåede ud, er svært at sige. Cirka 22 % af befolkningen i Burkina Faso har adgang til internettet. Facebook er den mest udbredte digitale platform – hvorfor indflydelseskampagnerne har fokuseret på Facebook som det mest effektive sociale medie. Udefra kan det virke mærkeligt, at Rusland og Wagnergruppen støtter kupledere i Burkina Faso, tilbyder deres soldater og prøver at gøde jorden for en

74. Jason Burke, “Burkina Faso coup fuels fears of growing Russian mercenary presence in Sahel”, *The Guardian*, 3. oktober 2022, <https://www.theguardian.com/world/2022/oct/03/burkina-faso-coup-fears-growing-russian-mercenary-presence-sahel-north-africa>.

75. Danoumis Traore (@Danoumis_Traore). 2022. ”#Burkina Les putschistes qui ont annoncé la destitution de Damiba viennent de passer sur la #RTB. Ils indiquent que le LCL #Damiba "se serait réfugié au sein de la base française à Kamboinsin planifier pour une contre-offensive". #Iwili #TL226”, Twitter, 1. oktober 2022, 10:30 AM. https://twitter.com/Danoumis_Traore/status/1576223589208330240.

76. Detsch og Mackinnon, “Burkina Faso Could Be Next for Russia’s Wagner Group, U.S. Intel Fears.”

77. Al Jazeera, “Burkina Faso confirms it has ended French military accord”, 23. januar 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/1/23/burkina-faso-ends-french-military-accord-says-will-defend-itself>.

mere prorussisk stemning i befolkningen. Denne strategi kan Rusland dog bruge til dels at skubbe vestlige aktører ud af landet (*exit*) og dernæst få politisk støtte fra landet i internationale fora og eventuelt som en entré-strategi for en større involvering i landet militært og økonomisk og til yderligere at øge Ruslands indflydelse i Sahel.

3.2.3. Mali

Prorussiske Facebooksider har opereret i Mali siden 2017. Efter militærkuppet i 2020 og 2021 blev det maliske militærs forhold til det franske militær forværret, og det franske militær blev bedt om at forlade landet i 2022. De første Wagnersoldater ankom til Mali i december 2021, selvom den maliske regering dengang (hvor Wagnergruppen stadig var hemmelig) benægtede dette.⁷⁸ De maliske autoriteter udtalte i februar 2022, at Wagnersoldaterne blot var instruktører og ikke havde kamproller, men lokale og internationale medier har dokumenteret et samarbejde mellem Wagnergruppens soldater og ”Forces Armées Maliennes” (FAMa) langs grænserne til Burkina Faso, Niger og Mauretanien.⁷⁹ Her ses der en gødning af jorden for en prorussisk holdning i befolkningen forud for en mere konkret militær indflydelse.

I forbindelse med kuppet i Mali i maj 2021 promoverede en gruppe Facebooksider prorussiske og antifranske narrativer forud for Wagnergruppens ankomst til Mali. Her ses en klar entré-strategi, hvor Rusland søger at gøde jorden forud for en større militær indflydelse. Siderne mobiliserede også støtte for udskydelsen af demokratiske valg, hvorfor Rusland også havde en ret stor politisk indflydelse. En måned inden 2020-kuppet blev Rusland anklaget for at stå bag falske fotos, der viste franske soldater plyndre guld i Mali.⁸⁰ Billedet nedenfor viser teksten ”Frankrig ejer ikke en guldmine, men har den fjerdestørste reserve i ver-

78. France 24, “Mali Denis Deployment of Russian Mercenaries from Wagner group”, *France 24*, 25. december 2021, <https://www.france24.com/en/africa/20211225-mali-denies-deployment-of-russian-mercenaries-from-wagner-group>.

79. Africa Press, “Instructeurs russes? Wagner pour les Maliens, ‘ce qui compte, c’est la sécurité’”, *Africa Press*, 12. februar 2022, <https://www.africa-press.net/mali/top-nouvelles/instructeurs-russes-wagner-pour-les-maliens-ce-qui-compte-cest-la-securite>.

80. Vrai/Faux Afrique, “es photos sur les réseaux sociaux voudraient faire croire que ces soldats français creusent pour piller de l’or au #Mali ❌ C’est FAUX : ces photos datent de 2014, lorsque @FAMa_DIRPA et #Barkhane ont déterré d’importantes caches d’armes”, Twitter, 5. juli 2020, <https://twitter.com/VraiFauxAfrique/status/1279717826014654464>.

den (2.346 ton). Mali ejer 50 guldminer, der producerer 53 ton om året, uden at have en eneste guldreserve. Forsyner den franske hær i Mali den franske statskasse med guld, eller bekæmper den terrorisme?”⁸¹

Billede 1 – Et Twitterindlæg, der promoverer antifranske holdninger

La #France 🇫🇷 ne possède aucune mine d'or mais détient la 4ème réserve d'or au monde(2346 tonnes)

Le #Mali 🇲🇱 possède 50 mines d'or produisant 53 tonnes par an sans détenir aucune réserve d'or

L'armée française au 🇲🇱 ravitaille le trésor de France en or ou combat le terrorisme?

6:54 PM · 4 juil. 2020 · [Twitter for Android](#)

50 Retweets 66 J'aime

Kilde: Vrai/Faux Afrique, Twitter.

I december 2020 fjernede Facebook et netværk af 84 kontoer, 6 sider og 9 grupper, der havde Mali som mål. Denne gang var det dog antirusiske beskeder, der promoverede militære interventioner *med* Frankrig.

81. Frit oversat af forfatterne.

På samme tid fjernede Facebook russiske og franske netværk, der modarbejdede hinanden i CAR.⁸² Her er der altså eksempler på, at indflydelseskampagnerne ikke kun kommer fra Rusland, men også har været igangsat af Frankrig.

DFRLab har identificeret et netværk af fem Facebooksider, der promoverede russiske interesser og antifranske narrativer. Siderne havde tilsammen 140.000 kontoer og har postet næsten 24.000 indlæg i alt.⁸³ Da nyheden i september 2021 om, at Mali overvejede at bruge Wagnersoldater til at styrke sin militære kapacitet, kom ud, begyndte siderne i netværket at promovere Wagner som et alternativ til franske soldater. Derudover opfordrede netværket til en boykot af franske firmaer og medier.

I november 2021 opstod der en ny side, der begyndte at fokusere på den bredere Sahel-region og "frigørelsen af Sahel-befolkningen" med opmærksomhed på Niger og Burkina Faso, men styret fra Mali. Ud af 23.685 indlæg analyseret af DFRLab blev mere end en tredjedel delt inden for 60 sekunder, hvilket tyder på en stærk koordination. Derudover promoverede netværket civilorganisationen FREI, der har advokeret for udskydelsen af demokratiske valg i Mali siden september 2021. Netværket pressede også på for protester efter sanktionerne af Malis militær-junta for at udskyde demokratiske valg i fem år.⁸⁴ I Mali ses en russisk entré-strategi i form af at promovere Wagnergruppen, men samtidig et ønske om at skabe antivestlige følelser hos befolkningen foruden en klar påvirkning af det politiske system i Mali, i form af en promovering af udskydelser af demokratiske valg – noget, der også kunne placeres i kategorien Valgpåvirkning, hvilket illustrerer, at der ikke er tale om gensidigt udelukkende typer af indflydelseskampagner.

En projunta og prorussisk gruppe kaldet Collectif Pour la Défense des Militaires (CDM) lobbyede for, at juntaen i april 2022 blokerede for de fransksponsorerede offentlige medier RFI og France24. Derudover anklagede en gruppe kaldet Mali Reporters Sans Frontières⁸⁵ på Facebook

82. Jean Le Roux, "Pro-Russian Facebook assets in Mali coordinated support for Wagner Group, anti-democracy protests", *Digital Forensic Research Lab (DFRLab)*, 17. februar 2022, <https://medium.com/dfrlab/pro-russian-facebook-assets-in-mali-coordinated-support-for-wagner-group-anti-democracy-protests-2abaa4d87c4>.

83. Ibid.

84. Ibid.

85. "Mali journalister uden grænser" (frit oversat af forfatterne).

og Twitter Frankrig for at have begået overgreb i det centrale Mali med et billede af en massegrav i Gossi, nær en fransk militærbase, der netop var blevet overdraget til den maliske hær. Den franske hær benægtede beskyldningerne og viste som modsvar dronebilleder af russiske lejesoldater, der flere dage tidligere efter sigende havde begravet lig netop dér.⁸⁶ Her ses et eksempel på den russiske entrée-strategi, der samtidig promoverer antifranske holdninger, der muligvis kan have medvirket til, at Frankrig blev bedt om at forlade landet.

I bytte har Wagnergruppen angiveligt fået adgang til tre guldminer samt flere millioner amerikanske dollars om måneden for sin service.⁸⁷ Guld er netop en af Malis vigtigste eksportvarer, og udgjorde i 2021 over 80 % af den totale eksport. Den styrkede relation mellem Rusland og Mali medførte sandsynligvis også, at Mali var et af de lande, der undlod at stemme på FN's Generalforsamling om fordømmelsen af Ruslands illegale annektering af ukrainske territorier i februar 2022.⁸⁸

Af konsekvenser for lokalbefolkningen er der i Mali en række eksempler på grove overtrædelser af menneskerettigheder og massakrer på civile. Blandt andet var Wagnergruppen involveret i en massakre i Moura, hvor mellem 280 og 350 maliere blev dræbt over fire dage.⁸⁹ Derudover blev omkring 58 kvinder og piger udsat for seksuel vold.⁹⁰ Foruden dette er der i Mali et forvrænget informationslandskab samt støtte til udemokratiske konstitutionelle ændringer såsom at udskyde planlagte valg. De russiske indflydelseskampagner her må antages at have medvirket til negativt at påvirke pressefriheden, retssikkerheden, den demokratiske styreform samt menneskerettighederne og beskyttelsen af civile i Mali.

86. France 24, "Disinformation Attack Targeted Key Sahel State Niger: AFP Investigation," *France 24*, 23. marts 2023, <https://www.france24.com/en/live-news/20230323-disinformation-attack-targeted-key-sahel-state-niger-afp-investigation>.

87. Benjamin Roger, "Russie: Comment Wagner compte faire main basse sur des mines d'or au Mali", *Jeune Afrique*, 7. september 2022, <https://www.jeuneafrique.com/1374898/politique/russie-comment-wagner-compte-faire-main-basse-sur-des-mines-dor-au-mali/>.

88. Africa News, "African Countries Divided Over UN Vote Against Russia", *Africa News*, 13. oktober 2022, <https://www.africanews.com/2022/10/13/african-countries-divided-over-un-vote-against-russia/>.

89. France 24, "Massacres à Moura au Mali : les dessous de l'opération militaire malienne fin mars", YouTube-video, 7. oktober 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=7aIY-laBzls>.

90. FN, "Moura: Over 500 killed by Malian troops, foreign military personnel in 2022 operation". 12. maj 2023, <https://news.un.org/en/story/2023/05/1136607>.

3.2.4. Niger

I Niger har både USA og Frankrig militærbaser med den begrundelse at bekæmpe jihadistgrupperne, der opererer i den bredere region. Niger er desuden blevet Frankrigs hovedbase, efter at det franske militær blev smidt ud af Mali. I forbindelse med militærkuppet i Niger i juli 2023 er der blevet spredt falske rygter, misvisende videoer og manipulerede lydklip på sociale medier, der støtter og/eller går imod kuplederne, efter at de afsatte præsident Mohamed Bazoum. Bazoum var en allieret af Vesten i kampen mod jihadistgrupperne, men også en økonomisk partner. Ligesom i Burkina Faso fulgte der med kuppet demonstrationer, hvor borgere viftede med russiske flag og angreb den franske ambassade i Niamey.⁹¹

Kort efter at præsidenten blev afsat, cirkulerede en video af en pro-Bazoum-demonstration i Nigers hovedstad, Niamey, den 6. august 2023. Klippet var dog i virkeligheden filmet på dagen for præsidentens afsættelse flere uger inden. Et andet viralt klip viste Nigers afsatte finansminister græde, efter at kuplederne efter sigende gav ham et ultimatum om at erstatte de manglende statsmidler eller blive sanktioneret. Agence France-Presse fandt ud af, at klippet var fra 2021 og viste Nigers tidligere justitsminister, Marou Amadou, udvise sin taknemmelighed over for den tidligere præsident. Derudover findes der falske rapporter om franske jagerfly, der landede i Senegal for at støtte en mulig ECOWAS-intervention, og ligeledes om Wagnersoldater, der ankom til Niger for at støtte de nye ledere.⁹² Afsenderne af disse kampagner er ikke blevet identificeret endnu, men kampagnerne vurderes af den nigerske geopolitiske researchvirksomhed SBM Intelligence som værende dårligt koordinerede.⁹³

Mohamed Bazoum udtalte til *The Independent*, at Wagnergruppen var til stede i regionen, herunder i Mali, Burkina Faso og Libyen, og derudover at Wagner har været engageret i indflydelseskampagner i Niger.⁹⁴

91. Tchima Illa Issoufou og Beverly Ochieng, "Niger Coup: Why Some People Want Russia In and France Out," *BBC*, 1. august 2023, <https://www.bbc.com/news/world-africa-66365376>.

92. Al Jazeera, "Niger Becomes Hotbed of Disinformation after 26 July Coup," *Al Jazeera*, 18. august 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/18/niger-becomes-hotbed-of-disinformation-after-july-26-coup>.

93. Ibid.

94. Kim Sengupta, "It's the safe haven surrounded by jihadist radicals, Russian mercenaries and madcap dictators. Can it cling on?," *The Independent*, 19. maj 2023, <https://www.independ->

Falske posts på sociale medier viste, at Bazoum havde været udsat for et kup, mens han var på besøg hos Macron i Paris, og at Frankrig havde givet en gruppe jihadister våben, der samtidig med besøget havde dræbt 17 fra Nigers militær. Begge disse indlæg kunne spores tilbage til Project Lakhta, en troldefarm finansieret af Prigozjin, der har været underlagt amerikanske sanktioner siden 2018 for indblanding i det amerikanske præsidentvalg i 2016. Hvad der er formålet med disse indflydelseskampanjer, er svært at sige med sikkerhed. Men det er med til at skabe frygt og forvirring i befolkningen og formentlig også i den politiske elite i landet, når der går rygter om et kup. I flere tilfælde ses det, at Wagnergruppen netop i en usikker situation promoveres som en gruppe, der ”kan få styr på oprørerne”, mens Vesten og Frankrig skildres som pustende til en ild for at skabe kaos i landet.

Ligesom i mange af de andre lande har indholdet været antifransk og prorussisk. En central aktør har været Group Panafricain pour le Commerce et l'Investissement (GPCL), et firma ledet af den prorussiske forretningsmand Harouna Douamba, der er fra Burkina Faso. Ifølge All Eyes On Wagner bidrager GPCL til et netværk på Facebook, der spreder falske nyheder for at øge splittelsen og sandsynligheden for, at Rusland tilvælges, og Vesten/Frankrig smides ud.⁹⁵ Firmaet Logically, der tackler potentielt skadende online indhold,⁹⁶ fandt, at indhold omhandlende Niger på 45 forskellige russiske Telegramkanaler steg fra 11 posts inden kuppet til 742 posts efter kuppet. Derudover var det meste af indholdet antifransk, selvom Logically også fandt, at den antifranske holdning i landet var udbredt inden kuppet. Typisk for russiske indflydelseskampanjer forsøger de at forstærke eksisterende antivestlige følelser. Flere civile organisationer protesterede, da Bazoums administration accepterede flytningen af franske tropper fra operation ”Barhkhane” til Niger, efter at de var blevet smidt ud af Mali. En russisk ”fact-checking”-Telegramkanal med mere end 600.000 følgere påstod, at ustabiliteten i Niger og andre lande blev fremmet af Vesten på grund af landenes ønske om at deltage i BRICS-gruppen. Igen ses et forsøg på at skabe frygt i landet samt sætte spørgsmålstejn ved, hvad der er rigtigt, og hvad der ikke er.

ent.co.uk/news/world/africa/niger-wagner-group-russian-mercenaries-b2341942.html

95. All Eyes On Wagner, ”Burkina Faso Under Influence”.

96. Baseret i Storbritannien, Indien og USA.

3.3. Eksempler på valgpåvirkning

Valgpåvirkning-kategorien er den største med udvalgte eksempler i denne rapport fra syv afrikanske lande, hvor Rusland har forsøgt at manipulere og/eller påvirke valg gennem en eller flere indflydelseskampagner. Hvor Wagnergruppen og Rusland forsøgte at manipulere det amerikanske præsidentvalg i 2016, mener eksperter, at den første russisk-orkestrerede valgpåvirkningskampagne i Afrika fandt sted i Sudan i 2017.⁹⁷ Nogle af personerne går igen i valgpåvirkningskampagnerne i USA, Sudan og andre steder. Det gælder blandt andet den nu afdøde Jevgenij Prigozjin og hans firmaer IRA og AFRIC. I mange af landene har Rusland brugt Facebook som kanal i forbindelse med landets online indflydelseskampagne. Facebook fjerner kontoer, der vurderes ikke at være autentiske, hvilket vil sige, at siderne har det til fælles, at de har en ”koordineret uautentisk adfærd”. Blandt andet når sider misrepræsenterer sig selv og arbejder sammen for et specifikt politisk eller finansielt mål.⁹⁸ Landene herunder præsenteres efter en tidslinje med det ældste eksempel først.

3.3.1. Sudan

Sudan bliver sammen med CAR kaldt Wagnergruppens økonomiske magtcenter, grundet Wagnergruppens massive økonomiske fodaftryk, særligt i CAR.⁹⁹ I Wagnergruppens lækede strategipapirer fra 2019 nævnes Sudan, CAR og Madagaskar som lande med højest prioritet.¹⁰⁰

Wagnergruppens operationer startede i Sudan efter et højniveau-møde mellem Sudans daværende præsident, Omar al-Bashir, og russiske embedsmænd i 2017. Her fik blandt andet virksomheden M Invest (ejet af Prigozjin) tilladelse til at udforske steder til guldminedrift. Ud over økonomisk indflydelse har også indflydelseskampagner rettet mod den sudanesiske befolkning været en del af Wagnergruppens portefølje siden 2017. På globalt plan har Rusland støttet Sudan, blandt andet ved at forsøge at blokere for en FN-rapport om sudanesiske krigsforbrydere i

97. Human Rights Foundation, “Russia’s Influence in Sudan”, <https://hrf.org/latest/russias-influence-in-sudan/>.

98. Meta, ”Uautentisk adfærd”, <https://transparency.fb.com/policies/community-standards/inauthentic-behavior/>.

99. Jacobsen og Larsen, ”Wagner Group Flows”.

100. Harding og Burke, ”Leaked Documents Reveal Russian Effort to Exert Influence in Africa”.

forbindelse med adgang til guldindustrien i 2016.¹⁰¹ Derudover blokerede Rusland og Kina i juni 2019 for en FN-resolution, der fordømte den sudanesiske militærregerings drab på civile og lagde op til, at stormagterne opfordrede til fred.¹⁰²

Wagnergruppen har gennem M Invest hjulpet den tidligere præsident, al-Bashir, med indflydelseskampagner og rådgivning om at holde prodemokratiske demonstrationer nede samt foretaget offentlige henrettelser.¹⁰³ Dette fremgår af dokumenter, som CNN har fået adgang til. Selvom dokumenterne ikke officielt er fra russiske agenturer, kan de ses som varetagende og beskyttende over for Kremles interesser i Sudan ved at forsøge at holde al-Bashir ved magten. Blandt andet anbefaledes det at placere LGBTQ+-flag hos de demonstranter, der holdt med oppositionen imod al-Bashir. Det ville få demonstranterne til at fremstå som ”fjender af islam samt traditionelle værdier”.¹⁰⁴ Nogle af anbefalingerne sås i forbindelse med indflydelseskampagner, hvor narrativet var, at fremmede fjender havde delt desinformation og opfordret til protester.¹⁰⁵ Dette igen for at miskreditere oppositionen til al-Bashir. Facebook lukkede i 2019 og 2021 flere af de sider, der var forbundet til Prigozjins firma IRA.¹⁰⁶

Selvom Wagnergruppen støttede al-Bashir, blev denne efter vedvarende protester nødt til at gå af i 2019. En ny bølge af indflydelseskampagner startede i 2021, hvor det primære narrativ var, at Rusland var en ven af det sudanesiske folk, mens de siddende magthavere var ”bønder” underlagt USA og Vesten (se billede).¹⁰⁷ Derudover søgte siderne at promovere en russisk flådebase i Port Sudan. Det siges, at en sudanesiske

101. Colum Lynch, “Russia Blocks UN Report Linking Alleged Sudanese War Criminal to Gold Profiteering”, *Foreign Policy*, 4. april 2016, <https://foreignpolicy.com/2016/04/04/russia-blocks-u-n-report-linking-alleged-sudanese-war-criminal-to-gold-profiteering/>.

102. Sada, ”Moscow’s Hand in Sudan’s Future”, 11. juli 2019, <https://carnegieendowment.org/sada/79488>.

103. Tim Lister et al., “Fake news and public executions: Documents show a Russian company’s plan for quelling protests in Sudan”, *CNN*, 25. april 2019, <https://edition.cnn.com/2019/04/25/africa/russia-sudan-minvest-plan-to-quell-protests-intl/index.html>.

104. Ibid.

105. Huda Hashi og Mohamed Keita, Human Rights Foundation, 11. August 2023, “Russias influence in Sudan”, <https://hrf.org/latest/russias-influence-in-sudan/>.

106. Facebook, *May 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report* (Facebook, maj 2021) <https://about.fb.com/wp-content/uploads/2021/06/May-2021-CIB-Report.pdf>.

107. Tessa Knight, “Inauthentic Facebook assets promoted Russian interests in Sudan”, Digital Forensic Research Lab (DFRLab), 3. juni, 2021, <https://medium.com/dfrlab/inauthentic-facebook-assets-promoted-russian-interests-in-sudan-2623c58b1f7f>.

diplomat har bekræftet, at planen om en russisk flådebase i Sudan nu er en realitet,¹⁰⁸ hvilket skal tages alvorligt, men samtidig også ses i lyset af, at sådanne planer har været drøftet længe.¹⁰⁹ Pointen er her, at der igen ses en påvirkning i form af en gødning af jorden for en mere prorussisk og antivestlig holdning, samtidig med at militær støtte fra Rusland promoveres.

På billeder på Facebooksiderne ses blandt andet Prigozjin, der udleverer nødhjælp til sudanenserne, mens sundhedsministeriet i Sudan prøver at blokere for dette. På hjælpepakkerne er der et billede af et russisk flag med form som et hjerte og teksten ”Fra Rusland, med kærlighed” på arabisk. Siderne havde i alt 440.000 individuelle følgere, og netværket bestod af 30 sider, 6 grupper, 83 kontoer og 49 Instagramprofiler. Opslagene om nødhjælpen blev delt i lokale sudanesiske grupper af få uautentiske profiler, men fik ikke meget opmærksomhed og kun få likes. En post fik dog 152 reaktioner og 236 delinger, men ved nærmere eftersyn var det falske kontoer, der havde interageret med den.¹¹⁰

Mange af siderne støttede daværende premierminister Abdallah Hamdok, det sudanesiske militær og Rapid Support Forces samt disse aktørers bånd til Rusland. DFRLab finder dog også indlæg, der er mere kritiske over for Hamdok og blandt andet påstår, at Hamdok ville blande sig i militæret og få støtte af internationale soldater.¹¹¹ Som i andre tilfælde spiller Rusland så at sige ”på flere heste”, formentlig for at øge chancen for en prorussisk magthaver i landet, hvis magten skulle skifte. Som ved andre russiske indflydelseskampagner var der stavfejl og grammatiske fejl i mange af opslagene.

Kampagnerne havde en effekt på det sudanesiske folk, men ikke nødvendigvis i russisk favør. Flere sudanesiske nyhedsmedier og Facebooksider dækkede historien om den russiske indflydelseskampagne, der

108. Sudan Tribune, ”Sudanese diplomat confirms commitment to Russian naval base on Red Sea”, Sudan Tribune, 2. juni 2024, <https://sudantribune.com/article/286475>.

109. Vadim Kushnikov, ”Russian navy base in Sudan postponed indefinitely”, *Militarnyi*, 13. februar 2024, <https://mil.in.ua/en/news/russian-navy-base-in-sudan-postponed-indefinitely/>; Institute for the Study of War, ”Africa File: May 31, 2024: Russian Red Sea Logistics Center in Sudan”, 31. maj 2024, <https://www.understandingwar.org/backgroundunder/africa-file-may-31-2024-russian-red-sea-logistics-center-sudan>; Andrew Rettman, ”Russian military base in Libya alarms EU”.

110. Knight, ”Inauthentic Facebook assets promoted Russian interests in Sudan”.

111. Ibid.

Billede 2 – En prorussisk side udgav en karikatur af den sudanesiske premierminister Abdalla Hamdok, der stjæler russisk nødhjælp fra et grædende barn¹¹²

havde forsøgt at påvirke befolkningens holdning i Sudan.¹¹³ Indflydelseskampagnerne resulterede med andre ord i en form for modreaktion fra befolkningen.

Casen med Sudan er i valgpåvirkning-kategorien, da vi ser Wagnergruppens skiftende loyalitet alt efter de siddende magthavere. Hvor Wagnergruppen under den tidligere præsident al-Bashir hjalp med at holde oppositionen nede, betale demonstranter, foretage offentlige henrettelser samt plante LGBTQ+-flag, ændredes denne loyalitet, efter at al-Bashir blev nødsaget til at gå af i 2019. En ny bølge af indflydelseskampagner ses i 2021, hvor Rusland går imod magthaverne, der er

112. Ibid.

113. Mohamed Suliman, "Why Russia is using Facebook to launch disinformation campaigns in Sudan", Rest of World, 24. november 2021, <https://restofworld.org/2021/russia-sudan-facebook-disinformation/>

provestlige. Hvad der er det overordnede mål, er svært at sige. Men som i mange af de andre tilfælde er der en stærk påvirkning, der virker målrettet imod provestlige magthavere og for prorussiske. Hvis det lykkes at påvirke befolkningen til at stemme på en prorussisk magthaver, kan Rusland cementere sine andre interesser i Sudan.

Billede 3 – Billedet til venstre viser Hamdok som en bonde under amerikansk imperialisme, mens billedet til højre sammenligner Det Suveræne Råd med et cirkus¹¹⁴

3.3.2. Falske valgobservatører: Zimbabwe, DRC, Sydafrika og Mozambique

I perioden 2018-2019 var AFRIC engageret i flere politisk motiverede eller ”falske” valgobservationer i Afrika.¹¹⁵ De falske observationer er en politisk aktivitet, hvis formål er at fremme bestemte politikeres og politiske kræfters interesser, herunder at hvidvaske valgsnyd, legitimere valgprocesser, der ellers ses som illegitime lokalt og/eller af det internationale samfund, svække politiske rivaler og opbygge indflydelsesnetværk, der ikke direkte relaterer sig til den elektorale proces.¹¹⁶ AFRIC’s før-

114. Ibid.
115. Dzvinka Kachur, ”Manifestations of Russian formal and informal strategies in Southern and Eastern Africa, 2000–2022”, *South African Journal of International Affairs* 29, nr. 4 (2022): 509-534, <https://doi.org/10.1080/10220461.2022.2150302>.
116. Anton Shekhovtsov, *Fake Election Observation as Russia’s tool of election interference* (European Platform for Democratic Elections, 2020), <https://www.epde.org/en/documents/details/fake-election-observation-as-russias-tool-of-election-interference-the-case-of-afric.html>.

ste valgobservation var i Madagaskar i 2018, beskrevet nedenfor, men uenigheder gjorde, at AFRIC ikke fik lov til at observere anden runde af præsidentvalget.

I **Zimbabwe** startede den politiske indflydelse med højniveaumøder mellem russiske og zimbabwiske embedsmænd i 2018. Den russiske udenrigsminister, Sergej Lavrov, besøgte i marts 2018 Zimbabwes hovedstad, hvor han udtrykte sin støtte til den siddende præsident, Emmerson Mnangagwa, der efter et kup i 2017 overtog magten efter Robert Mugabe. Forud for valgobservationen blev en rapport om det politiske landskab i Zimbabwe offentliggjort i Skt. Petersborg. Den foreslog, at strategien til at beholde Mnangagwa ved magten var at indsætte og sprede et antivistligt narrativ samt indsætte en observationsmission med observatører fra Rusland, Afrika og Europa. AFRIC sendte 43 valgobservatører til Zimbabwe. I strid med valgobservatørskik udtrykte AFRIC sin støtte til den siddende præsident to dage inden valget. Derudover henviste delegationslederen i AFRIC, Jose Matemulane, til, at afrikanske problemer krævede afrikanske løsninger – og ikke vestlige eller amerikanske – i tråd med anbefalingerne fra rapporten.¹¹⁷ På selve valgaften blev Mnangagwa anklaget for at arbejde sammen med russerne, men myndighederne i Zimbabwe afviste dette. EU's valgobservation i Zimbabwe meldte ud, at valgene var konkurrencefyldte, og at kampagnerne i det store hele havde været fredelige med fokus på politisk frihed samt mobilitets-, forsamlings- og ytringsfrihed. Men EU-missionen noterede sig også et misbrug af statsressourcer, tilfælde af tvang og intimidering samt bias i statsmedierne til fordel for den siddende præsident.¹¹⁸ AFRIC meldte ud, at valgene havde været fuldstændig fair og frie uden nogen tilfælde af tvang eller intimidering.¹¹⁹ Denne form for valgstøtte fra Ruslands side er muligvis en metode til at øge chancen for, at en prorussisk statsleder støtter Rusland i globale fora, navnlig i FN.

I **DRC** sendte AFRIC 35 valgobservatører i forbindelse med præsidentvalget i 2018. Valget endte med at give Félix Tshisekedi 39 % af

117. Felix Share, "Ed Walks the Talk AFRIC", *Chronicle*, 28. juli 2018, <https://www.chronicle.co.zw/ed-walks-the-talk-afric/>.

118. European External Action Service (EEAS), *Zimbabwe Final Report* (European External Action Service, 2018), https://www.eeas.europa.eu/eom-zimbabwe-2018/eucom-zimbabwe-final-report-2018-harmonised-elections_en.

119. Shekhovtsov, *Fake Election Observation as Russia's Tool of Election Interference*.

stemmerne med Martin Fayulu som den nærmeste kandidat med 35 % af stemmerne. Fayulu udfordrede dog resultatet og påstod, at valget var blevet manipuleret – noget, der senere blev dokumenteret af *Financial Times* og *France24*.¹²⁰ Frankrig og Belgien udfordrede også resultaterne, og Southern African Development Community opfordrede til en om-tælling af stemmerne. AFRIC's dom var, at der havde været få irregularteter i valgprocessen, men at valget generelt var i overensstemmelse med den elektorale lov i landet. Rusland hyldede Tshisekedis sejr og opfordrede – sammen med Kina – verdens lande til at blande sig uden om DRC's interne anliggender. Fayulu appellerede i 2019 til retssystemet om at afvise valgresultatet, men denne appel blev afvist.¹²¹ Ved at støtte det manipulerede valgresultat, som endte med en sejr til en mere prorussisk kandidat, cementerede Rusland igen en form for politisk indflydelse, som både giver en umiddelbar fordel i form af en prorussisk præsident i et land, som Rusland har bedre adgang til, og en fordel på den globale scene, herunder ved FN-afstemninger.

I **Sydafrika** sendte Ruslands ”back-office” i Skt. Petersborg politiske analytikere forud for valget i februar 2019 i regi af AFRIC samt International Anticrisis Center, der er et geopolitisk researchcenter, hvis arbejde komplementerer Ruslands geopolitiske engagement i Afrika. Mikhail Khodorkovskij, en tidligere russisk oligark, der nu er i opposition til Putin, er i besiddelse af dokumenter, der detaljeret beskriver indflydelseskampagnen i Sydafrika. Af disse dokumenter fremgår det, at kampagnen skulle fremme African National Congress (ANC) samt diskreditere oppositionen Democratic Alliance og Economic Freedom Fighters. Den 16 sider lange analyse indeholder anbefalinger om brug af fokusgrupper, meningsmålinger og analyser af sociale medier. Der er dog ikke håndfaste beviser på, at kampagnen blev brugt under valgkampen eller havde nogen effekt.¹²² Ruslands bånd til ANC har dog været tætte siden 1994,

120. Tom Wilson et al., ”Congo voting data reveal huge fraud in poll to replace Kabila”, *Financial Times*, 15. januar 2019, <https://www.ft.com/content/2b97f6e6-189d-11e9-b93e-f4351a53f1c3>; se også *France 24*, ”DR Congo Election Fraud: Kabila, Fayula, Tshisekedi”, *France 24*, 17. januar 2019, <https://www.france24.com/en/20190117-dr-congo-election-fraud-kabila-fayula-tshisekedi>.

121. Shekhovtsov, *Fake Election Observation as Russia's Tool of Election Interference*.

122. Ferial Haffajee, ”Exclusive: Did Putin's Chef Attempt to Interfere in South African Election”, *Daily Maverick*, 7. maj 2019, <https://www.dailymaverick.co.za/article/2019-05-07-exclusive-did-putins-chef-attempt-to-interfere-in-south-african-election/>.

og meget tyder på, at det stadig er tilfældet i dag.¹²³ Derudover er Sydafrika, der i den geopolitiske strid mellem Rusland og Vesten fastholder at være neutralt, blevet beskyldt af USA for at levere våben til Rusland i forbindelse med krigen i Ukraine, noget som Sydafrika benægter.¹²⁴

I **Mozambique** har Ruslands indflydelse været blandet. Mens Wagnergruppen kun kortvarigt var til stede i landet, var AFRIC med til at observere præsidentvalget i 2019. Regeringen hyrede i september 2019 Wagnersoldater til at kæmpe mod oprørere, men Wagnergruppens operationer fejlede, efter sigende fordi Wagnergruppen ikke forstod den lokale kontekst og havde et dårligt samarbejde med Mozambiques hær. Wagnergruppen forlod Mozambique efter kun to måneder.¹²⁵ På den politiske front blev der i september 2019 oprettet Facebooksider, der støttede de siddende magthavere. Siderne promoverede FRELIMO – det daværende regeringsparti – med billeder af den siddende præsident, Filipe Nyusi, der afholdt møder for en stor forsamling af tilhørere. Typisk for russiske indflydelseskampagner bestod indholdet af en form for hyldest af den siddende leder.¹²⁶ I starten af oktober 2019 annoncerede AFRIC, at der ville ankomme 62 observatører til valget. Derudover foretog AFRIC, i strid med Mozambiques valglov, en meningsmåling under valgkampagnerne, som blev offentliggjort på International Anticrisis Centers hjemmeside. Denne viste en klar sejr til den siddende præsident Filipe Nyusi samt FRELIMO-partiet. Valget endte med en overbevisende sejr til Nyusi, som fik 74 % af stemmerne, og Rusland lykønskede ham, allerede *inden* valghesultatet blev offentliggjort. Den Afrikanske Union og Southern African Development Community hylkede valget og erklærede, at det havde været fredeligt og velorganiseret. AFRIC meldte ud, at valget var i overensstemmelse med internationale standarder for demokratiske valg.¹²⁷ Disse udmeldinger stod i stærk kon-

123. Crystal Orderson, "A Russian love affair: Why South Africa stays 'neutral' on war", *Al Jazeera*, 2. juni 2023, <https://www.aljazeera.com/features/2023/6/2/a-russian-love-affair-why-south-africa-stays-neutral-on-war>.

124. James Gregory, "South Africa says inquiry finds no evidence of arms shipment to Russia", *BBC*, 4. september 2023, <https://www.bbc.com/news/world-africa-66703901>.

125. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

126. Africa Center for Strategic Studies, "Russian Disinformation Campaigns Target Africa".

127. European External Action Service (EEAS), *EU EOM Mozambique 2019 – Final Report* (European External Action Service, 2019), https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-eom-mozambique-2019-%E2%80%93-final-report-official-version_en.

trast til holdningen hos EU-observatørerne, der fastslog, at valget var foregået i et polariseret og udfordrende miljø med stor mistillid mellem de politiske partier, inklusive politisk vold, samt en manglende tillid til, at den elektorale administration og lovgiverne var politisk uafhængige.¹²⁸ Igen støttede Rusland et omdiskuteret valgresultat og gik imod landets egne valglove, samtidig med at man forsøgte at tegne et fjendebillede af vestlige aktører. Gevinsten for Rusland ved denne form for indflydelseskampagne i forbindelse med valg er de mange fordele, det giver Rusland at have bidraget til at sikre magten til en prorussisk statsleder, som ikke alene bakker op om Rusland, men også står i gæld til Rusland for landets valgstøtte, som sandsynligvis var med til at sikre sejren.

3.3.3. Den Centralafrikanske Republik

Flere har betegnet Wagnergruppen og Ruslands aktiviteter i CAR som statsovertagelse (*state capture*).¹²⁹ Wagnergruppen har haft kontakt til magthaverne i CAR siden 2017 og fik i 2018 lov til at eksportere våben til CAR af FN uden om FN's våbenembargo.¹³⁰ Senere samme år blev Valery Zakharov (der er forbundet til nu afdøde Prigozjins firma M Invest) installeret som national sikkerhedsrådgiver til præsidenten i CAR, Faustin-Archange Touadéra.

Ligesom i andre lande har Rusland satset på flere aktører og har således også støttet oprørsgrupper i CAR i områder, hvor oprørsgrupperne har været vigtige for at sikre adgang til ressourcer og miner. Efter sigende skulle Wagnergruppen have spillet en nøglerolle i at forhandle en fredsaftale i 2019 mellem regeringen i CAR og oprørsgrupperne. Ligesom i andre lande er Rusland formentlig interesseret i at sikre økonomisk givende minerettigheder i bytte for politisk og militær støtte til den siddende magthaver, såkaldt *regime survival*.¹³¹ Firmaerne Lobaye Invest, Midas Ressources og Bois Rouge er alle forbundet til Rusland og Prig-

128. Shekhovtsov, *Fake Election Observation as Russia's Tool of Election Interference*.

129. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

130. Samuel Ramani, "Russia's Strategy in the Central African Republic", Royal United Services Institute, 12. februar 2021, <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russias-strategy-central-african-republic>; Katja Lindskov Jacobsen, *Russia's Showy and Shadowy Engagements in Sub-Saharan Africa* (Center for Militære Studier, 2023), <https://cms.polsci.ku.dk/english/publications/russias-showy-and-shadowy-engagements-in-sub-saharan-africa/>.

131. Africa Center for Strategic Studies, "Russian Disinformation Campaigns Target Africa".

ozjin og har præferentielle aftaler i CAR inden for mine- og skovbrugssektoren.¹³² Militært har Wagnergruppen også spillet en stor rolle. Dette også i forbindelse med præsident- og parlamentsvalgene i december 2020, hvor en gruppe oprørere, kaldet Coalition of Patriots for Change, angreb regeringen med det formål at stoppe valghandlingen. Sammen med Wagnergruppen blokerede Den Centralafrikanske Hær (FACA) angrebet og drev oprørerne ud af Bangui.

Særligt vigtigt for nærværende rapport har Rusland også stået for indflydelseskampanjer i CAR i forbindelse med valg. Forud for præsidentvalget i 2020 lukkede Facebook tre netværk, hvor et af dem var forbundet til individer associeret med det franske militær, mens de to andre var associeret med IRA og Prigozjin. Begge kampanjer brugte falske kontoer, der skulle ligne lokale personer. Den franske kampagne startede i 2019 og forsøgte at fremme profranske beskeder, der senere blev til antirussiske. Den russiske kampagne bestod i at promovere russiske businessinteresser og diplomatiske interesser og støtte præsident Touadéra. Senere blev der også tilføjet antifranske beskeder. Ingen af siderne fik dog et stort publikum i CAR, men fremstod i stedet som ”to troldefirmaer, der lagde arm”.¹³³ Ud over Facebook-kampanjer har Rusland oprettet en prorussisk radiostation, Lengo Songo, samt finansieret forskellige kulturelle events. Heriblandt har Rusland postet forskellige film på YouTube, blandt andet en populær tegneserie, ”LionBear”, der fortæller historien om den russiske bjørn, der hjælper den centralafrikanske løve med at skræmme hyæner væk (se tekstboks 1). Denne film har også cirkuleret i Madagaskar.

Det varme land sydpå er CAR. Bjørnen er Rusland. Og hyænerne er op til fri fortolkning. Man foranlediges til at tro, at det er oprørsgrupper i CAR eller den tidligere kolonimagt Frankrig. Videoen har pr. januar 2024 opnået 20.000 visninger, bliver fortalt med en børnestemme på fransk og er afsendt af en konto kaldet ”Улыбаемся Машем”, frit oversat: ”Et smil forstummer”.¹³⁴

132. Jacobsen og Larsen, ”Liberal Intervention's Renewed Crisis”, 265.

133. Jack Stubbs, ”French and Russian Trolls Wrestle for Influence in Africa, Facebook Says”, *Reuters*, 15. december 2020, <https://www.reuters.com/business/media-telecom/french-russian-trolls-wrestle-influence-africa-facebook-says-2020-12-15/>.

134. Frit oversat fra fransk af forfatterne: YouTube, ”LionBear”, 19. december 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=NCZ0YSyWVhk>.

Tekstboks 1 – Eksempel på en russisk indflydelseskampagne

”Elefanten dyrker afgrøder sammen med aber, giraffer og antiloper i et varmt land sydpå. De dyrker i fred og ro majs og kassava til at brødføde landsbyen. Alt er godt. Men pludselig bliver de angrebet af hyæner, der ødelægger afgrøderne. De river dem op med rødder og truer elefanten. Elefanten er stor og stærk, men kan ikke klare hyænerne alene. Den kalder på en stor og stærk løve, der kommer og skræmmer hyænerne væk. Men der er for mange. Løven kan ikke klare dem alle sammen. Løven brøler højt.

I et land langt, langt væk vækkes en bjørn. Den må hjælpe sin ven, løven. Den kan ikke bare ignorere løvens kald, for de har været venner i lang tid og må hjælpe hinanden. Sammen skræmmer løven og bjørnen hyænerne væk. Efter kampen holder alle dyrene et møde og bliver enige om at samarbejde. Hyænerne begynder at hjælpe de andre dyr med at opdyrke landet. Men det er ikke nemt, og de bliver ikke venner med det samme. Der skal meget til for at genoprette jorden, og de må arbejde hårdt alle sammen. Men der skal nok komme fred.”

Kilde: YouTube, “LionBear,” 19. december 2024

Et andet eksempel er visningen af filmen ”Tourist” – en actionfilm, der er optaget i CAR. Den viser private sikkerhedsstyrker, der redder landet midt i en konflikt mellem CAR-tropper og vestligt finansierede oprørsgrupper. Filmen blev vist på Bangui Stadion i maj 2021 med *Je Suis*

Wagner-T-shirts¹³⁵ uddelt som merchandise.¹³⁶ Ud over denne offline visning blev videoen også delt online af prorussiske Facebooksider, og den har pr. november 2025 opnået 6,5 millioner visninger.¹³⁷

18 Facebooksider genopslog filmen inden for 24 timer fra dens udgivelse, og ud af disse var 12 linket til prorussiske kontoer. Mellem den 31. maj og den 2. juni 2021 blev filmen delt i et koordineret netværk af sider 310 gange. Filmens originalsprog er fransk, men til visningen var den blevet oversat til sango, det andet officielle sprog i CAR. Den primære afsender af filmen var Afrique Media, et prorussisk medie.¹³⁸ Afrique Media har samarbejdet med AFRIC, som er forbundet til nu afdøde Prigozjin og de falske valgobservationer beskrevet ovenfor. Ydermere er Kémi Séba, en fransk-beninsk panafrikansk aktivist, en af filmens instruktører, ud over at han sidder i AFRIC's bestyrelse.¹³⁹ Filmforevisningerne offline samt den online spredning af filmen viser tydelige forsøg på politisk indflydelse fra russisk side, endda i et "børnesprog", der gør narrativet meget nemt at forstå.

Overordnet set er CAR en lidt atypisk case i valgpåvirkning-kategorien. Wagnergruppens indflydelse begynder ikke som i de andre cases med støtte til en prorussisk præsident, men i højere grad med militær indflydelse, der senere bliver til politisk indflydelse i form af kampagner på sociale medier samt offentlige filmforevisninger. At indflydelseskampagnerne kommer senere, kan være en strategi for Rusland og Wagnergruppen for at vedligeholde og udvide deres indflydelse i CAR og generere offentlig støtte til dette. Af mere langvarig støtte ses også Wagnergruppens og Ruslands støtte til en konstitutionel ændring gennem en folkeafstemning, der betyder, at Touadéra kan blive valgt til en tred-

135. "Jeg er Wagner" (frit oversat af forfatterne).

136. Corbeau News Centrafrique, "RCA le T-shirt 'Je suis Wagner' est sorti et distribué à tour de bras à Bangui," *Corbeau News Centrafrique*, 31. oktober 2021, <https://corbeau-news-centrafrique.org/rca-le-t-shirt-je-suis-wagner-est-sorti-et-distribue-a-tour-de-bras-a-bangui/>.

137. Youtube, "Tourist", 10. november 2025, <https://www.youtube.com/watch?v=7nX093OdN-E>.

138. Code for Africa, "How A Movie Drew More Eyes And More Influence for Russia in Africa," *Medium*, 13. august 2021, <https://medium.com/@AfricanCIR/how-a-movie-drew-more-eyes-and-more-influence-for-russia-in-africa-3ab01fd1ad54>.

139. Michael Weiss og Pierre Vaux, *The Company You Keep: Yevgeny Prigozhin's Influence Operations in Africa* (Free Russia Foundation, 2020), <https://www.4freerussia.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/09/The-Company-You-Keep-Yevgeny-Prigozhins-Influence-Operations-in-Africa.pdf>.

je præsidentrunde i 2025.¹⁴⁰ På den måde sikrer Rusland en prorussisk præsident i et for Rusland vigtigt og økonomisk profitabelt land, også i fremtiden.

Valgpåvirkning anvendes i kombination med andre russiske værktøjer, og samtidig er konsekvenserne af den samlede pakke langt bredere end ”blot” valgpåvirkning. Ud over at forstyrre FN-personale er Wagnergruppen ligesom i andre lande blevet beskyldt af FN og Human Rights Watch for systematisk overtrædelse af menneskerettighederne samt overtrædelse af international lov gennem fængsling, tortur, kidnapning og massehenrettelser.¹⁴¹ Blandt andet blev tre russiske journalister i 2018 dræbt i forbindelse med en dokumentarfilm om forholdene i guldmidnerne, der drives af Lobaye Invest (som er under amerikanske sanktioner for at være kontrolleret tidligere af Prigozjin, og som også efter hans død fortsat er under russisk kontrol).¹⁴² Mens Frankrig har været involveret finansielt og militært oven på kuppet i 2013, trak landet sig ud af CAR i 2021, blandt andet med henvisning til, at CAR er medskyldig i den desinformationskampagne, der udføres af Rusland i Afrika.¹⁴³ CAR kan placeres i valgpåvirkning-kategorien, men også i entré-kategorien, hvor Rusland søger en stærkere indflydelse i landet, samtidig med at Rusland forstærker antivestlige og især antifranske holdninger i befolkningen. Det var dog ikke primært gennem FIMI-kampagner, at Rusland og Wagnergruppen i sin tid sikrede sig adgang til CAR.

3.3.4. Madagaskar

Madagaskar er et eksempel på et land, hvor Wagnergruppen har søgt at få økonomisk indflydelse gennem politiske indflydelseskampagner i for-

140. Carol Valade, ”Central African Republics New Constitution makes permanent Touadéra presidency possible”, *Le Monde*, 9. august 2023, https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/09/central-african-republic-s-new-constitution-establishes-a-permanent-touadera-presidency_6085724_124.html.

141. OHCHR, ”CAR: Experts Alarmed by Government’s Use of ‘Russian Trainers’, Close Contacts with UN Peacekeepers”, OHCHR, 31. marts 2021, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/03/car-experts-alarmed-governments-use-russian-trainers-close-contacts-un?LangID=E&NewsID=26961>.

142. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

143. Sarah Elzas, ”France Accuses CAR of Complicity in Disinformation Campaign, Suspends Support”, RFI, 8. juni 2021, <https://www.rfi.fr/en/africa/20210608-france-accuses-car-of-complicity-in-disinformation-campaign-suspends-support-russia-wagner-mercenaries-social-media-politics-protests>.

bindelse med valg. Forud for præsidentvalget i november 2018 ankom en gruppe af 15-20 russiske ”politiske eksperter” til landet. I starten støttede de pastor Mailhol, leder af Apokalypsekirken, i hans præsidentkampagne.¹⁴⁴ BBC har dokumenteret, at de russiske politiske eksperter støttede mindst seks andre kandidater ud over pastor Mailhol. Præmissen for støtten var, at kandidaterne skulle trække sig ud af kampagnen, hvis en anden kandidat så ud til at vinde, for at vise deres støtte til denne.¹⁴⁵ Under valgkampen blev det usikkert, hvem der ville vinde. Rusland trak støtten til pastor Mailhol og ville have ham til at trække sit kandidatur tilbage, hvilket han ikke gjorde. Lige inden valgresultatet forelå, besluttede de russiske politiske rådgivere at støtte den nu siddende præsident, Andry Rajoelina.¹⁴⁶

Ud over den direkte pengemæssige støtte til kandidaterne afholdt Rusland en konference i Madagaskars hovedstad, Antananarivo, hvor blandt andet den panafrikanske og tydeligt antivestlige aktivist Kémi Séba talte. Konferencen var finansieret af Prigozjin gennem AFRIC. Derudover blev unge betalt for at demonstrere foran den franske ambassade i hovedstaden. Budskaberne på bannerne var, at Madagaskar skulle frigøres fra fransk indflydelse.¹⁴⁷ Ud over dette udgav russiske aktører under valgkampen deres egen avis, købte TV-tid og satte reklametavler op i hovedstaden.¹⁴⁸ Ligesom i CAR ses der både en strategi til at støtte en prorussisk kandidat, hvilket hører ind under valgpåvirkning, men samtidig et stærkt antifransk narrativ, der også går igen i entré-kategorien. I

144. BBC, “Russia’s Madagascar Election Gamble”, YouTube-video, 8. april 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=6wH64iztZM0>.

145. Karen Allen, “Madagascar Exploits Highlight Russian Influence Peddling in Africa”, *Daily Maverick*, 11. april 2019, <https://www.dailymaverick.co.za/article/2019-04-11-madagascar-exploits-highlight-russian-influence-peddling-in-africa/>.

146. Effekten af indflydelseskampagnen på valget i Madagaskar virker umiddelbart ringe. Vinderen af valget blev Andry Rajoelina, en tidligere præsident – og ikke en af de seks kandidater, som russerne hjalp under det meste af valgkampen. Efter præsidentvalget blev der i 2019 postet pro-Andry Rajoelina og antifranske beskeder på russiske Facebooksider, der florerede i Madagaskar. Blandt andet blev tegneserien med den russiske bjørn, der hjælper CAR mod de onde hyæner, delt på Facebooksiderne (se tekstboks 1).

147. Proekt, “How Russia Interfered in Elections in Twenty African Countries”, Proekt, 11. april 2019, https://www.proekt.media/en/article-en/russia-african-elections/?doing_wp_cron=1701166452.7424468994140625000000.

148. Michael Schwirtz og Gaelle Borgia, “Russia’s Madagascar Election”, *The New York Times*, 11. november 2019, https://www.nytimes.com/2019/11/11/world/africa/russia-madagascar-election.html?unlocked_article_code=1.B00.iGzJ.h8Hrg7E6YSsN&smid=url-share.

Madagaskar synes formålet fra russisk side dog ikke at være et spørgsmål om at sikre ”entré” for Wagnergruppens soldater.

Valget af Andry Rajoelina viste sig fordelagtigt for Rusland på anden vis, navnlig økonomisk. Ferrum Mining, på daværende tidspunkt ejet af Prigozjin, udvinder krom i Madagaskar, og firmaet fik lov til at beholde sin kontrakt efter valget. Ferrum Mining skulle efter sigende ikke kun handle om krom, men også redde firmaet Kraomita Malagasy,¹⁴⁹ der startede som et *quid pro quo*-samarbejde med den tidligere præsident Hery Rajaonarimampianina i bytte for valgstøtte, men som blev forhandlet på ny efter præsidentskiftet. Selvom Ferrum Mining ikke blev en succeshistorie, blev de økonomiske bånd brugt af Wagnergruppen til operationer i blandt andet CAR og var således betydningsfulde for Wagnergruppens større forretning. Kramota Malagasy har blandt andet importeret udstyr til at bekæmpe oprørsgrupper mellem 2018-2020, på vegne af Lobaye Invest i CAR, som er ledet af Wagnergruppen.¹⁵⁰ På den måde har Ruslands aktiviteter i Madagaskar støttet nogle af Wagnergruppens operationer i andre lande. Og i den forstand kan valgstøtte og indflydelseskampagner ikke ses isoleret fra langt bredere konsekvenser til fordel for Rusland og russiske aktører. Det er usikkert, om Madagaskars valg i november 2023 har været udsat for russisk indblanding. Oppositionen i Madagaskar har kritiseret valget for at være unfair, og ti kandidater boykottede valget.¹⁵¹ Resultatet blev et genvalg af Andry Rajoelina, der ses som prorussisk og blandt andet har stemt med Rusland i forbindelse med FN-resolutioner omhandlende fordømmelse af Ruslands krig i Ukraine. I bytte for politisk støtte lokalt får Rusland igen politisk støtte globalt.

3.4. Eksempler på fragmentering

Denne kategori indeholder eksempler fra lande, hvor Wagnergruppen har medvirket til at skabe øget fragmentering og splittelse i landet og samtidig har spillet på en frygt i befolkningen. Det har været ved enten at støtte oprørsgrupper, øge eksisterende spændinger i landet eller skabe

149. Proekt, ”Master and Chef: How Evgeny Prigozhin led the Russian offensive in Africa”, 14. mars 2019, <https://www.proekt.media/en/article-en/evgeny-prigozhin-africa/>.

150. Stanyard, Vircoulon og Rademeyer, *The grey zone*.

151. Schwirtz og Borgia, ”Russia’s Madagascar Election”.

spjættelse i befolkningen i forhold til vestlige aktører vedrørende særlige emner som fx LGBTQ+-rettigheder i Uganda. Strategien indeholder også et bredere mål om legitimering af Ruslands invasion af Ukraine. Som ved de andre eksempler kan Ruslands adgang til ressourcer være afgørende, mens det ligeledes kan være et formål i sig selv at besværliggøre vestlige aktørers fortsatte engagement. Flere af landene er nabolande til områder, hvor Wagnergruppen er aktiv. Her kan landene bruges som transithub eller logistisk støtte til Wagnergruppens militære aktiviteter andetsteds.

3.4.1. Elfenbenskysten (Côte d'Ivoire)

Mellem november 2021 og juni 2022 kortlagde Code for Afrika et netværk af 225 Facebook-kontoer, der spredte indflydelseskampanjer med Sahel som mål. Netværket spredte narrativer på en synkroniseret måde og forstærkede eller delte ting, der allerede var blevet delt på sociale medier eller i lukkede grupper, såsom Telegramkanaler, og promoverede prorussiske, antifranske og antivestlige narrativer. Af disse var cirka 10 % placeret i Elfenbenskysten, 51 % i Mali, og 10 % i Frankrig. Netværket lader til, ligesom i Libyen og Sudan, at være en slags franchise¹⁵² iværksat af Rusland og styret af lokalt ansatte.¹⁵³ I Mali, CAR og Elfenbenskysten har Wagnergruppen udnyttet befolkningens frygt for ekstremistiske grupper i landet til at fremstå som den eneste løsning. Fx spredte prorussiske kontoer i april 2022 en video, der viste, hvordan en forestillet Wagnersoldat brød ud fra vestligt-støttede jihadisters varetægt i Mali. Videoen viser et fransk og amerikansk flag bag de påståede jihadister for derved at indikere, at USA og Frankrig støtter disse.¹⁵⁴

152. 'Franchise' betyder, at en person eller virksomhed, som råder over retten til et forretningsssystem, kan overdrage retten til at bruge den viden til en eller flere franchisetagere.

153. Jean Le Roux, Tessa Knight, *The Disinformation Landscape in West Africa and Beyond* (Atlantic Council, 2024), <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/disinformation-west-africa/>.

154. PAPA Gbagbo, "Enlèvement d'un soldat russe par les terroristes au Mali (Regarder jusqu'à la fin). Partagez!" ["Kidnapping of a Russian soldier by terrorists in Mali (Watch until the end). Share!"], Facebook-video, 28. april 2022, <https://www.facebook.com/watch/?v=412420423598374>.

Billede 4 – Skærmbillede af video udsendt af Wagnergruppen

Kilde: PAPA Gbagbo, Facebook, 28. april 2022.

Videoen blev delt 23 gange af prorussiske Facebook-kontoer og fik i alt 74.229 interaktioner, og 1,8 millioner havde set den pr. 14. juni 2022. Det første indlæg kunne trackes tilbage til den prorussiske mediekanal *Afrique Media*.¹⁵⁵ I januar 2022 blev der delt et indlæg fra en side kaldet *Parti des Peuples African Côte d'Ivoire*,¹⁵⁶ der påstod, at den tidligere ivorianske præsident Laurent Koudou Gbagbo har forbindelser til Vladimir Putin, og at de to havde arrangeret et møde. Indflydelsesaktører brugte betalte Facebook-reklamer til at ramme publikum i Elfenbenskysten med prorussiske beskeder, blandt andet en side, der påstod at være den officielle side for Vladimir Putin. Dette blev gjort imod Facebooks regler om at vise klart, at det var en politisk reklame.¹⁵⁷ Ifølge Code for Africa bruges disse kampagner ikke kun til at nå ud til befolkningen, men også til at rekruttere følgere til nye kontoer.

Nye korridorer?

En video delt i januar 2023 forestiller franske soldater symboliseret ved skeletter, der angriber Elfenbenskysten, der bliver beskyttet af soldater fra afrikansk militær og Wagnergruppen. Blandt disse er en mand med

155. Le Roux og Knight, *The Disinformation Landscape in West Africa and Beyond*.

156. "Det Afrikanske Folks Parti Elfenbenskysten" (frit oversat af forfatterne).

157. Vladimir Poutine, Facebook page, <https://archive.ph/hQ6Fy>.

Elfenbenskystens flag og navnet K. Aboya på sit navneskilt.¹⁵⁸ Per november 2025 har filmen opnået 470.000 visninger. Wagnergruppens brug af tegneserier er dog ikke ny. Kommunikationsformen er simpel og kan forstås på tværs af kulturer og sprog, hvilket gør tegneserien attraktiv som en let delelig form på tværs af landegrænser, ligesom det ses i CAR og Madagaskar.¹⁵⁹ Det er uvist, hvor stor effekt disse narrativer har haft på den ivorianske befolkning og elite. American Enterprise Institute betegner Elfenbenskysten som et muligt næste mål for russiske indflydelseskampanjer. Wagnergruppen/Africa Corps har efter sigende også rekrutteret soldater fra Elfenbenskysten til den russiske krig i Ukraine.¹⁶⁰ Det er tydeligt, at Wagnergruppen blandt andet med filmen spiller på befolkningens frygt og søger at skabe splittelse i relationen til vestlige aktører, der blandt andet fremstilles som nogle, der støtter ekstremister frem for at beskytte befolkningen mod disse.

Billede 5 – Tegneserie fra Wagnergruppen

Kilde: MEMRI TV, 29. december 2022.

158. Facebook, "l'Afrique déterminée à combattre les terroristes financés par la junte fr@nceise", Facebook-video, <https://www.facebook.com/watch/?v=914853896552409>.
159. RFI, "Russian Wagner Group Battles French Zombies in Africa Propaganda Campaign", *RFI*, 4. februar 2023, <https://www.rfi.fr/en/africa/20230204-russian-wagner-group-battles-french-zombies-in-africa-propaganda-campaign>.
160. Michael Rubin, "Wagner's Next Target in Africa Liberia Sierra Leone Ivory Coast", *AEI*, 8. februar 2023, <https://www.aei.org/op-eds/wagners-next-targets-in-africa-liberia-sierra-leone-and-ivory-coast/>.

3.5. Andre cases: Nigeria, Uganda, Ghana, Chad, Kenya

De ovenstående eksempler udgør ikke en udtømmende liste over russiske indflydelseskampagner i Afrika. Africa Center For Strategic Studies har registreret flere prorussiske kampagner i Nigeria, Uganda, Ghana og Chad.¹⁶¹ Derudover er kampagner ved andre aktører set i blandt andet Kenya, hvor lokale civilorganisationer har stået bag. I flere lande ses også kinesiske indflydelseskampagner.¹⁶² Effekten og modtagelsen af russiske indflydelseskampagner er ikke altid positive. Ghana er et eksempel på et land, hvor russiske indflydelseskampagner blev stoppet. Via en Telegram-gruppe blev unge mobiliseret til at afholde en prorussisk demonstration. Til demonstrationen blev der viftet med russiske flag samt skilte med tekster som ”Biden er en krigsherre” og ”Længe leve Rusland” for at opildne den antifranske og antinvestlige stemning. I forbindelse hermed blev fem unge anholdt af ghanesiske myndigheder for at ville afsætte regeringen og destabilisere landets fred. Demonstranterne var blevet lovet penge for deres deltagelse. Samtidig tog den russiske ambassade i Ghana dog officielt afstand fra demonstrationen.¹⁶³

Afrikanske influencere

Rusland har gjort brug af mange forskellige strategier som en del af sin værktøjskasse til at opnå indflydelse i afrikanske lande. En af dem har været at få små og større influencere til at sprede antinvestlige beskeder på sociale medier. Kémi Séba og Nathalie Yamb har begge været fortalere for en større, panafrikansk antinvestlig bevægelse. Vi har analyseret deres YouTube-kanaler for at give et overblik over deres aktivitet og budskaber. De er født i henholdsvis Frankrig og Schweiz, men har været prominente stemmer til fordel for en panafrikansk ideologi, der fordømmer fransk neokolonialisme.¹⁶⁴

161. Africa Center for Strategic Studies, ”Mapping Disinformation in Africa”.

162. Africa Center for Strategic Studies, ”Mapping a surge of Disinformation in Africa”, 13. marts, 2024, <https://africacenter.org/spotlight/mapping-a-surge-of-disinformation-in-africa/>.

163. Jonas Nyabor, ”Ghana Pro-Wagner Group Campaigners Arrested for Planning to Overthrow Government”, *The Africa Report*, 3. oktober 2023, <https://www.theafricareport.com/323639/ghana-pro-wagner-group-campaigners-arrested-for-planning-to-overthrow-government/>.

164. Cyril Bensimon, ”Nathalie Yamb, The Influencer Who Wants to Chase France Out of Africa”, *Le Monde*, 22. maj 2022, <https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/22/>

Pr. januar 2024 har Nathalie Yams YouTube-kanal 320.000 følgere,¹⁶⁵ og Kémi Sébas 217.000 følgere.¹⁶⁶ Yamb har udgivet 362 videoer, og Séba 185 videoer, mellem 2010 og 2024. Sébas kanal indeholder ofte videoer, hvor han kommenterer på afrikanske eller franske politiske begivenheder. Yams kanal er i et kommentarformat, hvor hun diskuterer politisk-økonomiske spørgsmål for afrikanske lande.

Figur 5 viser en ordsky, der indeholder alle videotitlerne fra de to influencere.¹⁶⁷ Navnet Mamadou Koulibaly er meget stort, hvilket skyldes, at Nathalie Yamb er hans direktionsassistent, hvorfor en række af hendes videoer omhandler ham. Af meningsfulde ord finder vi France (Frankrig), africaine (afrikanske), guerre (krig), Mali, Macron, panafrikanisme og neokolonialisme. Ud fra ordene er det klart, at det meste omhandler Afrika, men også Frankrig og den neokoloniale historie. Moskou (Moskva) indgår også som et af de mest nævnte ord. Man foranlediges til at tro, at meget af Yams indhold omhandler det antifranske, prorussiske narrativ,¹⁶⁸ også med hendes øvrige aktivitet in mente.

Vi indsamlede også 22.783 kommentarer fra de to kanaler, hvilket i højere grad viser det bredere publikums interaktioner. Vi søgte efter alle de kommentarer, der omhandler Rusland, og skabte en ordsky over disse. Her kan man se, at Frankrig er et meget populært ord i denne sammenhæng. Analysen af kommentarerne og videoerne fra Kémi Séba og Nathalie Yamb støtter til en vis grad, at de er for et prorussisk og antifransk narrativ.

nathalie-yamb-the-influencer-who-wants-to-chase-france-out-of-africa_5984296_4.html.

165. Nathalie Yamb, YouTube-kanal, 20. januar 2024, <https://www.youtube.com/channel/UCnSfQoNpzowClqIh3xVklLg>.

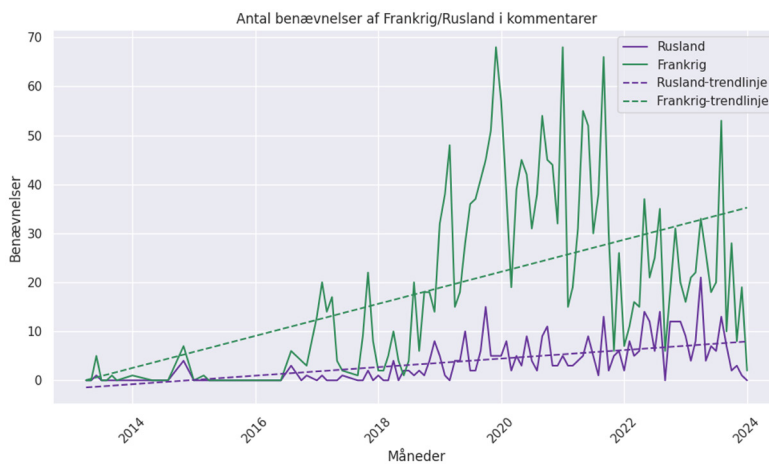
166. Kemi Seba officiel, YouTube-kanal, 20. januar 2024, https://www.youtube.com/channel/UCZATrvoju_BYM3fEOes7AEA.

167. En ordsky samler de mest forekommende termer i en tekst og gør de hyppigste termer til de største visuelt.

168. Marianne Kramer kørte også en emnemodel og en sentiment-analyse på kommentarerne, men uden nogen meningsfulde resultater. I emnemodellen fandtes kun ét meningsfuldt emne omhandlede Frankrig, men uden nogen meningsfulde kommentarer i det. I sentiment-analysen var kommentarerne meget positive og takkede Séba og Yamb for deres indsigt. De negative kommentarer kodes negativt, fordi de nævner "inflation" eller "krig" – og siger derfor ikke noget om folks mening.

steget siden 2017.¹⁶⁹ Forekomsten af ”Rusland”, ”Putin” og ”Wagner” er også steget, dog i mindre grad.¹⁷⁰ Her er det desuden vigtigt at påpege, at begge har haft bånd til Jevgenij Prigozjin og Wagnergruppen. Ifølge det amerikanske udenrigsministerium er begge essentielle for Wagnergruppens netværk i Afrika og har bidraget til udbredelsen af pro-Kreml-propaganda.¹⁷¹ Deres aktivitet på sociale medier er steget markant siden 2016, ligesom den russiske aktivitet er.

Figur 7 - Månedlige forekomster af ”Frankrig”/”Rusland” i kommentarerne på YouTube-kanalerne fra Kémi Séba og Nathalie Yamb, 2013-2024

3.6. Konsekvenser

Falske historier på sociale medier, filmforevisninger og indsættelsen af et par spindoktorer kan virke harmløst, men indflydelseskampagnerne kan sætte spørgsmålstejn ved grundstenen for de involverede landes demokratier, herunder true retssikkerheden, ytringsfriheden, friheden til

169. Forekomsten af ”Frankrig” bliver lidt lavere efter 2022.

170. Det er især i 2020 og fremover, at disse bliver nævnt.

171. Morgane Le Cam, ”The faces of Russia’s influence across the African continent”, *Le Monde*, 6. august 2023, https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/06/the-faces-of-russia-s-influence-across-the-african-continent_6082513_124.html

at stille op til valg samt helt grundlæggende menneskerettigheder. Ofte har Rusland og Wagnergruppen brugt indflydelseskampagnerne som en af metoderne til at få adgang til landene økonomisk, militært og/eller politisk. Det er ikke altid lykkedes, men i de lande, hvor det er, er der ofte grusomme eksempler på overtrædelse af menneskerettighederne, herunder massehenrettelser, drab på civile og seksuel vold. Det er svært at forestille sig, at disse situationer skulle være opstået, hvis ikke Rusland havde interverneret i landet.

Når man skal vurdere effekten af russiske indflydelseskampagner, er det relevant at forholde sig til medielandskabet i de lande, hvor indflydelseskampagnerne udspiller sig.¹⁷² Generelt er Facebook og Instagram de mest udbredte sociale medier. De fleste indflydelseskampagner, som vi har identificeret, spredes netop via Facebook (se appendiks B for en detaljeret tabel over mediebrug i afrikanske lande). Det er imidlertid svært at vurdere, hvor langt narrativer og indlæg når ud til befolkningen, da indlæggene oftere bliver gendelt på andre sociale medier, herunder i lukkede grupper på WhatsApp og Telegram såvel som gennem analoge medier (radio, TV samt mund til mund). Tidligere litteratur har vist, at russiske indflydelseskampagner i forbindelse med den amerikanske valgkamp i 2016 ikke havde indflydelse på holdninger, polarisering eller stemmeadfærd, blandt andet fordi de var målrettet en meget lille skare af mennesker.¹⁷³ Det har ikke været muligt for os at spore, præcis hvilke mennesker de russiske indflydelseskampagner har været rettet mod og med hvilken effekt.

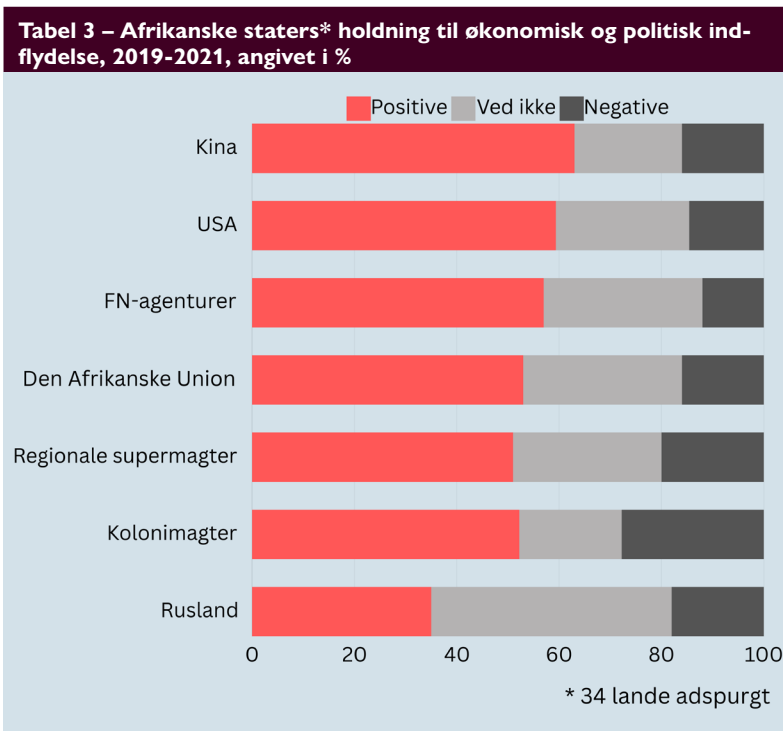
Kigger vi på politiske konsekvenser, har Rusland fået flere fordele af at få afrikanske lande over på sin side i internationale fora som FN (se Götz og Gejl (2024) for en detaljeret gennemgang¹⁷⁴). Mange af de russiske indflydelseskampagner blev gennemført mellem 2019 og 2022 forud for militærkup og præsident- eller parlamentsvalg i landene, lige inden

172. Tabel 4 i Appendiks B viser mediestatistik i de lande, vi har taget med i analysen. Landene er sorteret efter, hvilke der har den største internetdækning, det vil sige andelen af befolkningen, der har adgang til internet. Der er stor variation med hensyn til, hvor stor dækningen er, med omkring 70 % i Sydafrika og kun 9 % i Zimbabwe. Ud over sociale medier har analoge medier som radio og film stadig en betydning.

173. Gregory Eady, Tom Paskhalis, Jan Zilinsky, Richard Bonneau, Jonathan Nagler og Joshua A. Tucker, "Exposure to the Russian Internet Research Agency Foreign Influence Campaign on Twitter in the 2016 US Election and Its Relationship to Attitudes and Voting Behavior", *Nature Communications* 14, nr. 1 (2023): 62, <https://doi.org/10.1038/s41467-022-35576-9>.

174. Götz og Gejl Kaas, *Russia's quest for influence in Africa after the 2022 Ukraine invasion*.

magthaverne blev konsolideret. Det er nemt at forestille sig, at Rusland ved at støtte prorussiske kandidater har fået nogle politiske succeser i form af favorable stemmemønstre i FN (se appendiks A). Dette er især vigtigt, når mange lande oven på invasionen af Ukraine har isoleret Rusland politisk og økonomisk. I form af præferentielle økonomiske aftaler har Rusland også gennem handel med nogle af de afrikanske lande kunnet omgå de vestlige landes sanktioner. Det er dog vigtigt at pointere, at der ikke kun er udtalt støtte til Rusland i befolkningerne i de afrikanske lande. En meningsmåling fra Afrobarometer viser blandt andet, at den positive holdning til Rusland i spørgsmålet om økonomisk og politisk indflydelse i 2019-2021 er mindre end for henholdsvis Kina, USA, FN-agenturer og Den Afrikanske Union (se tabel 3).¹⁷⁵

Kilde: The Economist, "Why African Leaders Shunned Vladimir Putin's Summit" (egen oversættelse).

175. The Economist, "Why African Leaders Shunned Vladimir Putin's Summit", *The Economist*, 26. juli 2023, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2023/07/26/why-african-leaders-shunned-vladimir-putins-summit>.

Derudover blev Rusland upopulær, efter at landet trak sig ud af Black Sea Grain Initiative i juli 2023. Aftalen gik blandt andet ud på at skabe en sikker korridor i de stærkt minerede områder i Sortehavet til en eksport af 32 millioner ton vigtige fødevarer, fortrinsvis korn. Kornpriserne er efter Ruslands tilbagetrækning fra aftalen steget med mere end 8 % på verdensplan.¹⁷⁶ Trods dette afviste 43 afrikanske lande USA's FN-forslag om ikke at bruge mad som våben i krig – et forslag, der var direkte møntet på Ruslands tilbagetrækning fra aftalen. Den russiske beslutning om at trække sig fra "Grain Deal" blev dog mødt med kritik fra flere afrikanske lande. Derudover var fremmødet til det andet russisk-afrikanske topmøde i 2023 lavt med kun 17 ud af 54 afrikanske statsoverhoveder til stede.¹⁷⁷ Ved det første topmøde i Sotji i 2019 var 43 afrikanske stats- overhoveder til stede. Selvom vi ser en øget (gen)aktivering af russisk politisk indflydelse i Afrika, er det også vigtigt at pointere, at det ikke modtages positivt alle steder. De afrikanske landes agens er netop vigtig, når vi skal indtænke modstrategier til indflydelseskampagnerne i næste kapitel.

3.7. Opsummering

Dette kapitel har indikeret nogle af de værktøjer, som Rusland bruger i forbindelse med sine indflydelseskampagner i Afrika. Det er dog vigtigt at nævne, at man ikke kun kan se på indflydelseskampagnerne for at få et overblik over den russiske indflydelse i Afrika. De økonomiske og militære aspekter er også vigtige, men har ikke været et fokus for denne rapport (se Stanyard et al. (2023); Africa Center for Strategic Studies). Ud over dette er det vigtigt at have terminologien i orden. Vi mener, at *indflydelseskampagner* frem for *desinformation* er et passende begreb. For det første fordi dikotomien "information" over for "desinformation" fratager agens fra afrikanske lande, der ligesom vestlige lande må navi-

176. Damilola Banjo, "Half of All UN Members Abstained From US-Led Pledge Not to Weaponize Food in War", *Pass Blue*, 6. august 2023, <https://passblue.com/2023/08/06/half-of-all-un-members-abstained-from-us-led-pledge-not-to-weaponize-food-in-war/>

177. Radina Gigova et al., "Isolated Putin tries to shore up African support as Kremlin seethes over poor summit turnout", CNN, 27. juli 2023, <https://edition.cnn.com/2023/07/27/europe/putin-russia-african-summit-intl/index.html>.

gere i svære informationslandskaber, der ikke er blevet mere simple med udbredelsen af sociale medier. For det andet fordi Rusland ikke er den eneste aktør, der forsøger at påvirke befolkningen og elitens holdning i forskellige afrikanske lande. Frankrig og Vesten er også blevet kritiseret for både militært engagement og politiske indflydelseskampagner i flere af de tidligere koloniserede lande. Dette illustrerer også, at Vesten ikke har monopol på ”information”, mens Rusland står for ”desinformation” – om end der er mange eksempler på indflydelseskampagner fra netop Rusland. Kina er også engageret på det afrikanske kontinent og er ligeledes blevet beskyldt for at stå bag indflydelseskampagner i Afrika, dog på en mere institutionaliseret måde. Kinesiske aktører har trænet afrikanske journalister, købt afrikanske mediehuse og solgt kinesisk teknologi, der muliggør blokering og kontrol af digital information.¹⁷⁸ Mens nærværende kapitel har kortlagt forskellige eksempler på russiske indflydelseskampagner i 17 afrikanske lande, vil næste kapitel undersøge, hvordan man kan kæmpe imod disse indflydelseskampagner. Dette gøres gennem et fokus på institutioner som EU, NATO, og FN samt på USA’s og Frankrigs strategier. Rapporten afsluttes med anbefalinger til, hvad Danmark kan gøre for at støtte sine partnerlande i at bekæmpe og forebygge russiske indflydelseskampagner.

178. Africa Center for Strategic Studies, “China’s Influence on African Media”, 12. maj 2023, <https://africacenter.org/spotlight/chinas-influence-on-african-media/>.

4

Modstrategier i forhold til russiske indflydelseskampagner i Afrika

Dette kapitel giver et indblik i, hvad internationale organisationer såsom EU, FN og NATO samt enkelte lande som Frankrig og USA gør for at imødegå den udfordring, som indflydelseskampagner fra især Rusland udgør. Kapitlets formål er at tegne et billede af, hvilke eksisterende strategier der tages i brug, og hvilke positioner der tegner sig hos centrale vestlige aktører, der blandt andet har det til fælles, at de oplever negative konsekvenser af intensiverede russiske indflydelseskampagner. I den forbindelse er det vigtigt at skelne mellem russiske indflydelseskampagner under valgkampe i USA og Frankrig, der har haft til formål at sætte spørgsmålstegn ved ægtheden af disse valg, og russisk indblanding i valgkampe i flere afrikanske lande, der ofte har et anti-vestligt og anti-fransk narrativ. Selvom der findes et overlap af aktører, der har deltaget i indflydelseskampagner både under det amerikanske præsidentvalg og i forbindelse med valg i afrikanske lande – Prigozjin og firmaet Internet Research Agency er heriblandt¹⁷⁹ – fokuserer dette kapitel på modstrategier for at imødegå det sidstnævnte. Første del af kapitlet præsenterer forskellige institutioners og landes strategier (eller mangel på samme) for at støtte partnerlande i at bekæmpe russiske indflydelseskampagner. Anden del præsenterer anbefalinger til, hvad danske beslutningstagere

179. Abigail Adams, "Here's What We Know So Far About Russia's 2016 Meddling", *Time Magazine*, 18. april 2019, <https://time.com/5565991/russia-influence-2016-election/>.

kan overveje at gøre for at støtte partnerlande i at imødegå og bekæmpe indflydelseskampagner i afrikanske lande, hvor disse har negative konsekvenser.

4.1. EU – størst fokus på Østeuropa

EU's strategier til at modarbejde indflydelseskampagner er opdelt i Taskforce Øst, Taskforce for det Vestlige Balkan og Taskforce Syd. Syrien og Libyen nævnes som fokusområder under Task Force Syd.¹⁸⁰ Generelt, på tværs af de tre taskforces, opfordrer EU, som en modstrategi i forhold til indflydelseskampagner, blandt andet at promovere mediekendskab,¹⁸¹ styrke civilsamfundet, facilitere fact-checking samt styrke den samfundsmæssige resiliens og kvaliteten af journalistik.¹⁸² Selvom EU anerkender, at der findes mange indflydelseskampagner i sydlige partnerlande, er der et relativt beskedent fokus specifikt på disse.¹⁸³ Selvom der naturligvis er sket meget på området siden, er det værd at bemærke, at EU i 2018 udgav en handlingsplan vedrørende desinformation, hvor Afrika kun nævnes to gange. Det anerkendes i handlingsplanen, at Rusland er afsender af desinformationskampagner, men her nævnes lande som Frankrig, Nederlandene, Ukraine og Syrien som de primære modtagere i forbindelse med disse.¹⁸⁴ Handlingsplanen er udarbejdet, før mange af de russiske indflydelseskampagner i Afrika tog fart, hvorfor den med fordel kunne opdateres. I februar 2023 afholdt EU's udenrigstjeneste sit første møde i Bruxelles om desinformation i Afrika og lancerede sammen med FN

180. European External Action Service, "Countering Disinformation", 6. februar 2024, https://www.eeas.europa.eu/countering-disinformation/tackling-disinformation-information-work-eeas-strategic-communication-division-and-its-task-forces_und_en.

181. Også kaldet '*media literacy*'.

182. European Commission, "10 Ways the EU is Fighting Disinformation", 6. februar 2024, <https://europeancommission.medium.com/10-ways-the-eu-is-fighting-disinformation-f07fca60e918>.

183. EU har dog været proaktiv med hensyn til at håndtere desinformation under covid-19-pandemien og har forbudt Russia Today (RT) og Sputnik, der er prorussiske medier. Disse medier har efterfølgende fået en bredere appel i mange afrikanske lande, hvorfor man kan sætte spørgsmålstegn ved effekten af at blokere for deres udbredelse i Europa, herunder til brug i forbindelse med akademiske artikler, der netop undersøger dette emne.

184. European External Action Service, *Action Plan against Disinformation* (European External Action Service, 2024), https://www.eeas.europa.eu/node/54866_en.

og NATO FIMI (Foreign Information Manipulation and Interference) Information Sharing and Analysis Center (FIMI-ISAC), der dog ikke selvstændigt modarbejder desinformation, men gennem samarbejde gør dets medlemmer i stand til at finde, analysere og modarbejde FIMI.¹⁸⁵

Tekstboks 2 – EU's modarbejdelse af desinformation i Europa¹⁸⁶

Siden 2015 har EUvsDisinfo arbejdet med at identificere, analysere og skabe opmærksomhed omkring det, vi typisk hører omtalt som desinformation. Taskforcen arbejder ikke direkte for at modarbejde indflydelseskampanjer, men i højere grad for at promovere EU's politikker, identificere og afsløre desinformation samt styrke medielandskabet i regionen. På EU-Kommissionens hjemmeside fremhæves det, hvordan EU hjælper med at finde desinformation, bevare integriteten af valg og afkræfte EU-myter og blandt andet i 2019 har oprettet Rapid Alert System – der gør det nemmere at følge myter gennem forskellige lande via en fælles digital platform. Der er blevet stillet spørgsmål ved effektiviteten af denne, da relativt få EU-medlemmer deler information gennem systemet. Der er stor forskel på, hvor alvorligt EU-landene opfatter truslen fra desinformation. Kritikere peger på, at det varierende engagement udstiller manglen på tillid mellem medlemslande.

I 2018 oprettede EU en såkaldt Code of Practice on Disinformation, som techgiganterne Google, Mozilla, Facebook, Twitter og

185. European External Action Service, "Beyond Disinformation", 7. februar 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/beyond-disinformation-%E2%80%93-eu-responses-threat-foreign-information-manipulation_en; FIMI-ISAC, "Foreign Information Manipulation And Interference (FIMI) Information Sharing And Analysis Centre (Isac)", FIMI-ISAC, 12. marts 2024, <https://fimi-isac.org/index.html>.
186. European External Action Service, "Questions and Answers about East Stratcom Task Force", https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-about-east-stratcom-task-force_en#11261; Christopher Pamment, *Future Threats: The Impact of Emerging Technologies on International Security* (Carnegie Endowment for International Peace, 2024), https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/Pamment_-_Future_Threats.pdf; Francesca Gillett, "Twitter pulls out of voluntary EU disinformation code", *BBC News*, 27. maj 2023, <https://www.bbc.com/news/world-europe-65733969>; European Commission, "Code of Practice on Disinformation", European Commission, 7. februar 2024, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>; European Parliament, *Digital Services Act*, 12. marts 2024, [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/0361\(COD\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/0361(COD)&l=en).

Microsoft frivilligt har underskrevet. Den omhandler blandt andet at sløjfe finansielle incitamenter for afsendere af desinformation, promovere gennemsigtighed i politisk markedsføring, styrke brugerne rettigheder, forbedre samarbejdet med fact-checkere og give forskere bedre adgang til data. Derudover skal underskriverne oprette et *transparency centre*, der giver offentligheden overblik over de politikker, som de indfører for at implementere principperne. Twitter (nu X) trak sig ud af aftalen i maj 2023. Dette fritager dog ikke Twitter for at bekæmpe desinformation, da sociale platforme under digital services act, der trådte i kraft i april 2023, kan risikere bøder på op til 6 % af deres årlige profit, hvis de ikke aktivt kæmper mod desinformation og fake news på deres platforme.

4.2. NATO – en generel strategi

Det er ligeledes svært at finde konkrete eksempler på initiativer, hvor igennem NATO modarbejder russiske indflydelseskampagner i Afrika. På NATO's hjemmeside nævnes kun generelle strategier til at bekæmpe desinformation, og disse fokuserer primært på NATO-medlemmer. NATO's generelle tilgang til at bekæmpe desinformation går ud på at forstå og engagere.¹⁸⁷ I første trin må man forstå informationsmiljøet for at kunne modsvare det effektivt. Dette forudsætter at følge og identificere kilder til desinformation. Andet trin går ud på at engagere sig i forhold til offentligheden ved at dele åben, transparent og klar offentlig kommunikation og derved afsløre potentiel desinformation. Dette indebærer blandt andet at informere NATO-medlemmer og ikke-medlemmer om NATO's mål, værdier, politikker og aktiviteter. Derudover går strategien ud på at udstille sager om desinformation samt koordinere med allierede og partnere. NATO anbefaler, at man ikke engagerer sig direkte i forhold til desinformation, da formålet med denne ofte er at provokere og nå ud til så mange som muligt. NATO skriver på sin hjemmeside: "As such, in many cases, the best way to deal with disinformation

187. NATO, "NATO's approach to counter information threats", https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm.

is to recognize it as such and refuse to engage with it.”¹⁸⁸ I visse tilfælde bliver man dog ifølge NATO nødt til at imødegå og afsløre myter. Fx har NATO udstillet russiske indflydelseskampagner i forbindelse med krigen i Ukraine.¹⁸⁹ NATO fremhæver desuden betydningen af koordination med partnere og allierede. Her fremhæves EU, G7 Rapid Response Mechanism, private firmaer, mediehuse, digitale platforme, civilsamfundet og akademiske institutioner. Under udarbejdelsen af denne rapport har en ekspertgruppe med deltagelse af Katja Lindskov Jacobsen¹⁹⁰ udarbejdet anbefalinger om NATO’s fremtidige engagement i sine sydlige naboregioner (herunder med fokus på FIMI).¹⁹¹

4.3. FN – russiske indflydelseskampagner rettet mod fredsmissioner

Fleere FN-missioner har rapporteret om indflydelseskampagner på sociale medier rettet mod FN’s fredsbevarende arbejde. FN-missionen i DRC, også kendt som MONUSCO, rejste i 2019 alvorlig bekymring om indflydelseskampagner på sociale medier, der opfordrede til vold mod FN’s personale under en ebola-pandemi.¹⁹² FN’s Sikkerhedsråd ændrede i 2022 sit mandat til sine fire største fredsbevarende missioner i DRC, CAR, Mali og Sydsudan til at indeholde bekæmpelse af indflydelseskampagner som en selvstændig opgave.¹⁹³ MONUSCO har afholdt workshops i Kinshasa for at vise unge mennesker, hvordan de opdager *fake news* og modarbejder det. MINUSMA i Mali afholdt i juni 2023 en festival med omkring 400 deltagere, der havde til formål at bekæmpe desinformation. I Sydsudan har FN-missionen UNISFA

188. Ibid.

189. NATO, “Russia’s war against Ukraine – the Kremlin’s litany of lies”, YouTube-video, 7. februar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=ocGWkH5QfIs>.

190. Center for Militære Studier, ”Seniorforsker Katja Lindskov Jacobsen bidrager til ny NATO-rapport”, Center for Militære Studier, 23. maj 2024, <https://cms.polski.ku.dk/nyheder/cms-forsker-katja-lindskov-jacobsen-med-bidrag-til-nyudgivet-nato-rapport/>.

191. NATO, *Independent Expert Group Support NATO’s Comprehensive and Deep Reflection Process On The Southern Neighbourhood*.

192. UN News, “UN mission in DR Congo appeals for calm as violent protests continue”, *UN News*, 25. november 2019, <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052151>.

193. UN News, “Building a digital army: UN peacekeepers fight deadly disinformation”, *UN News*, 6. februar 2024, <https://news.un.org/en/story/2023/08/1139682>.

lanceret en internetradio, The Voice of Peace, der har til formål at bekæmpe *hate speech* og falske nyheder.¹⁹⁴ På et generelt plan opfordrer FN til, at stater promoverer og beskytter frie og uafhængige medier og maksimerer gennemsigtigheden og adgangen til information for at opbygge tillid til offentlige institutioner, offentlig styring og offentlige processer. FN fremhæver, at nogle lande har tilbudt digitalkendskabs- og mediekendskabsprogrammer for at opbygge en mere modstandsdygtig og meningsfuld aktivitet online og for at styrke kritisk tænkning, så folk kan identificere, påvise og afsløre desinformation. FN opfordrer også stater til at investere i fact-checking-mekanismer med hjælp af journalister og civilsamfundet.¹⁹⁵

4.4. Frankrig – ingen særlig strategi for landets sydlige partnere

Frankrig er interessant, blandt andet fordi landets engagement i afrikanske lande har været mål for russiske indflydelseskampagner.¹⁹⁶ Netop fordi en stor del af Wagnergruppens indflydelseskampagner i Afrika, i de tidligere fransk-koloniserede lande, er indirekte eller direkte rettet imod Frankrig, har det vist sig afgørende for Frankrig at imødegå disse kampagner. En af de mest kendte sager er fra 2022, hvor det franske militær overgav sin base til de maliske tropper (FAMA) som led i den franske tilbagetrækning fra Mali. Wagnergruppen påstod, at de franske soldater havde efterladt en massegrav i Gossi. Senere på måneden udgav det franske militær hovedkvarter et modsvar i form af en dronevideo, der tydeligt viste, hvordan russiske soldater fyldte graven med lig,

194. Ibid.

195. UN, "Countering Disinformation", 7. februar 2024, <https://www.un.org/en/countering-disinformation>.

196. Derudover var grupper med forbindelse til Rusland anklaget for at stå bag en massiv hacking af Emmanuel Macrons centerparti under det franske præsidentvalg i 2017. I 2021 oprettede den franske regering et agentur til at bekæmpe "udenlandsk desinformation og falske nyheder", der havde til formål at underminere staten. Michael Fitzpatrick, "France creates agency to fight foreign fake news aiming to undermine the state", *RFI*, 5. juni 2021. <https://www.rfi.fr/en/france/20210605-france-creates-agency-to-fight-foreign-fake-news-aiming-to-undermine-the-state-cybercrime-russia-united-states-elections-brexit>.

to dage efter at Frankrig havde overgivet basen.¹⁹⁷ Alligevel har Frankrigs fokus på kampen mod indflydelseskampagner primært været på det afrikanske kontinent. I juli 2021 oprettede den franske regering VIGINUM under generalsekretariatet for forsvar og national sikkerhed (SGDSN). VIGINUM har til formål at holde øje med og beskytte mod ”*foreign digital interference*” i et samarbejde med digitale platforme, internationale eksperter, specialister fra academia samt civilsamfundet, men har ikke specifikt et Afrika-fokus.¹⁹⁸ En rapport blev fx udgivet i februar 2024, hvor VIGINUM afslører et russisk desinformationsnetværk, primært rettet mod *europæiske* lande.¹⁹⁹ I 2019 lancerede det franske udenrigsministerium en værktøjskasse med open source-software til at bekæmpe desinformation.²⁰⁰ Fra december 2021 har internetbrugere kunnet bruge softwaren til at afsløre falske Twitter-kontoer, tjekke lovligheden af politiske reklamer på Facebook og tilgå ressourcer til *good practice* til at modarbejde indflydelseskampagner.²⁰¹ Denne værktøjskasse har dog heller ikke et specifikt fokus på afrikanske lande.

4.5. USA – ingen særlig strategi for afrikanske lande

Den 12. februar 2024 udsendte det amerikanske udenrigsministerium en pressemeddelelse omhandlende Kremls desinformationskampagner i Afrika gennem Africa Initiative, et nyt russisk foretagende, der fokuserer på Rusland-Afrika-relationer. Africa Initiative har spredt desinformation omhandlende både europæiske lande og USA. Agenturet rekrut-

197. Christophe Châtelot og Cyril Bensimon, ”Paris Fails to Counter Russian Propaganda In the Sahel”, *Le Monde*, 21. maj 2022, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/21/paris-fails-to-counter-russian-propaganda-in-the-sahel_5984236_4.html.

198. Secrétariat Général de la Défense et de la Sécurité Nationale (SGDSN), ”Protéger le Debat Public Contre Les Ingerences Numeriques Etrangères”, 7. februar 2024, <https://www.sgdsn.gouv.fr/nos-missions/protéger/protéger-le-debat-public-contre-les-ingerences-numeriques-etrangeres>.

199. Secrétariat général de la défense de la sécurité nationale (SGDSN), ”Portal Kombat: un réseau structuré et coordonné de propagande prorusse”, 12. februar 2024, <https://www.sgdsn.gouv.fr/publications/portal-kombat-un-reseau-structure-et-coordonne-de-propagande-prorusse>.

200. Ambassador for digital affairs, ”The Internet brings us closer. Information manipulation drives us apart”, 8. februar 2024, <https://disinfo.quaidorsay.fr/en>.

201. European Commission, ”Disinfo Open Toolbox Fight Disinformation”, 8. februar 2024, <https://joinup.ec.europa.eu/collection/open-source-observatory-osor/news/disinfo-open-toolbox-fight-disinformation>.

terer afrikanske journalister, bloggere og lokale embedsmænd for at få pro-Kreml-propagandaen til at se ud, som om den kommer fra lokal-samfundet.²⁰² Ifølge det amerikanske udenrigsministerium er et af Africa Initiatives formål at ramme amerikanske og vestlige sundhedsinitiativer med sundhedsrelateret desinformation. Redaktøren er russisk, og nogle af medlemmerne er rekrutteret fra de opløste firmaer efter Jevgenij Prigozjin. Desinformationen spredtes via sociale medier som hjemmesiden afrinz.ru og VKontakte, herunder Telegram-kanalen Smile and Wave. Organisationen havde pr. marts 2024 kontorer i Burkina Faso og Mali.²⁰³

Ud over dette er USA, ligesom mange andre vestlige aktører, ikke konkret i beskrivelsen af sine initiativer til at modarbejde indflydelseskampagner specifikt i afrikanske lande. Dog oprettedes i januar 2024 The Framework to Counter Foreign State Information Manipulation, hvis formål er at etablere et fælles sæt af aktioner, hvor USA sammen med sine allierede og partnere kan udvikle et fælles svar på *foreign information manipulation* (FIM) samt beskytte frie og åbne samfund.²⁰⁴ Det understreges, hvordan den transnationale trussel fra autoritære regeringer kræver en international løsning. Mens de tidligere strategier i højere grad fokuserede på trusler internt i USA, synes dette nye rammeværktøj i højere grad at fokusere på at assistere partnerlande. Dette skal gøres på fem områder. Det første område omhandler udvikling og implementering af strategier for effektivt at modarbejde FIMI. Disse skal fokusere på at beskytte især ytringsfriheden og marginaliserede grupper samt promovere gennemsigtighed i medieejerskab og beskytte parlamentsvalg fra fremmed indflydelse. Det andet område omhandler oprettelsen af nationale styringsstrukturer og institutioner i regeringer til at imødegå dette og derudover til at koordinere nationale og også internationale indsatser. Her er faktabaseret digital kommunikation nøglen. Det tredje område

202. U.S. Department of State, "The Kremlin's Effort to Spread Deadly Disinformation in Africa", 14. februar 2024, <https://www.state.gov/the-Kremls-efforts-to-spread-deadly-disinformation-in-africa/>.

203. Morgane Le Cam og Thomas Eydoux, "African Initiative, the new bridgehead for Russian propaganda in Africa", *Le Monde*, 9. marts 2024, https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2024/03/09/african-initiative-the-new-bridgehead-for-russian-propaganda-in-africa_6599556_124.html.

204. U.S. Department of State, "The Framework to Counter Foreign State Information Manipulation", 7. februar 2024, <https://www.state.gov/the-framework-to-counter-foreign-state-information-manipulation/>.

omhandler en investering i digitale sikkerhedsværktøjer. Det fjerde område omhandler, hvordan civilsamfundet, uafhængige medier og akademia kan støtte regeringsstyrede initiativer til at bekæmpe FIMI. Regeneringer skal promovere uafhængig fact-checking samt mediekendskab og digitalt kendskab. Endelig fremhæves som det femte område multilaterale organisationer som vigtige for at fremme internationalt samarbejde om at imødegå og opbygge resiliens mod FIMI sammen med partnerlande.²⁰⁵ Det nævnes ikke, hvilke partnerlande der henvises til, hvorfor strategien ikke kan siges at være direkte rettet mod afrikanske lande.

4.6. Lokal fact-checking og digital dannelse

Ser vi bredere end på institutioner og stater, er et eksempel på en modstrategi MAPEMA-konsortiet, der brugte *machine learning* og kunstig intelligens (AI) til at bekæmpe stigningen i antallet af indflydelseskampagner under det kenyanske valg i 2022.²⁰⁶ Konsortiet bestod af Code for Africa, Shujaaz Inc og AIfluence og var støttet af FN's Udviklingsprogram (UNDP) og FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR). Code for Africa opbyggede en database for at monitorere og identificere netværk, der var involveret i indflydelseskampagner og informationsoperationer på Facebook, Instagram og Twitter. Ideen var at fange tidlige tegn på *hate speech* og modarbejde dem. Som et resultat blev mere end 550.000 Facebook-indlæg identificeret, og over 800 sager om *hate speech* fundet. Med hjælp fra over 3.000 mikro- og nano-influencere²⁰⁷ fik man spredt budskabet om *hate speech* til over 8,5 millioner kenyanere. Derudover indførte konsortiet en serie af modbudskaber, hvor man nåede ud til mere end 27,9 millioner af kenyanere. Ud over at monitorere desinformation og *hate speech* foretog konsortiet fokusgruppinterview med unge kenyanere, hvor de kunne udtrykke deres bekym-

205. Ibid.

206. Code for Africa, "Unmasking Hate Speech in Kenyan Elections with AI and Collaborations", *Medium*, 12. juni 2023, <https://medium.com/code-for-africa/unmasking-hate-speech-in-kenyan-elections-with-ai-and-collaboration-576c37d4ccb5>.

207. Ifølge Forbes har nano-influencere under 10.000 følgere: Danielle Wiley, "What You Need to Know About Working With Nano Influencers", *Forbes*, 8. marts 2021, <https://www.forbes.com/sites/forbesagencycouncil/2021/03/08/what-you-need-to-know-about-working-with-nano-influencers/?sh=7616663f6851>.

ringer i forbindelse med valgene. Derudover igangsatte man samtaler mellem unge og politiske ledere om, hvordan man forholder sig fredeligt til et valg. Konsortiet arbejdede også sammen med techgiganter som Meta, Twitter og TikTok.²⁰⁸

Denne form for (FN-støttet) græsrodsarbejde, hvor firmaer samarbejder med lokalbefolkningen og techgiganter, virker lovende med hensyn til at kunne nå befolkningen og informere den om mulige indflydelseskampagner, der kan have negative konsekvenser for demokratiske valg. I Sudan findes også en fact-checking-sektion kaldet Beam Reports,²⁰⁹ der kan linkes med Facebook for at udvide og effektivisere processen. Beam Reports har en månedlig rapport over de mest udbredte rygter og vildledende informationer i de sudanesiske digitale medier. Et sådant samarbejde vil også gøre det nemmere for de sociale platforme at forstå de lokale kontekster.²¹⁰ Ud over dette findes Benbere i Mali²¹¹ og Peacemakers Corps Foundation i Kenya,²¹² der fremhæves som organisationer bestående af journalister, medieinfluencere og medlemmer af lokalsamfundet, der sammen kan udstille og bekæmpe desinformation online og fremme en sundere kommunikation. Disse lokale organisationer kan også være trendsættende for en større region, ligesom det var tilfældet for Africa Check, der startede i 2012 i Sydafrika, men som nu dækker hele det afrikanske kontinent.²¹³ Mere generelt peges der på digital dannelse som et nyttigt værktøj mod manipuleret information.²¹⁴ I april 2023 lancerede Den Afrikanske Union og EU et partnerskab med to initiativer, der har til formål at forbedre mediekendskabet hos borgerne i Namibia og Uganda.²¹⁵

208. Code for Africa, "Unmasking Hate Speech in Kenyan Elections with AI and Collaborations".

209. Beam Reports, <https://www.beamreports.com/>.

210. Suliman, "Why Russia is using Facebook to launch disinformation campaigns in Sudan".

211. Benbere, "#BenbereVerif: avec les '11 accords coloniaux', une théorie complotiste refait surface", *Benbere*, 12. juli 2024, <https://benbere.org/dossiers-benbere/benbereverif/>.

212. Peacemaker Corps Foundation Kenya, <https://www.pcfk.org/>.

213. Africa Check, "Who We Are", <https://africacheck.org/who-we-are>.

214. Priyal Shah, "Russia has Ramped Up Its Propaganda In Africa. Here's how to counter it and how Europe can help", *The Fix*, 29. august 2023, <https://thefix.media/2023/8/29/russia-has-ramped-up-its-propaganda-in-africa-heres-how-to-counter-it-and-how-europe-can-help>.

215. D4D Hub, "Namibia and Uganda Lay Grounds for Effective Delivery of Public Services in the Digital Age", 6. februar 2024, <https://d4dhub.eu/es/news/namibia-and-uganda-lay-grounds-for-effective-delivery-of-public-services-in-the-digital-age>.

Men samtidig bør det fremhæves, at ikke alle lande er ens, og at det, der virker i én kontekst, måske ikke virker andre steder. Løsningerne må derfor være tilpasset de lokale kontekster. Derudover er medielandskabet i mange lande kompliceret og begrænset, blandt andet på grund af forbud mod franske medier, såsom forbuddet mod *Le Monde* i Burkina Faso²¹⁶ samt *France24* og *RFI* i Mali og Niger.²¹⁷ Det samme kan dog siges om medielandskabet i EU, hvor blandt andet *RT* og *Sputnik* er blevet forbudt.²¹⁸

216. *Le Monde*, "Burkina Faso Suspends French Daily *Le Monde*", *Le Monde*, 2. december 2023, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/12/02/burkina-faso-suspends-french-daily-le-monde_6308210_4.html; Public Media Alliance, "RFI and France24 broadcasts suspended from Niger", *Public Media Alliance*, 15. august 2023, <https://www.publicmediaalliance.org/rfi-and-france-24-broadcasts-suspended-from-niger/>.

217. *France 24*, "Mali's Ruling Junta Orders Suspension of France24 and RFI", *France 24*, 17. marts 2023, <https://www.france24.com/en/france/20220317-mali-s-ruling-junta-orders-suspension-of-france-24-and-rfi>.

218. Foo Yun Chee, "EU Bans RT, Sputnik over Ukraine disinformation", *Reuters*, 2. marts 2022, <https://www.reuters.com/world/europe/eu-bans-rt-sputnik-banned-over-ukraine-disinformation-2022-03-02/>.

5

Konklusion og anbefalinger

Ruslands økonomiske, militære og politiske indflydelse er de seneste år steget flere steder på det afrikanske kontinent, særligt efter Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022, som blandt andet medførte, at Rusland blev politisk og økonomisk isoleret fra de vestlige lande som følge af disse landes modstand mod Ruslands fortsatte krig mod Ukraine. Ruslands voksende interesse for afrikanske lande har ikke kun taget form af præferentielle økonomiske aftaler om udvinding af naturressourcer og indsættelse af private lejesoldathære såsom Wagnergruppen, nu Africa Corps, men også af en mindre belyst bølge af indflydelseskampagner. Disse indflydelseskampagner har forsøgt at påvirke både elitens og befolkningens holdning og har ofte haft et antivistligt, især antifransk, islæt, mens Rusland og Wagnergruppen promoveres som den eneste løsning på landenes problemer. Denne rapport har udledt en typologi over Ruslands indflydelseskampagner i Afrika i form af kategorierne entré, valgpåvirkning og fragmentering. En sådan typologi kan bidrage til at nuancere, identificere og imødegå forskellige former for indflydelseskampagner.

I **entré-kategorien** ses eksempler på, at Rusland bruger indflydelseskampagner som et middel til at få adgang til et land politisk, økonomisk og/eller militært. Typisk ledsages denne russiske entré af en vestlig exit. Rusland og Wagnergruppen har i flere tilfælde søgt at forstærke en eksisterende utilfredshed rettet mod vestlige aktører hos både de politiske ledere og befolkningen i et givet land. Dette ved at puste til antivistlige og antifranske narrativer, samtidig med at Rusland og Wagnergruppen fremstilles som et favorabelt alternativ og et bedre svar på landets problemer. I de eksempler, som rapporten præsenterer, har det haft klare konsekvenser for Frankrig og mange andre vestlige aktører, der er blevet bedt

om at forlade landene og dermed har stoppet deres militære samarbejde med fx både Mali og Burkina Faso. Selvom den beslutning ikke alene kan tilskrives Ruslands entré i henholdsvis Mali og Burkina Faso, og brugen af indflydelseskampagner i den forbindelse, er det alligevel værd at nævne, at Danmark også har valgt at lukke ambassader i både Burkina Faso og Mali.

I **valgpåvirkning-kategorien** ses eksempler på, at Rusland har lanceret indflydelseskampagner inden eller under præsident- og parlamentsvalg. Rapporten har gennemgået eksempler på dette fra syv afrikanske lande. Ofte ses det, at Rusland støtter den siddende magthaver i landet under valgkampene. Det gælder fx i Sudan, hvor Wagnergruppen gennem sit firma M Invest har hjulpet den tidligere præsident al-Bashir med indflydelseskampagner. Efter al-Bashirs afgang blev støtten fra Wagnergruppen i højere grad rettet mod militæret i et forsøg på at promovere en russisk militærbase i Port Sudan. I Zimbabwe, DRC, Sydafrika og Mozambique er firmaet AFRIC, der er associeret med Prigozjin, engageret i politiske påvirkningsaktiviteter eller i at udføre falske valgobservationer, hvor AFRIC ved alle valg har meddelt, at valgene overordnet set har været fair og frie uden nogen tvang eller intimidering. De udmeldinger stemmer imidlertid ikke helt overens med EU-missionens observationer og konklusionerne herudfra. Den mest invasive form for indflydelseskampagne ses i CAR og Madagaskar. I CAR har Rusland været indblandet siden 2017 og fik i 2018 lov til at eksportere våben til landet uden om FN's våbenembargo. Wagnergruppen har støttet præsident Touadéra, blandt andet ved at indsætte Wagnersoldater som sikkerhedsvagter. Forud for decembervalgene i 2020 lukkede Facebook to netværk associeret med IRA og Prigozjin, der promoverede russisk business og diplomati, samtidig med at de udsendte antifranske beskeder. Rusland har også oprettet en prorussisk radiokanal i CAR, Lengo Songo, der finansierer sportsevents og kulturelle events, samt en TV-kanal kaldet Afrique Media. Sidstnævnte samarbejder med AFRIC. Derudover har Wagnergruppen vist filmen "Tourist" på et stadion i CAR's hovedstad Bangui. Filmen er en fortælling om, hvordan Wagnergruppen redder landet fra oprørere. Denne film blev delt vidt og bredt på uautentiske koordinerede Facebooksider, der senere blev lukket ned af Facebook. FN har beskyldt Wagnergruppen for systematisk overtrædelse af menneskerettighederne og international lov, herunder tortur, henrettelser og kidnapninger, i landet – og mange andre steder. I Madagaskar forsøgte Wagnergruppen at

støtte flere forskellige præsidentkandidater forud for valget i 2018, hvor blandt andet udbredelse af tegneserier blev brugt som et middel i den russiske indflydelseskampagne. Det er endnu usikkert, om det var russisk indblanding i 2023-valget, der resulterede i et genvalg af Andry Rajoelina, der er prorussisk, og som har stemt med Rusland i forbindelse med FN-resolutioner omhandlende fordømmelse af Ruslands krig i Ukraine.

I **fragmentering-kategorien** finder vi lande, hvor Wagnergruppen har medvirket til at skabe en øget splittelse i landet og samtidig har spillet på og forstærket en frygt hos befolkningen. Det har været ved enten at støtte oprørsgrupper eller øge splittelsen i landet ved at spille på sensitive emner som fx LGBTQ+-rettigheder i Uganda. Strategien indeholder også en del frygt og et bredere mål om legitimering af Ruslands invasion af Ukraine samt antivestlige narrativer. I Elfenbenskysten er Frankrigs militære tilstedeværelse begrænset, da landet har indledt en betydelig tilbagetrækning fra området.²¹⁹ Som ved de andre eksempler kan Ruslands adgang til ressourcer være afgørende, men det kan også være et formål i sig selv at besværliggøre de vestlige aktørers engagement. Flere af landene grænser op til lande, hvor Wagnergruppen er aktiv. Her kan landene bruges som transithub eller logistisk støtte for Wagnergruppens militære aktiviteter andetsteds.

Der synes at være flere ligheder mellem disse typer af indflydelseskampagner. Et overordnet narrativ, der går igen, er, at Rusland skal redde landet fra kolonimagter som Frankrig, der støtter oprørsgrupper i landet. Dette narrativ fremhæves ikke kun af Rusland, men også af kendte panafrikanske influencere såsom Nathalie Yamb og Kémi Séba, hvis YouTube-kanaler spreder prorussiske og antifranske budskaber. Rusland er dog ikke den eneste aktør på det afrikanske kontinent, som anvender indflydelseskampagner. Frankrig og Kina har også været ansvarlige for forskellige indflydelseskampagner, hvoraf nogle er blevet lukket ned af Facebook. Og det franske militær er blandt andet blevet beskyldt for at stå bag indflydelseskampagner i CAR og Mali.

Hvordan imødegår man så disse indflydelseskampagner? Det første skridt kan med fordel være at nå til enighed om en fælles terminologi.

219. Elise Vincent, "France Begins Drastic Downsizing of its Military Bases in West Africa", *Le Monde*, 31. januar 2024, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/01/31/france-begins-drastic-downsizing-of-its-military-bases-in-west-africa_6480050_4.html.

Denne rapport foreslår begrebet 'indflydelseskampagner' frem for det ofte anvendte begreb 'desinformation'. Dikotomien 'desinformation' over for 'information' bidrager ikke til en oplyst debat. Det er fx – som indikeret ovenfor – ikke så simpelt, at kun Rusland er afsender af desinformation, mens vestlige lande er en kilde til korrekt information. Derudover efterlader dikotomien ikke meget agens for de afrikanske lande, som indflydelseskampagnerne foregår i, og risikerer derved blandt andet at negligere, hvordan disse lande selv vælger, hvem de ønsker at samarbejde med. Det er derudover ikke produktivt at bruge dikotomien, når man overvejer modstrategier til russiske indflydelseskampagner. Ikke alt i desinformation er uægte, da en del af strategien netop er at sætte spørgsmålstegn ved, hvad der er ægte. Indflydelseskampagner defineres som kampagner, der søger at ændre den offentlige holdning til samfundsmæssige problemer. De er oftest indført i ond tro og søger at skubbe et falsk narrativ frem. Et andet begreb, der vinder frem, er 'foreign information manipulation and interference' (FIMI), som i forskellige former anvendes af EU, NATO og USA.

Med hensyn til modstrategier er der bred enighed om, at gode redskaber er at afsløre indflydelseskampagner, fact-checke og fremme den kritiske holdning blandt borgerne. Derudover at samarbejde med techgiganter som Meta, X, Alphabet og Microsoft, da det ofte er via disse platforme, at der bliver sendt falsk information ud. EU's Code of Practice er et positivt eksempel på dette, idet den forpligter platformene til at monitorere indflydelseskampagner. FN har i højere grad engageret lokalbefolkningen i diskussioner. Dette gælder blandt andet i Mali, CAR og DRC ved at holde events og lancere en radio, der har til formål at bekæmpe *hate speech* og falske nyheder. Digital dannelse er et andet nøgleord i forbindelse med bekæmpelse af indflydelseskampagner. I april 2023 lancerede Den Afrikanske Union og EU et partnerskab med initiativer, der har til formål at forbedre mediekendskabet hos borgerne i Namibia og Uganda. Løsningerne må dog tilpasses de lokale kontekster. I samarbejde med afrikanske partnerlande kan Danmark, hvis dette ønske er gengældt, være med til at støtte kapacitetsopbygningen i lande, der måske allerede har været eller i fremtiden kan risikere at blive mål for russiske indflydelseskampagner. Det er nemlig ikke kun vigtigt at have øje for, hvordan russisk tilstedeværelse påvirker danske programmer og partnerskaber i de lande, hvor Wagnergruppens (Africa Corps') soldater er synligt tilstede, men også i lande, hvor Ruslands påvirkning sker mere

indirekte gennem de forskellige former for indflydelseskampagner, som nærværende rapport har afdækket.²²⁰ Således er det vigtigt at have for øje, når man fra dansk side igangsætter eller fortsætter et projekt i et land, at danske programmer kan risikere at blive påvirket negativt, eksempelvis hvis russiske indflydelseskampagner påvirker et valg til fordel for en prorussisk præsident, eller hvis dansk tilstedeværelse besværliggøres af russiske kampagner i fragmentering-kategorien.

5.1. anbefalinger

På baggrund af rapportens analyse og konklusion er det rapportens centrale anbefaling er, at **Danmark skal støtte kritisk journalistik, demokratiske værdier og monitorering af eksterne indflydelseskampagner i partnerlande**. Samtidig skal der foretages en kritisk granskning af danske støttemidler og involvering i lande, hvor Wagnergruppen er til stede. På denne baggrund anbefales tre overordnede aktionsspor:

Fact-checking, valgobservation og demokratistøtte

- Fact-checker-missioner kan bidrage til at skabe klarhed over, hvad der er rigtigt og forkert i et rodet medielandskab, især i forbindelse med russiske indflydelseskampagner. Danmark kan med fordel gå forrest med hensyn til at støtte og udvikle disse missioner, både i FN, i NATO og i EU – og i samarbejde med Den Afrikanske Union og ECOWAS.
- Da meget af Ruslands og Wagnergruppens aktivitet er foregået i forbindelse med valg i afrikanske lande, kan det være en fordel for danske aktører og valgobservatører at støtte valgobservationer i afrikanske lande med særligt fokus på at eksponere russiske indflydelseskampagner. Det kan være lande, der endnu ikke har oplevet indflydelseskampagner, men også lande, hvor Wagnergruppen og Rusland tidligere er blevet afsløret i at blande sig i valgprocessen og valgresultatet. Dette kunne fx være i form af en EU-mission med fokus på at observere før, under og efter et valg og med observatører,

220. Nogle af rapportens konklusioner bygger blandt andet på Katja Lindskov Jacobsens rapport *Russia's Showy and Shadowy Engagements in Sub-Saharan Africa*.

der har særlige kompetencer til at identificere russiske indflydelseskampagner.

- Danske beslutningstagere kan gennem FN og EU være med til at yde demokratistøtte til lande, hvor man har mistanke om, at Rusland kan blande sig i kommende valg, eller hvor der før har været russisk indblanding i valgkampen. En sådan demokratistøtte kan blandt andet bestå i at gøre medier mere tilgængelige for befolkningen.
- Danske beslutningstagere kan især i EU være med til at opfordre til, at der i højere grad promoveres et samarbejde mellem AI, *machine learning*, globale teknologifirmaer og mållandene for indflydelseskampagnerne, som det fx ses i Kenya og Uganda, hvor man forsøger at styrke befolkningens resiliens.

Uddannelse og monitorering

- Det stærkeste våben mod indflydelseskampagner er at uddanne befolkningen og støtte den frie presse. Danmark kan med fordel sørge for at støtte den kritiske journalistik, fact-checking og det generelle mediekendskab (*media literacy*) hos almindelige borgere i landene, som en ekstra dimension i forbindelse med eksisterende bidrag og interventioner.
- Danske beslutningstagere kan, hvis det efterspørges af Danmarks partnerlande, være med til at udforme en strategi for at modarbejde indflydelseskampagner fra eksterne aktører, herunder dagligt monitorere mistænkelig aktivitet. Dette kunne med fordel inddrage techgiganter i landene. Danmark kan, hvis det ønskes af målandet, være med til at opfordre til en *code of practice* i disse partnerlande – en *code*, som techgiganterne så kan tilslutte sig, ligesom det er sket i EU.
- Danmark kan gennem støttemidler bidrage til at investere i uddannelsessystemer, der fremmer kritisk tænkning om medier og information. Dette kan tænkes som en form for kapacitetsopbygning med henblik på at opbygge et bedre digitalt kendskab, gennem samarbejde med civilsamfundet og academia, for derved at give befolkningen redskaber til at identificere og evaluere information og kilder.

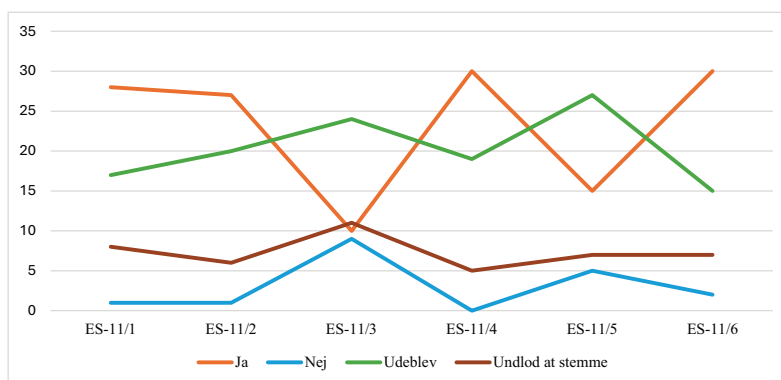
Større viden om økonomisk og politisk kontekst

- Rapporteringen af talrige russiske indflydelseskampagner – også i lande, som Danmark samarbejder med – understreger vigtigheden af at kende konteksten i de lande, hvor Danmark støtter eller bidrager. Det gælder især opmærksomhed på, hvad midlerne fra Freds- og Stabiliseringsfonden går til, så støttemidlerne ikke ender i de forkerte hænder. Dette er specielt vigtigt i de lande, der også samarbejder med Africa Corps.
- I forbindelse med indsættelsen af specialstyrker i Afrika virker det nu endnu mere relevant at have et overblik over informationslandskabet i landet, både online og offline. Derudover anbefales det at have en konkret plan klar i form af et eventuelt modsvar, hvis en indflydelseskampagne påvirker ens aktivitet i landet eller foregår på samme tid.
- Danske beslutningstagere kan støtte modstrategier i partnerlande ved i høj grad at være i tæt kontakt med lokale organisationer, der kender til mediekonteksten i landet. Derudover bør man have et godt kendskab til informationsmiljøet, herunder ejerforholdene i dette.
- Danske beslutningstagere kan med fordel opfordre til at finde en fælles terminologi for indflydelseskampagner, FIMI, propaganda, desinformation. Organisationer og lande bruger forskellige termer for det samme begreb, hvilket ikke er produktivt i forbindelse med at imødegå indflydelseskampagner. Denne rapport foreslår 'indflydelseskampagner' eller 'FIM(I)' – Foreign Information Manipulation (and Interference).

På tværs af disse indsatser kan Danmark med fordel afsætte ressourcer til at følge nøje med i, hvordan andre lande vælger at imødegå russiske indflydelseskampagner, for at identificere muligheder og hente inspiration og afsøge eventuelle samarbejdsmuligheder.

Appendiks A

Figur 8 – Stemmemønstre blandt afrikanske lande på FN's Generalforsamling omhandlende Ruslands krig i Ukraine, februar 2022 til februar 2023

Kilde: Elias Götz, Jonas Gejl Kaas og Kevin Patrick Knudsen. *How African states voted on Russia's war in Ukraine at the United Nations – and what it means for the West*. DIIS Policy Brief. 15. november 2023.

Appendiks B

Tabel 4 – Mediestatistik for udvalgte lande inkluderet i rapporten, 2023

	Internetbrugere	Dækning	Sociale medier	Facebook	Instagram	Mobil
Sydafrika	43,48 mio.	72,30 %	59,30 %	50,90 %	13 %	187,4 %
Libyen	3,14 mio.	45,90 %	180 %	159 %	50,90 %	176 %
Elfenbenskysten	12,94 mio.	45,4 %	39,4 %	35,9 %	11,6 %	145,2 %
Mali	7,91 mio.	34,50 %	21,50 %	6,80 %	0,80 %	98 %
Sudan	13,49 mio.	28,40 %	28,40 %	-	-	68,60 %
DRC	23,04 mio.	22,90 %	21,30 %	20,40 %	2,20 %	47,90 %
Niger	5,98 mio.	22,40 %	7,80 %	1,50 %	0,50 %	54,70 %
Burkina Faso	4,96 mio.	21,60 %	8,90 %	8,50 %	2,70 %	111,90 %
Mozambique	6,92 mio.	20,70 %	36,10 %	33,30 %	5,70 %	50 %
Madagaskar	5,90 mio.	19,70 %	50 %	50 %	2,40 %	43,80 %
CAR	0,599 mio.	10,60 %	19,50 %	19,00 %	1,30 %	31,65 %
Zimbabwe	5,74 mio.	9,10 %	34,80 %	22,70 %	6,70 %	85,40 %

Kilde: DataReportal.

Note: Sociale mediebrugere udregnes som en procentdel af internetbrugere. Facebook udregnes som *reach* af internetbrugere, Instagram er andelen af alle internetbrugere.

Litteraturliste

- Abrams, Abigail. "Here's What We Know So Far About Russia's 2016 Meddling". *Time Magazine*, 18. april 2019. <https://time.com/5565991/russia-influence-2016-election/>.
- Abrams, Steve. "Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin's Russia". *Connections* 15, no. 1 (2016): 5-31. <http://www.jstor.org/stable/26326426>.
- Adimbola (@Adimbola). "#Ukraine La Russie a demandé qu'une enquête soit diligentée par l'Union Européenne sur les événements qui ont eu lieu à Bucha" ["#Ukraine Russia has requested that an investigation be carried out by the European Union into the events that took place in Bucha"]. Twitter, 4. april 2022, 5:11 a.m. <https://twitter.com/Adimbola/status/1510907946238197763>.
- Africa Center for Strategic Studies. "China's Influence on African Media". 12. maj 2023. <https://africacenter.org/spotlight/chinas-influence-on-african-media/>.
- Africa Center for Strategic Studies. "Mapping a surge of Disinformation in Africa", 13. marts 2024, <https://africacenter.org/spotlight/mapping-a-surge-of-disinformation-in-africa/>.
- Africa Center for Strategic Studies. "Mapping Disinformation in Africa". 26. april 2022. <https://africacenter.org/spotlight/mapping-disinformation-in-africa/>.
- Africa Center for Strategic Studies. "Russian Disinformation Campaigns Target Africa: An interview with Shelby Grossman". 2020. <https://africacenter.org/spotlight/russian-disinformation-campaigns-target-africa-interview-shelby-grossman/>.
- Africa Center for Strategic Studies. "Spotlight: Libya Fog Disinformation". 2020. <https://africacenter.org/spotlight/light-libya-fog-disinformation/>.
- Africa Check. "Who We Are", 12. marts, <https://africacheck.org/who-we-are>.
- Africa News. "African Countries Divided Over UN Vote Against Russia". *Africa News*, 13. oktober 2022. <https://www.africanews.com/2022/10/13/african-countries-divided-over-un-vote-against-russia/>.
- Africa Press. "Instructeurs russes? Wagner pour les Maliens, 'ce qui compte, c'est la sécurité'". *Africa Press*, 12. februar 2022. <https://www.africa-press.net/mali/top-nouvelles/instructeurs-russes-wagner-pour-les-maliens-ce-qui-compte-cest-la-securite>.
- African Digital Democracy Observatory. "Burkina Faso Pro-Russian Campaigns Leading up to the Coup". 27. september 2023. <https://disinfo.africa/burkina-faso-pro-russian-campaigns-leading-up-to-the-coup-940b229849f2>.
- Afrique Media. "Prigozhin compare les rumeurs autour de Wagner à la légende de Robin des Bois". *Afrique Media*, 20. februar 2022. <https://afriquemedias.com>.

- tv/2022/02/20/prigozhin-compare-les-rumeurs-autour-de-wagner-a-la-legende-de-robin-des-bois/.
- Al Jazeera. "Burkina Faso confirms it has ended French military accord". *Al Jazeera*, 23. januar 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/1/23/burkina-faso-ends-french-military-accord-says-will-defend-itself>
- Al Jazeera. "Niger Becomes Hotbed of Disinformation after 26 July Coup". *Al Jazeera*, 18. august 2023. <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/18/niger-becomes-hotbed-of-disinformation-after-july-26-coup>.
- Al Jazeera. "Russian mercenaries in Sudan: What is the Wagner Group's role". *Al Jazeera*, 17. april 2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/4/17/what-is-the-wagner-groups-role-in-sudan>.
- All Eyes On Wagner. "Burkina Faso Under Influence". 5. februar 2023. <https://alleyesonwagner.org/2023/02/05/burkina-faso-under-influence/>.
- Allen, Karen. "Madagascar Exploits Highlight Russian Influence Peddling in Africa". *Daily Maverick*, 11. april 2019. <https://www.dailymaverick.co.za/article/2019-04-11-madagascar-exploits-highlight-russian-influence-peddling-in-africa/>.
- Ambassador for digital affairs. "The Internet brings us closer. Information manipulation drives us apart". Ambassador for digital affairs, 8. februar 2024. <https://disinfo.quaidorsay.fr/en>.
- Banjo, Damilola. "Half of All UN Members Abstained From US-Led Pledge Not to Weaponize Food in War". *Pass Blue*, 6. august 2023. <https://passblue.com/2023/08/06/half-of-all-un-members-abstained-from-us-led-pledge-not-to-weaponize-food-in-war/>.
- BBC News. "Libya Media Guide". *BBC News*, 9. juni 2011. <https://www.bbc.com/news/world-africa-13754900>.
- BBC. "Russia's Madagascar Election Gamble". YouTube-video, 8. april 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=6wH64iztZM0>.
- Beam Reports. <https://www.beamreports.com/>.
- Benbere. "#BenbereVerif: avec les '11 accords coloniaux', une théorie complotiste refait surface". *Benbere*, 12. juli 2024. <https://benbere.org/dossiers-benbere/benbereverif/>.
- Bensimon, Cyril. "Nathalie Yamb, The Influencer Who Wants to Chase France Out of Africa". *Le Monde*, 22. maj 2022. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/22/nathalie-yamb-the-influencer-who-wants-to-chase-france-out-of-africa_5984296_4.html.
- Berlin, Jessica, David Clement, Lanre P. Elufisan, Elizabeth Hics og Zoltán Kész. *The Blood Gold Report*. 21 Democracy, 2023. <https://bloodgoldreport.com/wp-content/uploads/2023/12/The-Blood-Gold-Report-Dec-2023.pdf>.
- Best of News Afrique. Facebookside, 11. juli 2025, <https://www.facebook.com/Best-Of-News-Afrique-109706217374160/>.
- Bobin, Frédéric og Morgane Le Cam. "Africa Corps': Russia's Sahel presence rebranded", *Le Monde*, 17. december 2023, <https://www.lemonde.fr/en/>

- le-monde-africa/article/2023/12/17/africa-corps-russia-s-sahel-presence-re-branded_6352317_124.html.
- Buncombe, Andrew. "Russia paid Iran 'in gold bullion' for drones used in attacks on Ukraine". *The Telegraph*, 7. februar 2024. <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2024/02/07/russia-paid-billions-gold-bullion-shahed-drones-ukraine-war/>.
- Burke, Jason. "Burkina Faso coup fuels fears of growing Russian mercenary presence in Sahel". *The Guardian*, 3. oktober 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/oct/03/burkina-faso-coup-fears-growing-russian-mercenary-presence-sahel-north-africa>
- Center for Militære Studier. "Seniorforsker Katja Lindskov Jacobsen bidrager til ny NATO-rapport", Center for Militære Studier, 23. maj 2024. <https://cms.polsci.ku.dk/nyheder/cms-forsker-katja-lindskov-jacobsen-med-bidrag-til-nyudgivet-nato-rapport/>.
- Chandana Seshardi. "Western Sanctions on Russia and the Global South's Stance". *RUSI*, 23. november 2023. <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/western-sanctions-russia-and-global-souths-stance>.
- Châtelot, Christophe og Cyril Bensimon. "Paris Fails to Counter Russian Propaganda In the Sahel". *Le Monde*, 21. maj 2022. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/05/21/paris-fails-to-counter-russian-propaganda-in-the-sahel_5984236_4.html.
- Chee, Foo Yun. "EU Bans RT, Sputnik over Ukraine disinformation". *Reuters*, 2. marts 2022. <https://www.reuters.com/world/europe/eu-bans-rt-sputnik-banned-over-ukraine-disinformation-2022-03-02/>.
- CHRIS YAPI TV OFFICIEL (YouTube-kanal nedlagt, fordi den overtrådte YouTube's guidelines). "Rien ne prouve que Moscou soit responsable des événements de Bucha. Cela a été déclaré sur CNN par l'ancien ambassadeur américain en Russie, Jack Matlock". YouTube-video, 7. april 2022. <https://web.archive.org/web/20220407111928/https://www.youtube.com/watch?v=YeeENdyIX3Q>.
- CNN. "Russian Mercenaries Accused for Atrocities in the Central African Republic". *CNN*, 15. juni 2021, <https://edition.cnn.com/2021/06/15/africa/central-african-republic-russian-mercenaries-cmd-intl/index.html>.
- Code for Africa. "How A Movie Drew More Eyes And More Influence for Russia in Africa". *Medium*, 13. august 2021. <https://medium.com/@AfricanCIR/how-a-movie-drew-more-eyes-and-more-influence-for-russia-in-africa-3ab01fd1ad54>.
- Code for Africa. "Unmasking Hate Speech in Kenyan Elections with AI and Collaborations". *Medium*, 12. juni 2023. <https://medium.com/code-for-africa/unmasking-hate-speech-in-kenyan-elections-with-ai-and-collaboration-576e37d4cb5>.
- Corbeau News Centrafrique. "RCA le T-shirt 'Je suis Wagner' est sorti et distribué à tour de bras à Bangui". *Corbeau News Centrafrique*, 31. oktober 2021. <https://corbeau-news-centrafrique.org/rca-le-t-shirt-je-suis-wagner-est-sorti-et-distribue-a-tour-de-bras-a-bangui/>.

- Council of the European Union. "Russia's War of Aggression Against Ukraine: Wagner Group and RIA FAN Added to the EU's Sanctions List", 13. april 2023, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/04/13/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-wagner-group-and-ria-fan-added-to-the-eu-s-sanctions-list/pdf>.
- Council of the European Union. "Soviet and Russian disinformation". 10. juli 2020, <https://www.consilium.europa.eu/fr/documents-publications/library/library-blog/posts/soviet-and-russian-disinformation-reading-references/>.
- D4D Hub. "Namibia and Uganda Lay Grounds for Effective Delivery of Public Services in the Digital Age". D4D Hub, 6. februar 2024, <https://d4dhub.eu/es/news/namibia-and-uganda-lay-grounds-for-effective-delivery-of-public-services-in-the-digital-age>.
- Danida. "Peace and Stabilization Programme 2023-2026". <https://somalia.um.dk/en/danida-en/peace-and-stabilisation-4>.
- Detsch, Jack og Amy Mackinnon. "Burkina Faso Could Be Next for Russia's Wagner Group, U.S. Intel Fears". *Foreign Policy*, 27. juli 2022. <https://foreignpolicy.com/2022/07/27/burkina-faso-russia-wagner-group/>.
- Duursma, Allard og Niklas Masuhr. "Russia's return to Africa in a historical and global context: Anti-imperialism, patronage, and opportunism". *South African Journal of International Affairs* 29, nr. 4 (2022): 407-423. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10220461.2022.2136236>.
- Eady, Gregory, Tom Paskhalis, Jan Zilinsky, Richard Bonneau, Jonathan Nagler og Joshua A. Tucker. "Exposure to the Russian Internet Research Agency Foreign Influence Campaign on Twitter in the 2016 US Election and Its Relationship to Attitudes and Voting Behavior". *Nature Communications* 14, nr. 1 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41467-022-35576-9>.
- Elbagir, Nima, Barbara Arvanitidis, Tamara Qiblawi og Gianluca Mezzofiore. "Russia is plundering gold in Sudan to boost Putin's war effort in Ukraine". *CNN*, 29. juli 2022. <https://edition.cnn.com/2022/07/29/africa/sudan-russia-gold-investigation-cmd-intl/index.html>.
- Elzas, Sarah. "France Accuses CAR of Complicity in Disinformation Campaign, Suspends Support". *RFI*, 8. juni 2021. <https://www.rfi.fr/en/africa/20210608-france-accuses-car-of-complicity-in-disinformation-campaign-suspends-support-russia-wagner-mercenaries-social-media-politics-protests>.
- European Commission. "10 Ways the EU is Fighting Disinformation". 6. februar 2024. <https://europeancommission.medium.com/10-ways-the-eu-is-fighting-disinformation-f07fca60e918>.
- European Commission. "Code of Practice on Disinformation". European Commission, 7. februar 2024. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>.
- European Commission. "Disinfo Open Toolbox Fight Disinformation". 8. februar 2024. <https://joinup.ec.europa.eu/collection/open-source-observatory-osor/news/disinfo-open-toolbox-fight-disinformation>.

- European External Action Service (EEAS). "Beyond Disinformation". 7. februar 2024. https://www.eeas.europa.eu/eeas/beyond-disinformation-%E2%80%93-eu-responses-threat-foreign-information-manipulation_en.
- European External Action Service (EEAS). "Countering Disinformation". 6. februar 2024. https://www.eeas.europa.eu/countering-disinformation/tackling-disinformation-information-work-eeas-strategic-communication-division-and-its-task-forces_und_en.
- European External Action Service (EEAS). "Information Integrity and Countering Foreign Information Manipulation & Interference (FIMI)", 6. februar 2024, https://www.eeas.europa.eu/eeas/tackling-disinformation-foreign-information-manipulation-interference_en.
- European External Action Service (EEAS). "Questions and Answers about East Stratcom Task Force". https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-about-east-stratcom-task-force_en#11261.
- European External Action Service (EEAS). *Action Plan against Disinformation*. European External Action Service, 2024. https://www.eeas.europa.eu/node/54866_en.
- European External Action Service (EEAS). *EU EOM Mozambique 2019 – Final Report*. European External Action Service, 2019. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-eom-mozambique-2019-%E2%80%93-final-report-official-version_en.
- European External Action Service (EEAS). *Zimbabwe Final Report*. European External Action Service, 2018. https://www.eeas.europa.eu/eom-zimbabwe-2018/euom-zimbabwe-final-report-2018-harmonised-elections_en.
- European Parliament. *Digital Services Act*, 12. marts 2024, [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/0361\(COD\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/0361(COD)&l=en).
- European Security. "Russian Information Manipulation Efforts in Sub-Saharan Africa". *European Security*. 2. oktober 2023. <https://european-security.com/russian-information-manipulation-efforts-in-sub-saharan-africa/>.
- Facebook Newsroom. "Coordinated Inauthentic Behavior". 6. december 2018. <https://about.fb.com/news/2018/12/inside-feed-coordinated-inauthentic-behavior/>.
- Facebook. "l'Afrique déterminée à combattre les terroristes financés par la junte fr@ncaise". Facebook-video, <https://www.facebook.com/watch/?v=914853896552409>.
- Facebook. *May 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report*, Facebook, maj 2021, <https://about.fb.com/wp-content/uploads/2021/06/May-2021-CIB-Report.pdf>.
- Fasanotti, Frederica Saini. "Russias Wagner Group in Africa Influence Commercial Concessions Rights Violations and Counterinsurgency Failure". *Brookings*, 8. februar 2022. <https://www.brookings.edu/articles/russias-wagner-group-in-africa-influence-commercial-concessions-rights-violations-and-counterinsurgency-failure/>.

- Faulkner, Christopher. "Undermining Democracy and Exploiting Clients: The Wagner Group's Nefarious Activities in Africa". *CTC Sentinel* 15, nr. 6 (2022): 1-15. <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2022/06/CTC-SENTINEL-062022.pdf>.
- FIMI-ISAC. "Foreign Information Manipulation And Interference (FIMI) Information Sharing And Analysis Centre (Isac)". FIMI-ISAC, 12. marts 2024. <https://Fimi-Isac.Org/Index.Html>.
- Fitzpatrick, Michael. "France creates agency to fight foreign fake news aiming to undermine the state", *RFI*, 5. juni 2021. <https://www.rfi.fr/en/france/20210605-france-creates-agency-to-fight-foreign-fake-news-aiming-to-undermine-the-state-cybercrime-russia-united-states-elections-brexit>
- FN. "Moura: Over 500 killed by Malian troops, foreign military personnel in 2022 operation". 12. maj 2023. <https://news.un.org/en/story/2023/05/1136607>.
- France 24. "Disinformation Attack Targeted Key Sahel State Niger: AFP Investigation". *France 24*, 23. marts 2023. <https://www.france24.com/en/live-news/20230323-disinformation-attack-targeted-key-sahel-state-niger-afp-investigation>.
- France 24. "DR Congo Election Fraud: Kabila, Fayula, Tshisekedi". *France 24*, 17. januar 2019 <https://www.france24.com/en/20190117-dr-congo-election-fraud-kabila-fayula-tshisekedi>.
- France 24. "Mali Denies Deployment of Russian Mercenaries from Wagner group". *France 24*, 25. december 2021. <https://www.france24.com/en/africa/20211225-mali-denies-deployment-of-russian-mercenaries-from-wagner-group>.
- France 24. "Malis Ruling Junta Orders Suspension of France24 and RFI". *France 24*, 17. marts 2023. <https://www.france24.com/en/france/20220317-mali-s-ruling-junta-orders-suspension-of-france-24-and-rfi>.
- France 24. "Massacres à Moura au Mali : les dessous de l'opération militaire malienne fin mars". YouTube-video, 7. oktober 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=7aIY-IaBzls>.
- Gigova, Radina, Anna Chernova, Sophie Tanno og Nimi Princewill. "Isolated Putin tries to shore up African support as Kremlin seethes over poor summit turnout". CNN, 27. juli 2023. <https://edition.cnn.com/2023/07/27/europe/putin-russia-african-summit-intl/index.html>.
- Gillett, Francesca. "Twitter Pulls Out of Voluntary EU Disinformation Code". *BBC News*, 27. maj 2023. <https://www.bbc.com/news/world-europe-65733969>.
- Golovchenko, Yevgeniy. "Measuring the Scope of Pro-Kremlin Disinformation on Twitter". *Humanities and Social Sciences Communications* 7, nr. 176 (2020). <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00659-9>.
- Götz, Elias og Jonas Gejl Kaas. *Russia's Quest for Influence in Africa after the 2022 Ukraine Invasion: Instruments, Causes and Consequences*. DIIS Report 2024: 02. DIIS, 2024. https://pure.diis.dk/ws/files/23606439/Russia_s_quest_for_influence_in_Africa_DIIS_Report_2024_02.pdf.

- Götz, Elias, Jonas Gejl Kaas og Kevin Patrick Knudsen. *How African states voted on Russia's war in Ukraine at the United Nations – and what it means for the West*. DIIS Policy Brief. 15. november 2023. <https://www.diis.dk/en/research/how-african-states-voted-on-russias-war-in-ukraine-the-united-nations-and-what-it-means>
- Gregory, James. "South Africa says inquiry finds no evidence of arms shipment to Russia". *BBC*, 4. september 2023. <https://www.bbc.com/news/world-africa-66703901>.
- Grossman, Shelby. "Libya Scene Setter". Stanford Internet Observatory, 2020. <https://cyber.fsi.stanford.edu/io/news/libya-scene-setter>.
- Haffajee, Ferial. "Exclusive: Did Putin's Chef Attempt to Interfere in South African Election". *Daily Maverick*, 7. maj 2019. <https://www.dailymaverick.co.za/article/2019-05-07-exclusive-did-putins-chef-attempt-to-interfere-in-south-african-election/>.
- Harding, Luke og Jason Burke. "Leaked Documents Reveal Russian Effort to Exert Influence in Africa". *The Guardian*, 11. juni 2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/jun/11/leaked-documents-reveal-russian-effort-to-exert-influence-in-africa>.
- Human Rights Foundation. "Russia's Influence in Sudan". <https://hrf.org/latest/russias-influence-in-sudan/>.
- IMF. "Direction of Trade Statistics (DOTS)". 23. februar 2024. <https://data.imf.org/?sk=9d6028d4-f14a-464c-a2f2-59b2cd424b85&sid=1514498277103>.
- Institute for the Study of War. "Africa File: May 31, 2024: Russian Red Sea Logistics Center in Sudan", 31. maj 2024. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/africa-file-may-31-2024-russian-red-sea-logistics-center-sudan>.
- Irish, John, Elizabeth Pineau og Bate Felix. "France targets Russian and Wagner disinformation in Africa". *Reuters*, 21. juni 2023. <https://www.reuters.com/world/africa-france-targets-russian-wagner-disinformation-2023-06-21/>.
- Issoufou, Tchima og Beverly Ochieng. "Niger Coup: Why Some People Want Russia In and France Out". *BBC*, 1. august 2023, <https://www.bbc.com/news/world-africa-66365376>.
- Jacobsen, Katja Lindskov og Karen Philippa Larsen. "Liberal Intervention's Renewed Crisis: Responding to Russia's Growing Influence in Africa". *International Affairs* 99, nr. 1 (2023): 259-278. <https://academic.oup.com/ia/article/99/1/259/6967332>.
- Jacobsen, Katja Lindskov og Karen Philippa Larsen. "Wagner Group Flows: A Two-Fold Challenge to Liberal Intervention and Liberal Order". *Politics and Governance* 12 (2024). <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/7367>.
- Jacobsen, Katja Lindskov. *Russia's Showy and Shadowy Engagements in Sub-Saharan Africa*. Center for Militære Studier, 2023. <https://cms.polsci.ku.dk/english/publications/russias-showy-and-shadowy-engagements-in-sub-saharan-africa/>.

- Kachur, Dzvinka. "Manifestations of Russian formal and informal strategies in Southern and Eastern Africa, 2000-2022". *South African Journal of International Affairs* 29, nr. 4 (2022): 509-534. <https://doi.org/10.1080/10220461.2022.2150302>.
- Kemi Seba official. YouTube-kanal, 20. januar 2024. https://www.youtube.com/channel/UCZATrvoju_bYM3fEOes7AEA.
- Knight, Tessa og Allan Cheboi. "Local support for Russia increased on Facebook before Burkina Faso military coup". *Digital Forensic Research Lab (DFRLab)*, 17. februar 2022. <https://medium.com/dfrlab/local-support-for-russia-increased-on-facebook-before-burkina-faso-military-coup-a51df6722e59>.
- Knight, Tessa. "Inauthentic Facebook assets promoted Russian interests in Sudan". *Digital Forensic Research Lab (DFRLab)*, 3. juni, 2021. <https://medium.com/dfrlab/inauthentic-facebook-assets-promoted-russian-interests-in-sudan-2623c58b1f7f>.
- Kushnikov, Vadim. "Russian navy base in Sudan postponed indefinitely". *Militarnyi*, 13. februar 2024. <https://mil.in.ua/en/news/russian-navy-base-in-sudan-postponed-indefinitely/>.
- Larsen, Karen Philippa. "From Mercenary to Legitimate Actor? Russian Discourses on Private Military Companies". *Post Soviet Affairs* 39, nr. 6 (2023): 420-439. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1060586X.2023.2247782>.
- Le Cam, Morgane og Thomas Eydoux. "African Initiative, the new bridgehead for Russian propaganda in Africa". *Le Monde*, 9. marts 2024. https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2024/03/09/african-initiative-the-new-bridgehead-for-russian-propaganda-in-africa_6599556_124.html.
- Le Cam, Morgane. "The faces of Russia's influence across the African continent". *Le Monde*, 6. august 2023. https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/06/the-faces-of-russia-s-influence-across-the-african-continent_6082513_124.html.
- Le Monde. "Burkina Faso Suspends French Daily Le Monde". *Le Monde*, 2. december 2023. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/12/02/burkina-faso-suspends-french-daily-le-monde_6308210_4.html.
- Le Roux, Jean og Tessa Knight. *The Disinformation Landscape in West Africa and Beyond*. Atlantic Council, 2024. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/disinformation-west-africa/>.
- Le Roux, Jean. "Pro-Russian Facebook assets in Mali coordinated support for Wagner Group, anti-democracy protests". *Digital Forensic Research Lab (DFRLab)*. 17. februar, 2022. <https://medium.com/dfrlab/pro-russian-facebook-assets-in-mali-coordinated-support-for-wagner-group-anti-democracy-protests-2abaac4d87c4>.
- Lechner, John A. og Sergey Eledinov. "Is Africa Corps a Rebranded Wagner Group?", *Foreign Policy*, 7. februar 2024, <https://foreignpolicy.com/2024/02/07/africa-corps-wagner-group-russia-africa-burkina-faso/>.

- Lister, Tim, Sebastian Shukla og Nima Elbagir. "Fake news and public executions: Documents show a Russian company's plan for quelling protests in Sudan". *CNN*, 25. april 2019. <https://edition.cnn.com/2019/04/25/africa/russia-sudan-minvest-plan-to-quell-protests-intl/index.html>.
- Lynch, Colum. "Russia Blocks UN Report Linking Alleged Sudanese War Criminal to Gold Profiteering". *Foreign Policy*, 4. april 2016. <https://foreignpolicy.com/2016/04/04/russia-blocks-u-n-report-linking-alleged-sudanese-war-criminal-to-gold-profiteering/>.
- Marten, Kimberly. "Russia's Back in Africa: Is the Cold War Returning?". *The Washington Quarterly* 42, nr. 4 (2019): 155-170. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0163660X.2019.1693105>.
- MEMRI TV, "Cartoons by the Russian Wagner Group show its forces assisting locals fight french forces", 29. december 2022, <https://www.memri.org/tv/russia-wagner-cartoon-fighting-france-forces-in-africa>
- Meta. "Uautentisk adfærd", <https://transparency.fb.com/policies/community-standards/inauthentic-behavior/>.
- Ministry of Foreign Affairs Denmark. "Uganda". OpenAid, 2022. <https://openaid.um.dk/country-region/UG/2022?appBasePath=countries-and-regions&activeTab=Sectors>.
- NATO. "Russia's war against Ukraine – the Kremlin's litany of lies". YouTube-vidео, 7. februar 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=ocGWkH5QfIs>.
- NATO. "NATO's approach to counter information threats". NATO, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm.
- NATO. *Independent Expert Group Support NATO's Comprehensive and Deep Reflection Process On The Southern Neighbourhood*. NATO, 2024. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/5/pdf/240507-NA-TO-South-Report.pdf.
- Nyabor, Jonas. "Ghana Pro-Wagner Group Campaigners Arrested for Planning to Overthrow Government". *The Africa Report*, 3. oktober 2023. <https://www.theafricareport.com/323639/ghana-pro-wagner-group-campaigners-arrested-for-planning-to-overthrow-government/>.
- OHCHR. "CAR: Experts Alarmed by Government's Use of 'Russian Trainers', Close Contacts with UN Peacekeepers". OHCHR, 31. marts 2021. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/03/car-experts-alarmed-governments-use-russian-trainers-close-contacts-un?LangID=E&NewsID=26961>.
- Orderon, Crystal. "A Russian love affair: Why South Africa stays 'neutral' on war". *Al Jazeera*, 2. juni 2023. <https://www.aljazeera.com/features/2023/6/2/a-russian-love-affair-why-south-africa-stays-neutral-on-war>.
- Pamment, Christopher. *Future Threats: The Impact of Emerging Technologies on International Security*. Carnegie Endowment for International Peace, 2024. https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/Pamment_-_Future_Threats.pdf.
- PAPA Gbagbo. "Enlèvement d'un soldat russe par les terroristes au Mali (Regarder jusqu'à la fin). Partagez!" ["Kidnapping of a Russian soldier by terrorists in

- Mali (Watch until the end. Share!"). Facebook-video, 28. april 2022. <https://www.facebook.com/watch/?v=412420423598374>.
- Prince, Todd. "Russia In Africa: Coups, Anti-Western Messaging Offset Setbacks From Ukraine War, Prigozhin's Demise", RadioFreeEurope, 27. december 2023, <https://www.rferl.org/a/russia-africa-wagner-prigozhin-ukraine-war-putin/32749091.html>.
- Proekt. "Master and Chef: How Evgeny Prigozhin led the Russian offensive in Africa", 14. mars 2019, <https://www.proekt.media/en/article-en/evgeny-prigozhin-africa/>.
- Proekt. "How Russia Interfered in Elections in Twenty African Countries". *Proekt*. 11. april 2019. https://www.proekt.media/en/article-en/russia-africanelections/?doing_wp_cron=1701166452.7424468994140625000000.
- Public Media Alliance. "RFI and France24 broadcasts suspended from Niger". *Public Media Alliance*, 15. august 2023. <https://www.publicmediaalliance.org/rfi-and-france-24-broadcasts-suspended-from-niger/>.
- Ramani, Samuel. "Russia's Strategy in the Central African Republic". Royal United Services Institute, 12. februar 2021. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russias-strategy-central-african-republic>.
- Ramani, Samuel. "Russia's Mediation Goals in Libya". *Carnegie Endowment for International Peace*, 18. april 2019. <https://carnegieendowment.org/sada/78940>.
- Rampe, William. "What Is Russia's Wagner Group Doing in Africa?" Council of Foreign Affairs, 23. maj 2023. <https://www.cfr.org/in-brief/what-russias-wagner-group-doing-africa>.
- Rettmann, Andrew. "Russian military base in Libya alarms EU". *EUobserver*. 19. maj 2024. <https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar3302d38e>.
- Rettmann, Andrew. "Russian military base in Libya alarms EU". *EUobserver*, 19. maj 2024. <https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar3302d38e>.
- RFI. "Russian Wagner Group Battles French Zombies in Africa Propaganda Campaign". *RFI*, 4. februar 2023. <https://www.rfi.fr/en/africa/20230204-russian-wagner-group-battles-french-zombies-in-africa-propaganda-campaign>.
- Roe, David. "Facebook Closes Disinformation Accounts Linked to French Military, Russia". *RFI*, 16. december 2020. <https://www.rfi.fr/en/africa/20201216-facebook-closes-disinformation-accounts-linked-to-french-military-russia>.
- Roger, Benjamin. "Russie: Comment Wagner compte faire main basse sur des mines d'or au Mali". *Jeune Afrique*, 7. september 2022. <https://www.jeuneafrique.com/1374898/politique/russie-comment-wagner-compte-faire-main-basse-sur-des-mines-dor-au-mali/>.
- Rubin, Michael. "Wagner's Next Target in Africa Liberia Sierra Leone Ivory Coast". *AEI*, 8. februar 2023. <https://www.aei.org/op-eds/wagners-next-targets-in-africa-liberia-sierra-leone-and-ivory-coast/>.
- Sada. "Moscow's Hand in Sudan's Future", Sada, 11. juli 2019, <https://carnegieendowment.org/sada/79488>.
- Sauer, Pjotr. "Putin Ally Yevgeny Prigozhin Admits Founding Wagner Mercenary Group". *The Guardian*, 26. september 2022. <https://www.theguardian>.

- com/world/2022/sep/26/putin-ally-yevgeny-prigozhin-admits-founding-wagner-mercenary-group.
- Schwartz, Michael og Gaele Borgia. "Russia's Madagascar Election". *The New York Times*, 11. november 2019. https://www.nytimes.com/2019/11/11/world/africa/russia-madagascar-election.html?unlocked_article_code=1.B00.iGzJ.h8Hrg7E6YSsN&smid=url-share.
- Secrétariat général de la défense de la sécurité nationale (SGDSN). "Portal Kombar: un réseau structuré et coordonné de propagande prorusse". SGDSN, 12. februar 2024. <https://www.sgdsn.gouv.fr/publications/portal-kombat-un-reseau-structure-et-coordonne-de-propagande-prorusse>.
- Secrétariat Général de la Défense et de la Sécurité Nationale (SGDSN). "Protéger le Debat Public Contre Les Ingerences Numeriques Etrangeres". SGDSN, 7. februar 2024. <https://www.sgdsn.gouv.fr/nos-missions/protéger/protéger-le-debat-public-contre-les-ingerences-numeriques-etrangees>.
- Sengupta, Kim. "It's the safe haven surrounded by jihadist radicals, Russian mercenaries and madcap dictators. Can it cling on?". *The Independent*, 19. maj 2023. <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/niger-wagner-group-russian-mercenaries-b2341942.html>.
- Shah, Priyal. "Russia has Ramped Up Its Propaganda In Africa. Here's how to counter it and how Europe can help". *The Fix*, 29. august 2023. <https://thefix.media/2023/8/29/russia-has-ramped-up-its-propaganda-in-africa-heres-how-to-counter-it-and-how-europe-can-help>.
- Share, Felix. "Ed Walks the Talk AFRIC". *Chronicle*, 28. juli 2018. <https://www.chronicle.co.zw/ed-walks-the-talk-africa>.
- Shekhovtsov, Anton. *Fake Election Observation as Russia's Tool of Election Interference*. European Platform for Democratic Elections, 2020. <https://www.epde.org/en/documents/details/fake-election-observation-as-russias-tool-of-election-interference-the-case-of-afric.html>.
- Stanford Internet Observatory. "Libya Scene Setter". 2020. <https://cyber.fsi.stanford.edu/io/news/libya-scene-setter>.
- Stanyard, Jason, Thierry Vircoulon og Julian Rademeyer. *The Grey Zone: Russia's Military, Mercenary and Criminal Engagement in Africa*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime, 2023. <https://globalinitiative.net/analysis/russia-in-africa/>.
- Stonski, Paul. "Implausible Deniability – Russia's private military companies", Carnegie Endowment, 2. juni 2020, <https://carnegieendowment.org/2020/06/02/implausible-deniability-russia-s-private-military-companies-pub-81954>.
- Stonski, Paul. *Late to the Party: Russia's Return to Africa*. Carnegie Endowment for International Peace, 2019. https://carnegieendowment.org/files/WP_Paul_Stonski_-_Russia-Africa-v31.pdf.
- Stubbs, Jack. "French and Russian Trolls Wrestle for Influence in Africa, Facebook Says". *Reuters*, 15. december 2020. <https://www.reuters.com/business/media-telecom/french-russian-trolls-wrestle-influence-africa-facebook-says-2020-12-15/>.

- Sudan Tribune. "Sudanese diplomat confirms commitment to Russian naval base on Red Sea". *Sudan Tribune*, 2. juni 2024. <https://sudantribune.com/article/286475>.
- Suliman, Mohamed. "Why Russia is using Facebook to launch disinformation campaigns in Sudan", *Rest of World*, 24. november 2021, <https://restofworld.org/2021/russia-sudan-facebook-disinformation/>.
- Tanno, Sophie og Lauren Said-Moorhouse. "From Putin's 'personal chef' to rebel: Who was Wagner chief Yevgeny Prigozhin?". *CNN*, 23. august 2023. <https://edition.cnn.com/2023/08/23/europe/wagner-chief-yevgeny-prigozhin-russia-intl/index.html>.
- The Economist. "Vladimir Putin flaunts Russia's increasing influence in Africa". *The Economist*, 14. oktober 2019. <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/10/24/vladimir-putin-flaunts-russias-increasing-influence-in-africa>.
- The Economist. "Why African Leaders Shunned Vladimir Putin's Summit". *The Economist*, 26. juli 2023. <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2023/07/26/why-african-leaders-shunned-vladimir-putins-summit>.
- The Economist. "Wagner Routinely Targets Civilians in Africa". *The Economist*, 31. august 2023, <https://www.economist.com/graphic-detail/2023/08/31/wagner-routinely-targets-civilians-in-africa>.
- Traore, Danoumis (@Danoumis_Traore). 2022. #Burkina Les putschistes qui ont annoncé la destitution de Damiba viennent de passer sur la #RTB. Ils indiquent que le LCL #Damiba "se serait réfugié au sein de la base française à Kamboinsin planifier pour une contre-offensive". Twitter, 1. oktober 2022, 10:30. https://twitter.com/Danoumis_Traore/status/1576223589208330240.
- U.S. Department of State. "The Framework to Counter Foreign State Information Manipulation". U.S. Department of State, 7. februar 2024. <https://www.state.gov/the-framework-to-counter-foreign-state-information-manipulation/>.
- U.S. Department of State. "The Kremlins Effort to Spread Deadly Disinformation in Africa". U.S. Department of State, 14. februar 2024. <https://www.state.gov/the-kremlins-efforts-to-spread-deadly-disinformation-in-africa/>.
- U.S. Department of the Treasury. "Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization". U.S. Department of the Treasury, januar 2023. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220>.
- Udenrigsministeriet. "Burkina Faso" 23. februar 2024. <https://um.dk/danida/lande-og-regioner/partnerlande/burkina-faso>.
- Udenrigsministeriet. "Afrikas århundrede" (faktaark). Udenrigsministeriet. <https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/afrikas-aarhundrede>.
- UK Government. "Wagner Group Proscribed". 6. september 2023. <https://www.gov.uk/government/news/wagner-group-proscribed>.
- UN News. "Building a digital army: UN peacekeepers fight deadly disinformation". *UN News*, 6. februar 2024. <https://news.un.org/en/story/2023/08/1139682>.
- UN News. "UN mission in DR Congo appeals for calm as violent protests continue". *UN News*, 25. november 2019. <https://news.un.org/en/story/2019/11/1052151>.

- UN. "Countering Disinformation". UN, 7. februar 2024, <https://www.un.org/en/countering-disinformation>.
- UNHCR. "Factsheet 4: Types of Misinformation and Disinformation". UNHCR, 2024. <https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2022/02/Factsheet-4.pdf>.
- Valade, Carol. "Central African Republics New Constitution makes permanent Touadéra presidency possible". *Le Monde*, 9. august 2023. Central African Republic's new constitution makes permanent Touadéra presidency possible.
- Vincent, Elise. "France Begins Drastic Downsizing of its Military Bases in West Africa". *Le Monde*, 31. januar 2024. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/01/31/france-begins-drastic-downsizing-of-its-military-bases-in-west-africa_6480050_4.html.
- Vrai/Faux Afrique. "es photos sur les réseaux sociaux voudraient faire croire que ces soldats français creusent pour piller de l'or au #Mali C'est FAUX : ces photos datent de 2014, lorsque @FAMa_DIRPA et #Barkhane ont déterré d'importantes caches d'armes". Twitter, 5. juli 2020. <https://twitter.com/Vrai-FauxAfrique/status/1279717826014654464>.
- Weiss, Michael og Pierre Vaux. *The Company You Keep: Yevgeny Prigozhin's Influence Operations in Africa*. Free Russia Foundation, 2020. <https://www.4freerussia.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/09/The-Company-You-Keep-Yevgeny-Prigozhins-Influence-Operations-in-Africa.pdf>.
- Wezeman, Pieter D., Justine Gadon og Siemon T. Wezeman. "SIPRI Trends in International Arms Transfers, 2022", 13. marts 2023, <https://www.sipri.org/publications/2023/sipri-fact-sheets/trends-international-arms-transfers-2022>.
- Wiley, Danielle. "What You Need to Know About Working With Nano Influencers". *Forbes*, 8. marts 2021. <https://www.forbes.com/sites/forbesagencycouncil/2021/03/08/what-you-need-to-know-about-working-with-nano-influencers/?sh=7616663f6851>.
- Wilson, Tom, David Blood og David Pilling. "Congo voting data reveal huge fraud in poll to replace Kabila". *Financial Times*, 15. januar 2019. <https://www.ft.com/content/2b97f6e6-189d-11e9-b93e-f4351a53f1c3>.
- Yamb, Nathalie (@Nath_Yamb). "Leurs mécanismes d'intox et de désinformation sont toujours les mêmes #Moura #Bucha" ["Their mechanisms of intox and disinformation are always the same #Moura #Bucha"]. Twitter, 4. april 2022, 9:41 p.m., https://twitter.com/Nath_Yamb/status/1511066386965086215.
- Yamb, Nathalie. YouTube-kanal, 20. januar 2024. <https://www.youtube.com/channel/UCnSfQoNpzowClqH3xVklLg>.
- YouTube. "LionBear". 19. december 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=N-CZ0YSyWVhk>.
- Youtube. "Tourist". 5. februar 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=7nXO93OdN-E>.
- Zaytsev, Vadim. "Second Russia-Africa Summit Lays Bare Russia's Waning Influence", *Carnegie Politika*, 31. juli 2023, <https://carnegieendowment.org/russia-eurasia/politika/2023/07/second-russia-africa-summit-lays-bare-russias-waning-influence?lang=en>.

OM FORFATTERNE

Olivia Viktoria Jensen Levinsen er ph.d.-studerende på Institut for Statskundskab og forhenværende videnskabelig assistent på Center for Militære Studier på Københavns Universitet. Hun forsker i politisk adfærd, repræsentation og desinformation i nationale og internationale kontekster primært gennem kvantitative metoder og political data science.

Katja Lindskov Jacobsen er centerleder på Center for Militære Studier ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet (KU), og lektor på KU's fremmelsesprogram. Hun arbejder bl.a. med problemkomplekser og geopolitiske dynamikker i det globale syd såvel som med forskellige militære og samtænkte tilgange til at imødegå disse sikkerhedskomplekser.

